Nr. 1 4 ianuarie 1990

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D539

LUMEA azi

SUMAR

După primii paşi. 2
„Vrem să readucem România în rîndul ţărilor civilizate 3
Eliberarea de sine. 4
Revoluţia noastră şi reacţia lumii 5

●

Ancheta internaţională, în exclusivitate pentru „Lumea azi". Europa salută revoluţia română. În acest număr :
– TADEUSZ MAZOWIECKI, preşedintele Consiliului de Miniştri al Poloniei 6
– EDUARD ŞEVARDNADZE, ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice 6
– MIKLÓS NÉMETH, primul ministru al Republicii Ungare 7
– DR. ALOIS MOCK, ministrul federal al afacerilor externe al Austriei 7
– PAVEL SADOVSKY, prim adjunct al ministrului afacerilor externe al R.S. Cehoslovace, trimis special la Bucureşti al guvernului cehoslovac 8

●

Interviul nostru :
– „Franţa este şi va fi alături de România liberă". LAURENT FABIUS, preşedintele Adunării Naţionale a Republicii franceze 8
– „M-au impresionat atitudinea, moralul şi mîndria poporului român". IVAN GABAL, reprezentant al Forumului Cetăţenesc din R.S. Cehoslovacă 9
– „Prin revoluţie am ieşit din izolare". Ultima conferinţă de presă a lui Corneliu Bogdan 11

●

Economia : un bolnav care ne va da de furcă. Ilie Şerbănescu 12

●

Au scris pentru „Lumea azi" :
– „O Europă adevărată nu poate fi concepută fără partea ei răsăriteană". Georges Marion 14
– „Acum România face parte, într-adevăr, din Europa". Olivier Weber 14

●

Dreptul la insurecţie. dr. Adrian Năstase 15

●

La ora revoluţiei :
– Reconstrucţia interioară. Anca Voican 16
– Spectator la un interviu. Ilie Şerbănescu 16
– Zile şi nopţi. Adrian Ionescu 17
– Dacă, atunci... Aurel Zamfirescu 18
– Timişoara, numele tău e durere. Dumitru Constantin 18
– Omenie fără frontiere. Radu Dobre 21
– Imperativul adevărului. Crăciun Ionescu 22
– Cu ce preţ ? Marina Şerbănescu 22
– „Am primit scrisoarea dumneavoastră". Ilie Olteanu 23

●

În oglindă. Ianuarie purificat. Stelian Ţurlea 19
Ce facem cu libertatea ? Radu Budeanu 20
Ce scria, în realitate, presa străină. 24

●

Din actualitatea internaţională
– Sofia. În aşteptarea „mesei rotunde" 25
– Praga. Cronologie cehoslovacă 25
– Tel Aviv. Ezer Weizmann rămîne, totuşi, în guvern 26
– Liban. Confruntare şi diplomaţie 26
– Panama. Riscurile unei intervenţii 27
– Manila. După o nouă remaniere. 27

●

Rubrica „1000 + 1" 28–31

●

Poşta redacţiei 31–32

LUMEA AZI

săptămînal independent de politică externă

Nr. 1 (2 serie nouă – 1365) 4 ianuarie 1990

Din cuprins

În exclusivitate – ancheta internaţională

În acest număr :

- premierul polonez TADEUSZ MAZOWIECKI
- ministrul sovietic de externe, EDUARD ŞEVARDNADZE
- primul ministru ungar, MIKLOS NEMETH
- ministrul austriac de externe, ALOIS MOCK
- primul adjunct al ministrului afacerilor externe al R.S. Cehoslovace, PAVEL SADOVSKY

Convorbire cu Laurent Fabius,

preşedintele Adunării Naţionale a Franţei

Revoluţia noastră şi reacţia lumii

Ce scria, în realitate, presa străină

Din actualitatea internaţională

Rubrica „1000+1"

Coperta realizată de Sergiu Georgescu

După primii paşi

În viaţa internaţională, România se va afirma cu demnitate, ca promotoarea ideilor de pace şi colaborare internaţională. Ne vom respecta toate obligaţiile internaţionale, atît faţă de vecini, cît şi faţă de tratatele şi organizaţiile internaţionale din care facem parte. Totodată, vom promova o largă deschidere spre lume, înlăturînd toate îngrădirile impuse de vechiul regim, dezvoltăm activ colaborarea, în primul rînd cu ţările europene, dar şi cu restul statelor lumii.

Din discursul rostit cu prilejul Anului Nou de preşedintele Consiliului Frontului Salvării Naţionale, ION ILIESCU, la posturile româneşti de radio şi televiziune

Foto : Mircea Hudek

În ultima săptămînă a anului 1989, ceasurile marilor agenţii de presă, ale cotidienelor de prestigiu, posturilor de radio şi televiziune din lumea largă şi, am putea spune, ale cancelariilor nu numai europene s-au potrivit la ora României. Şi astăzi, cînd înverşunata şi sîngeroasa reacţie a fanaticilor dictatorului a fost anihilată prin lupta şi jertfele tineretului, ale militarilor, ale poporului român însetat de libertate, şi astăzi evoluţiile de pe scena românească polarizează atenţia generală. Acest interes manifest, asociat numeroaselor dovezi de prietenie şi solidaritate, creează necesara ambianţă externă favorabilă activităţii Consiliului Frontului Salvării Naţionale, în faţa căruia problemele interne ale ţării sînt, deopotrivă, numeroase şi prioritare. Încă în timpul desăvîrşirii revoluţiei şi, cu atît mai mult acum, cînd armele au tăcut, Consiliul F.S.N. — el însuşi funcţionînd în virtutea prevederilor unui decret-lege — a dovedit, o dovedeşte pe zi ce trece, că are capacitate reală de a domina situaţia, realismul de a analiza starea de fapt a întregului organism — politic, social, economic, cultural, militar etc. — al ţării, disponibilitatea de a se angaja într-o uriaşă muncă de redresare naţională.

Începutul l-a constituit, firesc, naşterea structurii orizontale atît în teritoriu, cît şi în întreprinderi, instituţii etc., a organismelor F.S.N., acţiune desfăşurată, în general, în condiţii de maturitate politică. Ziarele ne-au adus, însă, şi ştiri evidenţiind existenţa, pe alocuri, nu numai a unei naivităţi, neînţelegeri a sensului schimbărilor, ci şi „afirmarea" unui trist oportunism. Au fost, prin urmare, şi cazuri în care s-a încercat schimbarea nu pe criteriul competenţei — uriaşul cîştig al revoluţiei —, ci al carierismului mărunt.

Revenind la activitatea Consiliului F.S.N., vom observa o evidentă preocupare spre intrarea în normalitate. Ne gîndim la măsurile luate imediat în sensul îmbunătăţirii — atît cît situaţia ţării o permite — a standardului de viaţă al populaţiei (măsuri bine înţelese şi primite în societatea românească) ; abrogarea unor legi unele aberante, altele de-a dreptul caraghioase („legea" adresării între oameni) ; intrarea în subordinea Ministerului Apărării Naţionale a unor organe din componenţa fostului Minister de Interne ; afirmarea principiului separării activităţii de stat de cea politică ; suite de decrete reglementînd variate aspecte ale vieţii guvernamentale ş.a.m.d.

Obiectivele imediate şi din viitorul apropiat din faţa Consiliului F.S.N., trebuie să fim de acord, sînt importante şi presante, fiind necesar să li se acorde fiecăruia atenţia cuvenită. Cuvîntul de ordine continuă să fie asigurarea funcţionării normale a societăţii. Ne gîndim, aici, şi la dimensiunile politice ale procesului în desfăşurare. „În România — citäm din cotidianul britanic «The Times» — primejdia cea mai mare acum este incoerenţa. În puţinele luni care au rămas pînă în aprilie, cînd ar urma să aibă loc alegeri libere, se vor putea oare crea partide politice cu platforme coerente ?" Întrebarea este de bun simţ şi ea se născuse deja în mintea a numeroşi români. În ţara noastră s-au constituit, în zilele următoare căderii tiraniei, o seamă de organizaţii şi chiar partide. Opinia publică resimte, însă, lipsa unei informări exacte asupra activităţii acestora, a platformelor lor electorale etc. Pe de altă parte, ni se pare firească elaborarea unei noi legi electorale, care să precizeze cine, cum, în ce condiţii poate participa la scrutin. Pentru că alegerile libere din aprilie trebuie să se bucure de un perfect cadru legal. Întrebări apăruseră şi în legătură cu intenţiile Frontului Salvării Naţionale. În decretul-lege de constituire, organizare şi funcţionare a Consiliului F.S.N. şi a Consiliilor teritoriale sînt de observat interferenţe între obiective tipice unui front larg al forţelor patriotice şi democratice ale ţării şi obiective specifice unui partid politic. Este, va fi F.S.N. un partid ?

„Rompres" aduce, în acest sens cuvenite precizări : F.S.N. nu este şi nu se va constitui în partid. Va participa, însă, la alegerile din aprilie.

Abordînd acest subiect, postul de radio „BBC", citînd un interviu acordat de dl. Brucan ziarului britanic „Financial Times", comenta : „Referindu-se la intenţiile Frontului Salvării Naţionale, Silviu Brucan declară că acesta va participa la alegeri, deşi nu o va face ca partid. Frontul va prezenta candidaţi. S. Brucan estimează că Frontul va fi atît de puternic, încît va acoperi aproape întreaga scenă politică a ţării, previziune care nu-l împiedică să afirme că şi alte partide vor putea activa".

„Vrem să readucem România în rîndul țărilor civilizate"

Dumitru Mazilu

prim-vicepreședinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale

Noi am înfăptuit o revoluție care va duce la schimbarea completă a orientărilor nu numai în politica internă a țării, ci și în politica externă. Vrem să readucem România în Europa, s-o readucem în rîndul țărilor civilizate ale lumii, să dezvoltăm relații cu toate popoarele, bazate pe o deplină egalitate și, bineînțeles, pe respect reciproc.

Socotim că, pe această bază, România va cîștiga, cu adevărat, prestigiul pe care îl merită în lume. Dorim să îndepărtăm minciuna și ipocrizia din relațiile internaționale, dorim să nu se mai repete ceea ce a fost sub vechea tiranie, sub vechiul regim, acele obiceiuri care stăruiau pe așa-zisa personalitate a conducătorului și care, în fond, subordonau întreaga activitate internațională păstrării unei minciuni, manipulării acestei minciuni și prezentării lui ori a unor oameni cum au fost foștii tirani — el și ea — drept mari oameni de stat, drept mari oameni de știință — ceea ce n-au fost niciodată —, drept eroi ai neamului, cînd, în realitate, au fost cei mai mari criminali ai acestei țări.

Vrem ca lumea să cunoască adevărul despre această țară, despre acest popor care a suferit enorm — în anii din urmă, în mod special — și, împreună cu toate țările lumii, să reconstruim această țară pe o bază nouă, să realizăm cele mai de seamă obiective care alcătuiesc deviza revoluției române : democrație, libertate, demnitate.

Este o temelie cu adevărat trainică a reconstrucției imaginii țării, în interior și în exterior, reconstrucție care presupune, în primul rînd, eforturile poporului român, eforturile acestor oameni care au fost în stare să-și dea viața pentru cauza revoluției, fără, însă, a subaprecia rolul solidarității internaționale. O spunem cu toată sinceritatea că România a simțit, în aceste zile revoluționare, de transformări profunde, sprijinul, solidaritatea, amiciția tuturor țărilor lumii. Această solidaritate a fost emoționantă : alimente, medicamente, oameni, chiar și ziariști au fost în stare să participe la revoluția română, unii din ei pierzîndu-și și viața.

Cauza acestei revoluții este nu numai cauza României, cauza acestei revoluții este și cauza Europei, este cauza lumii. Pentru că lumea de azi nu mai acceptă tirania niciunde pe pămînt. Vrem să ridicăm o lume a democrației și libertății pretutindeni, așa încît, pe această bază, să putem să întărim încrederea dintre națiuni și popoare iar, numai pe baza încrederii, să dezvoltăm cooperarea între țări.

Mulțumim tuturor țărilor lumii pentru sprijinul acordat, nu numai pentru simpatia, ci și pentru ajutorul practic acordat revoluției române, și ne exprimăm încrederea și speranța că acest sprijin se va manifesta și în viitor.

Un oarecare echivoc mai persistă. Sîntem siguri, însă, că, într-un viitor foarte apropiat, lucrurile vor fi făcute limpezi pentru întregul electorat român, nerăbdător să-și exprime, în afara oricărei constrîngeri și în deplină cunoștință de cauză, dreptul său la vot.

Un viitor atît de apropiat încît să asigure pînă la alegeri suficient timp pentru fiecare formațiune politică pentru a-și prezenta programele, pentru a desfășura o adevărată campanie electorală, într-un cuvînt pentru a fi create condiții de reală egalitate a șanselor în atragerea voturilor alegătorilor. Din această perspectivă, aprilie nu este, totuși, prea aproape ?

În finalul acestor consemnări vom spune că privim cu speranță în viitor. Pînă la închegarea unui veritabil mecanism al democrației, care să excludă orice posibilitate de întoarcere la tiranie, ne arătăm convinși că poporul român îi dă perfectă dreptate primului nostru ministru, dl Roman, cînd afirmă (citățm din declarația făcută agenției „France Presse") : „Trebuie să rezolvăm o problemă : să facem să funcționeze economia, producția Oamenii nu pot fi deposedați de inițiativa politică, aceasta fiind însuși conținutul revoluției. Structurile trebuie însă să funcționeze. Trebuie să se muncească. Sarcina noastră este să asigurăm alegeri libere. Dar, dacă oamenii nu sînt liberi în viața lor materială, atunci la ce ar folosi un astfel de scrutin ?"

Ilie Olteanu

Foto : E. Săvescu

Eliberarea de sine

Această insulă a tăcerii care a fost România vreme de aproape un sfert de veac, s-a reîntors în concertul națiunilor civilizate ale lumii. Reîntoarcere prin eliberare de sine. Reîntoarcere prin repunerea în drepturi a moralei ca fundament al valorilor naționale. Reîntoarcere atît de scump plătită cu sîngele celor care nu au mai putut și nu au mai vrut să tacă. Sîngele acelor tineri ce fuseseră programați, de o dictatură scelerată, să învețe, literă cu literă, alfabetul tăcerii.

Dintr-o mare a tăcerii amorfe, în care consensul național părea să se fi redus la arta, umilitor de tristă, de a tăcea, cu toții; despre același lucru, rostirea, dreapta și sfînta rostire a adevărului, din inimile acestor tineri a izbucnit pentru a cuprinde o țară și a cuceri, apoi, admirația și stima întregii lumi.

Nu, însă, cu vorbe le-a fost sortit românilor să-și rostească, lor și lumii, adevărul. Prin curajul dăruirii de sine au trebuit ei să arate că România există, că România trăiește. A fost nevoie de o săptămînă de sînge, după ani de tir concentrat împotriva dreptului de a păși drept în istorie, pentru ca România să demonstreze că și-a păstrat nealterată, vertebră cu vertebră, coloana infinită a suferințelor, speranțelor și încrederii, pe care în urmă cu decenii, și-a durat-o în constelația culturii universale, pentru ca, astăzi, să-i reconfirme înălțimea morală.

Dreptatea săvîrșită în interiorul fruntariilor sale îi conferă, astăzi, României dreptul și posibilitatea de a-și restabili, pe baze etice firești, legăturile cu străinătatea.

O îndelungată și premeditată acțiune de confiscare a sensurilor autentice, ale marilor idealuri și valori tradiționale, spre a le folosi exclusiv pentru întărirea opresivă a monopolului dictatorial al puterii, a dus la manipularea politicii externe a țării ca instrument de exploatare a bunei credințe a celor mulți, aflați în afara puterii și transformați într-o masă informă, menită să umple, cu un val neîntrerupt de aplauze, vidul creat cu bunăștință în istoria națională. Furate istoriei, independența, suveranitatea, libertatea, demnitatea — aceste mari coloane de sprijin moral și politic, care au susținut România și pe români de-a lungul veacurilor, și fără de care nici țara, nici cei ce o poartă în suflet și în minte nu au putut și nu pot exista — fuseseră reduse la bicisnicul rol al unor umile cărți de joc pe care dictatorul le scotea, cu absurdă îndărătnicie, tot mai terfelite de o prea demagogică întrebuințare, într-o partidă măsluit jucată cu poporul împotriva poporului.

Indiferent de punctele cardinale în care se afla, străinătatea însăși, mai îndepărtată sau mai apropiată, a fost, pînă la un moment dat, atrasă de acest joc drapat cu strategii diverse, dar din care s-a îngrășat, tot mai apăsător, tot mai sufocant, o putere unipersonală, clădită pe jalnica performanță de a-și fi luat ostatic propriul popor. Într-o lume care a căpătat, treptat, printr-o amară experiență, conștiința că nici măcar cel mai pragmatic interes — fără a mai vorbi de idealurile care nasc oameni pentru a pune în mișcare mase — nu poate fi apărat, susținut sau promovat prin pactizarea sau negocierea cu terorismul — individual sau, cu atît mai mult, de stat —, românii, ostatici ai propriului „conducător", au fost nevoiți să-și ducă, în tăcere, istoria înainte, prin pustiul îndepărtării de sine și izolării de lume.

Foto : E. Săvescu

Dacă e adevărat că lumea nu are margini și că durerea românii, de prea multe ori, au trăit-o nemărginită, minciuna impusă prin forță discreționară sau șantajul cu propria existență, nu se putea întinde, miriapodic și despotic, la infinit. Meridianele libertății treceau prin sufletele și mințile fiecăruia dintre noi pentru a-și cere dreptul de a rescrie geografia morală a țării. Prin revoluția română de astăzi, acest drept a fost dobîndit cu un preț neiertător de greu pentru a mai admite întoarcere de pe acest drum marcat de sensul unic al adevărului și conștiinței de sine regăsite.

Există toate premisele pentru refacerea, pe baze noi, a capitalului de încredere în România. Există toate premisele pentru a curăți valorile perene de întinarea la care au fost supuse printr-o premeditată crimă împotriva națiunii ce le-a dat și viața, și firescul lor prestigiu. Prin revoluție, România s-a redeșteptat din noaptea tăcerii ,a șoaptelor înăbușite sau a cuvintelor încarcerate între gratiile unui rebus absurd. Viitorul se scrie, acuma, drept, cu toate literele eliberate de teroare, teamă și „indicații" de obtuză sorginte dictatorială. Fie ca glasul României să fie auzit și ascultat în lume cu respectul cuvenit unui popor care prea mult a îndurat și prea mult a murit pentru a nu-și trăi acum, soarta pe care el însuși și-a durat-o.

Radu Pascal

Revoluţia noastră şi reacţia lumii

Eram obişnuiţi, pînă de curînd, ca marile evenimente să se întîmple în altă parte. Ca lumea să se mişte, iar noi să stăm pe loc. Asistam la un fel de frenezie a „prestigiului" internaţional al României, la „continua ei afirmare în conştiinţa lumii" (datorate, firește, „genialului conducător"), dar ştiam că nu este aşa. În realitate, izolarea ţării pe arena mondială atinsese o limită greu de anticipat şi de înţeles de către orice observator de bună credinţă. Vorbeai despre Viena, despre ultima reuniune general-europeană „de evaluare", iar diplomaţii noştri se arătau consternaţi. Nu pricepeau, nu înţelegeau cum un anumit capital, existent pe la începutul anilor '70, a putut fi risipit şi anulat atît de uşor, cu atîta irresponsabilitate. Discutai despre sesiunile O.N.U. şi despre o serie de alte reuniuni, cum ar fi cea asupra armelor chimice de la Paris, şi din nou consternare. Nimeni nu mai înţelegea şi nu mai aproba nimic.

De fapt, lipsa de logică şi incomprehensibilitatea unora dintre poziţiile adoptate pe plan extern, mai ales în ultimii ani, nu erau decît expresia şi reflexul crizei dinlăuntru, ale marilor tensiuni acumulate pe plan intern. Atitudinea faţă de drepturile omului — s-a spus, pe bună dreptate — era menită să justifice şi să legitimeze o situaţie devenită insuportabilă în interiorul ţării. Frecventele şi stăruitoarele evocări ale independenţei sau suveranităţii îşi pierduseră orice conţinut propriu-zis, adecvat realităţii : erau menite, în fond, să consfinţească legea bunului plac, a atentatului continuu la libertatea şi demnitatea unui popor.

Din fericire, din mare şi neverosimilă fericire, despre asemenea lucruri vorbim acum la trecut. Şi să sperăm că aşa va fi şi mîine, şi poimîine, şi în vecii vecilor. Totuşi, înainte de a părăsi această idee este nevoie, poate ,să subliniez încă o dată această dimensiune, pe care aş numi-o **internaţională**, a crizei sociale, politice, economice şi morale din România. Cert, dictatura de pînă mai ieri a umilit şi a terfelit cele mai nobile sentimente, aspiraţii şi idealuri ale poporului român. L-a batjocorit prin tot felul de privaţiuni, prin lipsă de hrană, de căldură, de electricitate şi de medicamente, de democraţie, prin deconectarea programată de la circuitul valorilor materiale şi spirituale. Dar, în egală măsură, prin compromiterea ţării pe plan internaţional, prin aducerea ei la statutul unui partener curios şi aleatoriu al comunităţii mondiale. Am greşi dacă am subestima daunele aduse pe acest plan, dacă nu le-am înţelege ca o componentă intrinsecă a crizei şi a tensiunilor care, acumulîndu-se din toate părţile, au determinat o situaţie explozivă, revoluţionară.

Curios, totuşi, că tiranul, mai ales după Cehoslovacia anului 1968 şi după nefericita intervenţie a celor cinci din Tratatul de la Varşovia, a reuşit să ne înşele şi să înşele opinia publică internaţională. Credeam că vorbeşte de independenţa României, a patriei noastre unice şi inalienabile, pe cînd, în realitate, el vorbea şi apăra, necontenit, „dreptul" său de a face orice din şi cu poporul român. Credeam că umbra sfîntă a voievozilor îl urmăreşte, uneori, din marea catedrală a neamului, pînă cînd, în realitate, ne-am dat seama că îi evoca numai şi numai pentru a se aşeza — cine ? tocmai el ! — în galeria lor binecuvîntată şi, încă, mai presus de ei. Credeam că mai păstrează, totuşi, un simţămînt cît de cît omenesc, o ultimă fărîmă de umanitate, pînă cînd masacrele de la Timişoara şi Bucureşti sau acţiunea bandelor criminale — cu cîtă minuţie organizată ! — ne-au pus în faţă cel mai crud şi mai teribil adevăr : am suportat, timp de aproape un pătrar de veac, la conducerea ţării şi a unui partid, acum în derivă un tiran fără pereche, un Nero al timpurilor moderne, un călău pe potriva puţinilor de aceleaşi dimensiuni.

Acum, la ora marilor adevăruri ale României, ale adevărurilor purificate de sîngele martirilor revoluţiei, a sosit şi momentul unor reevaluări responsabile pe planul relaţiei noastre cu lumea în ultimul pătrar de veac. După o îndelungată absenţă, după o izolare care ne strivea respiraţia, lumea — de fapt, popoarele de bine de pretutindeni — este din nou cu şi alături de noi. Am ascultat cîţiva ambasadori străini la Televiziunea română liberă şi am putut constata, alături de dumneavoastră, dragi compatrioţi, oscilaţia lor între admiraţia nemărginită faţă de gestul energic, revoluţionar, al poporului român, şi compasiunea pentru marele tribut de sînge plătit de o naţiune care s-a ridicat împotriva tiraniei. Dar, firește, faptele sînt luate ca atare. „Revoluţia cu miros de sînge de adolescent", cum se exprima un ziar iugoslav, a învins ; „cruciada copiilor" a reuşit, a dezrobit din mîinile paginilor izvoarele sfinte ale patriei, ale neamului nostru. Generator de sentimente atît de amestecate, de bucurie şi tristeţe, de durere şi de extaz, al eliberării, gestul are un singur nume, eroism, şi el aparţine, de drept, celor care s-au jertfit pentru această revoluţie.

Cum lesne se poate constata din ştirile publicate de ziare, reacţia lumii la evenimentele din România are, ca numitor comun, deplina consonanţă cu idealurile poporului român, cinstita apreciere a curajului şi eroismului unor tineri care s-au ridicat cu mîinile goale împotriva odioasei dictaturi. Nu a fost un complot sau o lovitură de stat dinainte pregătite, cum încerca să acrediteze un post de televiziune de aiurea, ci o reacţie spontană a poporului, o mişcare izbucnită din straturile cele mai adînci ale societăţii. Numai cine nu a văzut Bucureştiul zilelor de 21 şi 22 decembrie, Bucureştiul unei revoluţii unice în istoria poporului nostru, şi-ar putea închipui şi crede altceva. Pactul poporului cu armata şi al armatei cu poporul, masele şi coloanele care inundau străzile capitalei ca într-un presentiment hotărît al noii istorii, al unora din puţinele zile în care, spre a întoarce pe dos un titlu al lui Blaga, Dumnezeu nu a mai minţit poporul român, nu erau, nu puteau fi rezultatul unei pregătiri, al nici unei regii premeditate : erau ecloziunea, aproape neverosimilă, a necesităţilor de schimbare maturizate în societatea românească.

Subscriu aşadar la concluzia că revoluţia noastră a fost o revoluţie de jos în sus, o mişcare pornită şi înfăptuită prin forţa maselor. Dar, aceasta nu înseamnă şi nu poate însemna, în nici un caz, că ea a fost şi este străină de **spiritul timpului**, în toată complexitatea nebănuită a acestui concept. Cei care nu înţeleg o atare evidenţă, invocînd nu ştiu ce criterii dogmatic-apocaliptice, nu îşi dau seama, sintetic vorbind, că istoricul viitor al revoluţiei române — una dintre cele mai pure şi mai autentice revoluţii — va avea de analizat, de explicat, nu doar cauzele şi desfăşurările ei intrinsece, ci şi **concomitenţa** unor schimbări asemănătoare — neviolente, de cele mai multe ori, dar, din păcate, violente la noi — în toată Europa răsăriteană a anului 1989. Acest limpede „fenomen de sincronism" este, la scară mai lar-

I. Madoşa

(Continuare în pag. 10)

Foto : E. Săvescu

EUROPA

Încă din primele momente ale Revoluției române, revista independentă de politică externă „LUMEA AZI" s-a adresat primilor miniștri și miniștrilor de externe ai țărilor semnatare ale Actului final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa cu rugămintea de a răspunde la două întrebări :

1. Cum apreciați evenimentele din România ?

2. Cum apreciați perspectivele relațiilor țării dumneavoastră cu România ?

Publicăm, în continuare, primele răspunsuri primite la această anchetă internațională.

Tadeusz Mazowiecki

președintele Consiliului de Miniștri al Poloniei

1. Revoluția din România a fost o completare logică și inevitabilă a procesului care, în anul 1989, a cuprins întreaga Europă centrală. Eu, personal, am așteptat schimbările din România cu nerăbdare, am fost pe deplin sigur că ele vor veni, întrebarea care se punea a fost numai una – cînd vor avea loc și în ce formă. M-am temut – și cu mine mai mulți polonezi – că schimbările din România vor avea un caracter sîngeros, violent, deoarece caracterul dictaturii lui Ceaușescu nu lăsa decît o mică speranță de evoluție pașnică. Din păcate, aceste temeri s-au adeverit prea motivate. Am urmărit cu mare atenție și tensiune evenimentele din țara dumneavoastră, presa noastră a publicat ample relatări pe primele pagini ale ziarelor, televiziunea a prezentat emisiuni de informații consacrate exclusiv României. Se poate spune că evenimentele din România au fost receptate cu o mare, comună emoție de către toți polonezii, care știu ce reprezintă lupta pentru libertate și îi cunosc prețul. Răspunsul colectiv al polonezilor la apelul de acordare a ajutorului material și medical, miile de litri de sînge pe care le-am trimis răniților voștri constituie cele mai elocvente mărturii ale atitudinii polonezilor față de evenimentele din România.

Sper profund că cea mai dramatică și violentă etapă este deja depășită, că schimbările din România intră pe calea pașnică. Cred că construirea noului sistem politic, pe deplin democratic, și a noilor mecanisme economice de piață vor avea loc în România într-un mod pașnic, legal și creator, că toate forțele politice și sociale ale țării vor participa, de comun acord, la acest proces. Dacă va fi așa, veți clădi, în mod sigur, bazele trainice ale libertății și bunăstării.

2. Cred că relațiile noastre reciproce se vor schimba și vor deveni mai intense în funcție de transformările din întreaga Europă centrală, în funcție de transformările în cadrul C.A.E.R. și al Tratatului de la Varșovia. Totodată, sper că relațiile economice dintre țările noastre, care de cîțiva ani se află într-o stare de stagnare, se vor înviora. Schimburile noastre trebuie să cuprindă, în mai mare măsură, bunuri de larg consum, trebuie să echilibrăm schimburile noastre, dat fiind că, în ultima perioadă, exportul către Polonia prevala în fața importului. Într-un cuvînt, avem multe de făcut.

Avem multe de făcut și în domeniul schimburilor autentice pe linie de cultură, știință ș.a., în toate acele domenii prin care popoarele pot să se cunoască reciproc, prin care oamenii, persoanele concrete pot să facă cunoștință și să se împrieteneaască. Trebuie ca toate aceste domenii ale contactelor noastre să fie eliberate complet de ideologie. Ar fi bine, de asemenea, să dezvoltăm turismul adevărat, care constituie ocazia de a face cunoștință cu oamenii și cu frumusețile țării și care ar aduce și rezultate economice pozitive.

Între țările noastre există multe legături, multe amintiri istorice, printre care și războaie, și prietenii, și alianțe, sînt multe influențe etnice și culturale reciproce – într-adevăr, există multe puncte comune, la care putem să ne referim în relațiile noastre viitoare.

Eduard Șevardnadze

ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice

1. România trăiește astăzi un moment de cotitură în istoria sa. S-a prăbușit regimul detestat de poporul român.

Răsturnarea puterii autoritare a reprezentat un act al voinței celor mai largi mase, realizarea dreptului la libera alegere a propriului destin. La evenimentele revoluționare au participat reprezentanții tuturor păturilor sociale – muncitori, țărani, intelectuali. Un rol hotărîtor în aceste evenimente l-a avut solidaritatea armatei române cu poporul.

Românii se pot mîndri, pe drept cuvînt, cu tineretul, cu adevăratul lui patriotism, cu entuziasmul revoluționar, cu năzuința îndrăzneață spre transformarea societății pe baze democratice.

Victoria poporului a fost plătită cu un preț scump. În aceste zile, împreună cu toți cetățenii României, noi ne plecăm capetele în fața jertfelor terorii, dezlănțuite de adepții fanatici ai totalitarismului, cinstim eroismul celor care nu s-au dat înapoi în momentele decisive ale luptei pentru libertate și democrație.

Acum, noi constatăm că în desfășurarea situației politice interne s-a produs o cotitură. Consiliul Frontului Salvării Naționale a luat ferm puterea în mîinile sale. Au început să se formeze noi structuri de conducere. Ia o amploare tot mai mare normalizarea vieții în țară. Important este ca transformările, care au început, să decurgă pașnic, cu participarea directă a poporului.

După cum se știe, conducerea sovietică a recunoscut Consiliul Frontului Salvării Naționale din România, și a exprimat sprijinul politic și moral. Sîntem convinși că procesul înnoirii democratice a societății, care

în exclusivitate pentru „Lumea azi"

SALUTĂ REVOLUȚIA ROMÂNĂ

a început în România, este ireversibil și, sincer, îi dorim succes.

2. Noi privim cu optimism perspectivele dezvoltării relațiilor sovieto-române. Întrezărim posibilități mai mari pentru o colaborare rodnică în toate domeniile. Sperăm că, acum, vor fi înlăturate toate restricțiile care o frînau înainte. Oamenii sovietici, și acest lucru nu este o exagerare, sînt sincer cointeresați ca potențialul legăturilor multilaterale între U.R.S.S. și România să se îmbogățească și să deschidă toate laturile lui spre binele popoarelor ambelor țări.

Noi, în Uniunea Sovietică, sîntem gata să dezvoltăm și să întărim contactele cu noua conducere românească, cu toate forțele politice care militează pentru transformări democratice în țară. După cum se știe M. S. Gorbaciov a avut deja o convorbire telefonică cu Ion Iliescu, în cursul căreia a fost exprimat acordul ambelor părți în privința faptului că, în prezent, o deosebită importanță au înțelegerea și sprijinul reciproc între cele două țări și popoare. Și noi vedem în aceasta un început bun. Perspective bune există în domeniul dezvoltării colaborării economice sovieto-române. Cred că ea poate fi, în viitor, mai dinamică, dacă se va da curs liber stabilirii de legături directe de producție, creării de întreprinderi mixte și colective științifice, adîncirii specializării și cooperării. După cum s-a arătat în declarația Ministerului afacerilor externe al U.R.S.S., din 25 decembrie a.c., „noi am confirmat Consiliului Frontului că toate obligațiile privind livrările sovietice vor fi îndeplinite, iar solicitările suplimentare ale părții române vor fi examinate cu prioritate".

Procesul perestroicii și democratizării din țara noastră, deschiderea ei spre colaborarea cu lumea înconjurătoare trezesc, în oamenii sovietici, dorința de a dezvolta mai larg legăturile și schimburile în domeniul spiritual și cultural, pe linia organizațiilor obștești și uniunilor de creație, cu alte țări și, firește, cu România vecină.

Același interes manifestă, am impresia, și prietenii noștri români. De aceea, eu sînt întru totul pentru ca acest interes reciproc, atracția reciprocă între oameni să nu fie îngreunate de obstacole artificiale, ci să capete noi dimensiuni pentru promovarea firească a sentimentelor omenești.

Miklos Nemeth

primul ministru al Republicii Ungare

1. Țara dumneavoastră a trăit și trăiește și în prezent zile de cotitură în destinul său, zile de importanță istorică. Ceea ce s-a petrecut nu este altceva decît revolta revoluționară a întregului popor împotriva tiraniei și a opresiunii. Toate acestea au o importanță decisivă nu numai pentru poporul României, care a avut mult de suferit, dar și sub aspectul dezvoltării în perspectivă a țărilor vecine, a întregii zone. Consider că poziția noastră s-a exprimat clar prin faptul că guvernul nostru a fost primul care a recunoscut oficial Consiliul Frontului Salvării Naționale și din primul moment și-a oferit ajutorul în toate domeniile, inclusiv prin satisfacerea eventualelor cereri menite să consolideze situația Consiliului. De acum înainte, nimeni nu poate denatura afirmarea voinței de a acționa, de a ajuta, care s-a manifestat cu putere din partea întregii societăți ungare. Acest ajutor de largă amploare nu a făcut deosebire între maghiari, români sau oricare altă naționalitate, ca un semn promițător că sînt posibile și alte modalități de relații, adevărata prietenie pe aceste meleaguri. Nu este inoportun să amintim : pentru prima oară în istorie s-a întîmplat ca ungurii și românii să lupte de aceeași parte și să obțină izbînda în lupta împotriva dictaturii.

2. Am declarat în repetate rînduri că sîntem gata pentru reglementarea relațiilor pe baze noi și să le dezvoltăm pe scară largă. Aceste posibilități au fost trecute în revistă în cursul tratativelor de la București ale ministrului de externe Gyula Horn, primul reprezentant de frunte al unui guvern străin care a făcut o vizită în capitala română. În ceea ce ne privește, aceste baze noi înseamnă, înainte de toate, să se asigure drepturile omului și cele de naționalitate ale maghiarilor care trăiesc în România, respectiv să se creeze condițiile autodeterminării lor, adică să poată ei înșiși să-și hotărască destinul. Aceasta, însă, nu se îndreaptă împotriva românilor, așa cum am subliniat clar : noi, partea ungară, respectăm integritatea teritorială a României. Nu este întîmplător, că am accentuat aceste considerente încă de la începutul evenimentelor, deoarece am dorit să spulberăm, cît se poate de clar, temerile pe care le-a răspîndit tocmai conducerea Ceaușescu, cu nu puțină tendențiozitate. Apreciem ca îmbucurător faptul că noua conducere română a făcut deja numeroși pași pozitivi în acest domeniu, de exemplu cu încetarea distrugerii satelor sau cu deschiderea posibilității de legături între cetățeni. Și dacă e să ne exprimăm limpede, doresc să declar că Ungaria este interesată în făurirea unei Românii cu o orînduire democratică și va ajuta la aceasta și pe mai departe, cu toate mijloacele ce îi stau la dispoziție.

---

dr. Alois Mock

ministrul federal al afacerilor externe al Austriei

1. Întregul popor austriac și guvernul federal al Austriei au urmărit cu simpatie evenimentele care au dus la sfîrșitul dictaturii în România. În fața profundului doliu pentru numeroasele pierderi de vieți omenești, pe care le deplîngem, nutrim speranța că a fost deschis drumul spre instaurarea unui nou sistem social și democratic, în care drepturile omului vor fi respectate, pluralismul partidelor asigurat și o nouă ordine economică a țării să poată fi stabilită.

O prietenie tradițională unește Austria de poporul român. În acest spirit, poporul austriac, printr-o largă acțiune de donații, a contribuit, în aceste zile, în mod activ, la depășirea situației de urgență din România.

2. Sînt convins că schimbările politice fundamentale intervenite în România reprezintă baza pentru intensificarea raporturilor bilaterale între cele două țări ale noastre.

Ancheta internațională —

EUROPA SALUTĂ REVOLUȚIA ROMÂNĂ

Pavel Sadovsky

prim adjunct al ministrului afacerilor externe al R.S. Cehoslovace, trimis special la București al guvernului cehoslovac

Guvernul federal al Republicii Socialiste Cehoslovace s-a reunit, chiar în noaptea de 25 decembrie, pentru a analiza situația din România. În cadrul ședinței guvernamentale s-a hotărît înființarea imediată a unui comitet de coordonare a ajutorului pentru România, sub conducerea lui Petr Miller, ministrul muncii din R.S.C.

Guvernul federal al R.S. Cehoslovace a salutat revoluția democratică din România și și-a exprimat sprijinul său față de noile structuri democratice, în frunte cu Frontul Salvării Naționale .Diplomația cehoslovacă a fost însărcinată să stabilească imediat relații cu liderii Frontului Salvării Naționale, exprimînd astfel recunoașterea și sprijinul față de evoluția democratică din România. La mesajul umanitar exprimat de poporul român prin revoluția sa, popoarele ceh și slovac răspund printr-o reacție sinceră de prietenie și ajutor.

În mod spontan, în R.S. Cehoslovacă s-au născut inițiative în sprijinul României, la nivel guvernamental și neguvernamental, la nivel colectiv și individual. Un mare volum de muncă a fost depus de Forumul Cetățenesc. Din bugetul acestei organizații, de trei milioane coroane, s-a dispus acordarea unui ajutor imediat, în valoare de un milion de coroane, deci o treime din fondurile acestei organizații.

Încă de la 23 decembrie, eram pregătiți să venim în România, pentru a ne acorda sprijinul maxim față de noua evoluție a evenimentelor de aici. Din motive de securitate, nu am putut intra în țară decît la 27 decembrie. Așa cum spuneam, ajutorul umanitar era deja pregătit ; convoaiele de camioane așteptau semnalul plecării spre granița română. Întreaga Cehoslovacie s-a mobilizat pentru organizarea trimiterii acestui ajutor, sub formă de aparatură medicală, tehnică medicală, spitale de campanie, sînge, alimente, pături, îmbrăcăminte. Tot ce s-a putut colecta a intrat în România pe diverse căi.

Armata Republicii Socialiste Cehoslovace a oferit crearea unui pod aerian din 22 de avioane care, la fiecare cinci ore — în cazul în care partea română ar fi cerut-o —, ar fi fost capabil să asigure transportul a 500 de răniți în spitale din R.S.C. și din alte țări europene. În acest sens, s-au creat spații în spitalele militare și civile pentru primirea răniților. Personalul medical și studenții facultăților de medicină și-au oferit, spontan, serviciile.

În interesul coordonării acestui ajutor, la 26 decembrie, am sosit în România, cu o delegație guvernamentală. În această delegație, Forumul Cetățenesc este reprezentat de Ivan Gabal. Imediat după sosirea la București, am avut o serie de contacte, între care apreciem, în mod deosebit, întîlnirea cu domnul Ion Iliescu, președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, cu ministrul de externe, domnul Sergiu Celac, și cu alți reprezentanți ai noii structuri democratice din România. Sîntem deosebit de recunoscători pentru posibilitatea oferită de Televiziunea Română Liberă de a prezenta cetățenilor români poziția R.S. Cehoslovace și a Forumului Cetățenesc față de noua evoluție democratică a țării.

Ajutorul umanitar sosit direct la București, cu două avioane, constă din material medical, medicamente, alimente, pături, îmbrăcăminte. Aș dori să mai menționez că, la 25 decembrie, studenții din R.S. Cehoslovacă au sosit cu un tren transportînd 350 tone de asemenea ajutoare, colectate de ei. În România continuă să sosească ajutoare. După informațiile noastre, începînd cu 29 decembrie, aeroportul din Praga a devenit un punct de tranzit pentru ajutoarele sosite din alte țări.

Iată, pe scurt, prezentarea atitudinii guvernului cehoslovac, a Forumului Cetățenesc, cît și a opiniei publice din R.S. Cehoslovacă față de evenimentele din România.

Pot spune cu toată convingerea că între R.S. Cehoslovacă și România există multe trăsături comune. Ca și Cehoslovacia, România s-a reîntors în Europa .În ambele țări se schimbă structurile, în sensul democrației, umanitarismului, toleranței și dialogului. Acestea sînt valori pe baza cărora dorim să construim o nouă societate, dar care, în același timp, reprezintă baza pe care vrem să clădim și relațiile dintre popoarele țărilor noastre.

Totodată, considerăm că, în domeniul politic, s-au deschis dimensiuni nebănuite pentru dezvoltarea unei colaborări reciproc avantajoase. Pentru viitor, preconizăm dezvoltarea, pe baze noi, a colaborării economice directe. Relații de colaborare directe se vor dezvolta și în domeniul științei, culturii, învățămîntului, precum și la nivel guvernamental și neguvernamental. Există, deci, toate condițiile pentru dezvoltarea contactelor directe între oameni.

Putem spune, de pildă, că cetățenii cehoslovaci vor putea veni la București, bucurîndu-se de ospitalitatea românească. Și noi îi așteptăm pe prietenii din România la Praga, să vizităm împreună Hradul, să ne oprim, pentru o clipă, la berăria „U Kalichu", acolo unde poposea și bravul soldat Švejk, și, acolo, în fața halbelor pline cu bere, să discutăm cum am putea face să ne întîlnim mai des.

Vă doresc un An Nou fericit !

INTERVIUL

„Franța este și va fi alături de România liberă"

Laurent Fabius

președintele Adunării Naționale a Republicii Franceze

Profitînd de prezența la București a delegației parlamentare franceze, condusă de domnul LAURENT FABIUS, președintele Adunării Naționale a Republicii Franceze, am considerat oportun să alăturăm răspunsurile domniei-sale anchetei noastre internaționale. Redăm, în cele ce urmează, declarația făcută de Laurent Fabius la conferința de presă desfășurată la București, miercuri 3 ianuarie, precum și răspunsul dat, cu acest prilej, redactorului nostru. Inițial, ne-a promis un interviu în exclusivitate, dar timpul nu i-a permis acest lucru : de la București, delegația franceză s-a deplasat la Timișoara, orașul-martir, pentru a aprecia, la fața locului, situația reală.

Ne aflăm aici, în România dl Vausel, președintele Comisiei de afaceri externe a parlamentului francez, și cu mine, în misiune de informare și solidaritate. Am întîlnit multe oficialități, am văzut multe lucruri, deși timpul a fost limitat. Avem intenția să spunem oficialităților franceze, la revenirea noastră în Franța, ceea ce am văzut. Vom analiza situația și vom adopta măsurile ce urmează a fi luate.

Primul lucru pe care aș vrea să-l marchez este emoția și bucuria profundă în ciuda doliului care a atins un număr atît de mare de români — de a ne afla aici, într-o Românie, în sfîrșit, democratică și liberă, și de a vă transmite cît de mult emoția, durerea și, apoi, bucuria au fost împărtășite de francezi. Trebuie să știți că toate evenimentele pe care românii le-au trăit în aceste săptămîni au fost resimțite cu multă intensitate, durere și bucurie de milioane și milioane de francezi. De ce am resimțit aceste sentimente ? În primul rînd, pentru că Franța, prin tradiția sa, prin istoria sa, detestă injustiția, pentru că Franța nu putea accepta regimul răului care se abătuse asupra României, blestemul pe care-l constituia Ceaușescu pentru poporul său.

Solidaritatea poporului francez a fost imediată, exprimîndu-se nu numai la nivelul autorităților statale – președintele Republicii, primul ministru, ministrul afacerilor externe și alții –, ci și prin donații ale populației care, unele, au sosit deja, altele vor sosi. Azi, solidaritatea continuă sub forme noi : este vorba de a ajuta imediat, dar mai ales de a construi, împreună cu România, pe termen mediu și lung. Ceea ce m-a frapat în această vizită foarte scurtă a fost, în primul rînd, climatul. Toți cei pe care i-am întîlnit, indiferent de categoria lor socială, au pronunțat aceleași cuvinte : „Sîntem liberi !" Acest sentiment de libertate noi, în Franța, îl cunoaștem de decenii, dar l-am resimțit aici, prin tot ceea ce am văzut, cu o extraordinară intensitate. Aceasta nu înseamnă, evident, că nu există și probleme ; atunci cînd ieși dintr-o noapte atît de lungă și cînd ai plătit cu atîtea sacrificii, cînd trebuie să reconstruiești o țară, s-o deschizi din nou spre lume, cînd trebuie să dezvolți democrația, să refaci economia, să dezvolți cultura și libertățile, să asiguri securitatea – toate acestea atrag după sine multe probleme. Dar acest extraordinar mesaj de libertate l-am resimțit cel mai pregnant și-l vom duce cu noi.

Ce m-a impresionat în mod deosebit în această revoluție este rolul tinerilor. O revoluție a tinerilor : studenți, intelectuali, muncitori. Într-o anume măsură, e revoluția lor, a acestor tineri care au fost excluși din societate și din viața politică de dictatură și care, azi, reintră în forță în viața societății. Personal, m-a impresionat voința de deschidere a României spre Europa, căci România e un pămînt european și, în special, în ce privește Franța, există o cultură comună, o prietenie de excepție și noi nu trebuie să decepționăm această prietenie.

În urma contactelor avute am luat act de dificultățile și nevoile acestui popor, care sînt imense, în planurile economiei, tehnologiei, culturii. Vom face schimburi pentru a-i învăța pe români, cît mai curînd posibil, practica democrației. Există mai multe domenii asupra cărora responsabilii francezi lucrează deja. Vizita noastră a permis inventarierea unor domenii în care cooperarea va trebui să se intensifice : telecomunicații, televiziune, transporturi, tehnologie.

Ca președinte al parlamentului francez, cred că, în planul democrației propriu-zise, Franța și Adunarea ei Națională se află la dispoziția poporului român pentru a-l ajuta în pregătirea democrației care se naște : atît în ce privește desfășurarea viitoarelor alegeri, cît și în ce privește mecanismele de funcționare a vieții parlamentare. Căci, noi avem șansa de a cunoaște această democrație în Franța – cu cîteva mici întreruperi –, de două sute de ani.

Pe scurt, în concluzie, Franța este și va fi alături de România liberă !

La sfîrșitul acestei declarații, i-am adresat domnului Laurent Fabius următoarea întrebare :

– Franța a fost una din primele țări occidentale care s-a distanțat în mod explicit și chiar a refuzat să mai coopereze cu regimul totalitar al lui Ceaușescu. Azi, în noile circumstanțe, România liberă, născută din consensul revoluționar al poporului, resimte cu atît mai mult solidaritatea poporului francez. Care considerați că sînt punctele de incidență în care România și Franța pot conlucra pentru construcția unei Europe a libertății și democrației ?

– Ați pus întrebarea în termeni politici, și aveți dreptate, în raport cu Europa.

E pe cale să ia ființă o nouă geografie politică a Europei, după acest extraordinar an 1989. În această Europă nouă, care ia ființă – în care există o Comunitate a „celor 12", cu un rol esențial, și o Europă de est, pe cale să-și dobîndească un loc aparte – Franța și România își găsesc o poziție comună și pot conlucra pentru a construi împreună ceea ce președintele Franței numea recent „o confederație a popoarelor unite din Europa de est și de vest". Aceasta este o misiune superbă ! Trebuie, desigur, ca cele două țări și popoare ale noastre să se poată dezvolta și în acest sens sună și întrebarea dumneavoastră.

Vă aflați într-o situație deloc ușoară, ținînd seama de politica dezastruoasă a regimului care abia s-a prăbușit. Chiar dacă nu ați cere, în nici un moment, ajutorul lumii, aveți dreptul la sprijinul prietenilor voștri. Sprijin în plan tehnologic – asupra acestui fapt interlocutorii români au insistat, căci tehnologia, educația, inteligența reprezintă, într-adevăr, cheia viitorului. Or, Franța se află, la ora actuală, pe unul din primele locuri mondiale în ce privește unele tehnologii – telecomunicații, transporturi etc. Vom coopera împreună, în anumite dosare concrete. Cred, de asemenea, că, în plan financiar, nevoile vor fi satisfăcute : Franța, prin tradiția sa și prin locul ce-l deține în organismele internaționale, poate juca un anume rol. Un alt domeniu important îl reprezintă educația și cultura. E nevoie de schimburi, e nevoie de deschidere, de cărți, de ziare, de tipografii, de rotative, de aparate de fotocopiat, de aparatură pentru radio și televiziune. Spun asta, deși nu sînt român. Dar sînt gata să pledez cauza României, care n-are nevoie să fie pledată, pe lîngă autoritățile franceze, pentru a releva că, în planul educației, culturii, schimburilor de studenți, de profesori există mii și mii de lucruri de făcut. Și, apoi, mai există un domeniu mai original – al democrației înseși. Evident, nimeni nu poate dicta poporului român căile de urmat. Voi vă veți găsi singuri propriul drum, dar, dacă noi vom putea să vă ajutăm cu experiența noastră, vom fi primii care o vom face.

Declarații consemnate de Rodica Dumitrescu

„M-au impresionat atitudinea, moralul și mîndria românilor"

Ivan Gabal
reprezentant al Forumului Cetățenesc din R.S. Cehoslovacă

Din discuțiile purtate cu reprezentanții români a rezultat că, în țara dumneavoastră, are loc un proces revoluționar avînd multe elemente comune cu cel din R.S. Cehoslovacă, declanșat la 17 noiembrie. Un element care diferențiază total evenimentele din cele două țări sînt jertfele enorme din România, fapt care a șocat opinia publică din R.S.C. și a făcut-o să reacționeze imediat. Condamnarea brutalităților care au avut loc în România, atît de către organizațiile guvernamentale, cît și de cele neguvernamentale este, din punctul de vedere al Forumului Cetățenesc, o expresie a răspunderii comune pentru ceea ce se petrece în România. Ca să fiu mai bine înțeles, nu este vorba de un amestec în afacerile altui stat. Praga a demonstrat că se pot face transformări radicale în societate, și în mod pașnic, doar prin demonstrații. Atitudinea fostului regim dictatorial este cu atît mai mult de condamnat, cu cît Ceaușescu a avut posibilitatea să vadă că un nou guvern poate fi instaurat și pe cale pașnică, dar el nu a vrut să înțeleagă acest lucru. El a ales violența și brutalitatea. Opinia publică din R.S. Cehoslovacă a simțit nevoia să reacționeze, pentru a opri această violență.

Noi, cei din Forumul Cetățenesc, căutăm orice formă de ajutor pentru România.

Un lucru care m-a impresionat, în mod deosebit, a fost atitudinea, moralul și mîndria poporului român care, în ciuda pierderilor uriașe, a reușit să stăpînească →

INTERVIUL NOSTRU

singur situația. A fost un efort extraordinar și, în ciuda situației încordate, autoritățile au reușit să aducă situația sub control.

Noi am știut că trebuie să venim aici, deoarece, în caz contrar, nu am fi fost iertați de opinia publică din țara noastră. Cu noi au venit și mulți studenți din Praga. Într-un timp record, ei au organizat încărcarea unui tren cu ajutoare și, din proprie inițiativă, au părăsit Praga, îndreptîndu-se spre România. Ne exprimăm respectul față de modul exemplar în care se comportă românii, în ciuda tuturor resentimentelor pe care unii, poate, le încearcă față de unii membri ai securității, sau ai altui fost aparat represiv. Nu există nici un fel de haos ; nu se observă decît acele aspecte inerente oricărui început — cozile și aglomerările de oameni sînt cauzate de penuria gravă de alimente, care a existat în trecut și, nicidecum, de o organizare haotică. Aceste aspecte enumerate mai sus reprezintă, de fapt, o continuare a neajunsurilor acumulate anterior.

Aș dori să fac o remarcă : nicăieri în Europa nu s-a dovedit, în mod public și atît de palpabil, ca în România, necesitatea democrației și a controlului puterii de către popor. Peste tot am pus întrebarea de ce au rămas tinerii în piețe, atunci cînd s-a tras asupra lor. Peste tot am primit același răspuns : „Aveam nevoie de libertate !“ Hotărîrea de a obține această libertate constituie, pentru România, un motiv în plus de respect pe care lumea trebuie să i-l acorde.

Forumul Cetățenesc va căuta să acorde o pondere din ce în ce mai mare relațiilor care se vor stabili la nivel neguvernamental, pentru a avea posibilitatea stabilirii de contacte cu dumneavoastră. Faptul că s-a creat un spațiu de colaborare ne bucură, dar, în același timp, ne dăm seama că el trebuie umplut cu un conținut concret. Știu, ne așteaptă multă muncă. Pentru cetățenii R.S. Cehoslovace, România a fost întotdeauna o țară minunată, unde se puteau petrece vacanțe la munte și la mare, iar, pentru români, Cehoslovacia însemna o țară unde se bea bere bună. Noi trebuie să facem, însă, mult mai multe lucruri împreună. Există deja proiecte pentru o perspectivă imediată și de viitor. Ne întoarcem acasă cu o mare cantitate de casete video înregistrate în România și vom încerca să informăm cît mai corect opinia publică din R.S. Cehoslovacă în legătură cu cele întîmplate aici. Ziariștii cehoslovaci vor încerca să vină în număr cît mai mare, pentru o informare directă și obiectivă.

Revenind la actualitate, am înțeles că alegerile din România vor avea loc în luna aprilie. În Cehoslovacia, alegerile vor fi asigurate de Forumul Cetățenesc, iar în România de Frontul Salvării Naționale. În măsura în care FSN se va profila ca o organizație neguvernamentală, atunci noi am fi interesați să stabilim contacte pentru pregătirea alegerilor. Cîmpul de acțiune este deschis.

Din toată inima, doresc tuturor locuitorilor României libere un An Nou fericit, un an nou pe care românii au arătat că îl merită pe deplin !

„Urăm succes poporului român“

I. K. Gujral

ministrul indian al afacerilor externe

(din declarația făcută în fața celor două camere ale parlamentului, la 28 decembrie 1989)

În ultimele săptămîni, schimbări radicale, dar, în același timp, admirabil de pașnice au avut loc în întreaga Europă de est, în sensul democratizării, al pluralismului politic și al dezvoltării unor sisteme și instituții mai reprezentative, care să reflecte aspirațiile popoarelor. România a fost o excepție nefericită a curentului de transformări pașnice din Europa de est.

Evenimentele au fost declanșate de uciderea brutală a populației civile neînarmate din orașul Timișoara din România. Granițele României au fost închise, în timp ce tulburările s-au răspîndit și în alte orașe românești, inclusiv în București. Manifestările și protestele de masă, ce au avut loc în timpul unui miting din București, în data de 22 decembrie, l-au silit pe fostul președinte Ceaușescu și pe soția acestuia să fugă din București. Ulterior, aceștia au fost prinși și executați, în urma judecării lor de către un Tribunal Militar. Chiar și în ultimele sale clipe, regimul Ceaușescu a dezlănțuit un înspăimîntător de brutal val de teroare și violență îndreptat împotriva propriului său popor.

Guvernul indian condamnă cu fermitate violența pe scară largă și masacrarea cetățenilor români nevinovați, inclusiv a copiilor. Sîntem alături de ei cu întreaga noastră simpatie. Poporul român a plătit foarte scump libertatea și drepturile sale democratice. Ne închinăm cu respect în fața neînfricării, curajului și sacrificiului său.

Situația în România a început să se stabilizeze. Consiliul Frontului Salvării Naționale a preluat puterea în România. Acesta a anunțat un program de acțiune, incluzînd alegeri libere, care vor avea loc în aprilie 1990. Am ținut în permanență legătura cu ei, atît prin ambasadorul nostru în România, cît și prin ambasadorul român în India și, de asemenea, am luat legătura cu conducerea română. Sperăm că Frontul Salvării Naționale va fi capabil să îndrume cu succes destinele poporului român spre un viitor pașnic și democratic.

Guvernul Indiei salută cu căldură mișcarea pentru un sistem liberal și uman în România. Guvernul și poporul Indiei urează succes poporului român, în atingerea țelurilor pe care și le-au propus, progres și prosperitate. De oferim sprijinul și cooperarea noastră în reconstrucția economiei României și în integrarea acesteia pe făgașul dinamicii economiei mondiale. Am oferit deja României ajutor medical și asistență umanitară de primă necesitate.

Sîntem încredințați că legăturile de prietenie, cooperare și înțelegere dintre India și România vor fi întărite și extinse în viitor, în cadrul sistemului deschis din România.

Revoluția noastră și reacția lumii

(Urmare din pag. 5)

gă,o evidență tot atît de pregnantă și de instructivă ca și autenticitatea incontestabilă a marii revoluții române.

Dar, să revin la reacția lumii. Sînt multe și emoționante, în aceste zile, în aceste două săptămîni, gesturile de solidaritate, de admirație, de sprijin și de cinstită apreciere a poporului nostru. Sînt multe recunoașterile oficiale ale noilor autorități, expresiile încrederii în perspectivele deschise, prin revoluție, relațiilor României cu țările respective. Dar, în același timp, și o serie de analize și de reevaluări bine venite, de încercări de determinare a locului și specificului gestului românesc în ceea ce s-a numit „anul Libertății“, în ansamblul schimbărilor revoluționare din 1989. Or, sub acest aspect, este bine, cred, să se privească, deopotrivă, spre trecut și viitor, spre ceea ce s-a întîmplat în realitate și spre proiectele libertății regăsite. Un articol apărut în cotidianul britanic „The Times“, sub semnătura lui Mark Allmand, mă ajută, iată, să-mi precizez ideea. „Pînă mai ieri, scrie autorul, guvernele occidentale, inclusiv cel britanic, nu mai pridideau cu onorurile și sprijinul acordate cuplului Ceaușescu. Episcopii occidentali descopereau mai multă credință într-un regim care interzicea sărbătorirea Crăciunului decît în propriile democrații imperfecte. Academiile se înghesuiau să-i acorde tot felul de titluri științifice soției fostului dictator, străduindu-se apoi să justifice obolul adus regimului în agonie. Occidentul are față de poporul român datoria pe care i-o impune lipsa de onoare de care a dat dovadă. Această datorie trebuie achitată acum, cînd românii ies din îndelungatul lor coșmar, pășind într-o lume nouă, a libertății și speranței. Să sperăm că cei care s-au dezonorat preferă să se căiască în liniște și să nu se repeadă în primele rînduri, arătîndu-se cei mai buni prieteni ai poporului român“.

Nu e cazul, desigur, să dăm vina pe Occident, pe tot Occidentul, fără discriminare, pentru trista împrejurare de a fi suportat, aplaudînd uneori, un regim care s-a putut gîndi la orice, timp de 25 de ani, dar nu la interesele supreme ale țării și la conținutul real al valorilor politice proclamate cu atîta insolență. Dar, este la fel de adevărat că discernămîntul nostru politic și rezistența împotriva falșilor idoli ar fi fost grăbite și ușurate de un spirit critic mai accentuat al comunității internaționale, de refuzul unui spectacol de contacte la nivel înalt și de relativă adulare, în care — o știm prea bine — dictatorul se simțea ca peștele în apă. E demn de laudă că, acum, retrospectiv vorbind, revoluția noastră însîngerată determină și asemenea reevaluări responsabile, așază în mai multă lumină o relație cu lumea denaturată și distorsionată de megalomania dictatorului. E bine că se întîmplă așa, chiar într-un ceas în care prioritare sînt simpatia, sprijinul concret, umanitar, și solidaritatea. Pentru că — o știm asta de totdeauna — orice revoluție, spre a-și consolida izbînzile, presupune și purificare, edificare morală. A noastră, a tuturor.

„Prin revoluție, am ieșit din izolare"

— ultima conferință de presă a lui CORNELIU BOGDAN —

Marți, 2 ianuarie, la ora 9,00 dimineața, așa cum conveniseră anterior, Radu Pascal i-a telefonat la minister lui Corneliu Bogdan, care-i promisese că, în calitatea sa de ministru secretar de stat la Ministerul afacerilor externe, va acorda un interviu în exclusivitate pentru „Lumea". O voce gîtuită i-a răspuns la celălalt capăt al firului : „Corneliu Bogdan nu mai este. A decedat azi-noapte, în urma unui atac de cord"... Nu puteam să credem, nu pot să cred.

Pe acest om în puterea vîrstei — avea 68 de ani — îl întîlnisem în ajunul Noului An, sîmbătă 30 decembrie, în holul hotelului „Intercontinental". Era același ca întotdeauna, înalt și calm, cu privirea blîndă și cu un surîs abia perceptibil în colțul gurii. Singurele semne ale zilelor și nopților nedormite — fața nerasă și ușoare cearcăne în jurul ochilor. „Am venit să țin un briefing — mi-a spus —, dar, înainte, aș vrea să-l întîlnesc pe dl Ion Ghica, reprezentantul românilor liberi din străinătate ; din păcate, nu-l cunosc, nu mă cunoaște. Rodica, poți să-l găsești ?" Deși nu mă cunoștea, d-na Mariana Celac îmi dă soluția : „Chemați-l prin microfon !" În fața mea, pe masa prezidiului, se aflau microfoane. Îl iau în mînă pe cel mai mare și lansez apelul. Brusc, din mulțime se ivește dl Ion Ghica. I-am lăsat singuri și m-am dus în sală.

Iertați-mă, dragi cititori, conferința de presă nu este reprodusă integral, prima parte nu s-a înregistrat, numele ziariștilor străini care au pus întrebări nu le-am reținut — unii nici nu s-au mai recomandat în graba și tensiunea ce domina în sală ca o coardă întinsă la maximum. Primele cuvinte ale lui Corneliu Bogdan înregistrate pe caseta mea sînt : „Va trece încă multă vreme pînă cînd ne vom obișnui să vorbim liber și fără inhibiții". Așa este, dar, la acest „briefing" transformat într-o veritabilă conferință de presă de o oră și jumătate, dumneata, domnule Corneliu Bogdan, plecat acum dintre noi în Eternitate, ne-ai dovedit că știai, că aveai deja obișnuința de a vorbi liber și fără inhibiții și, în același timp, lucid, calm, fără stridențe.

● L-am întrebat, în numele revistei „LUMEA AZI", care vor fi principalele direcții ale politicii externe a Consiliului Frontului Salvării Naționale pentru a restabili legăturile internaționale deteriorate de dictatură. Cum va ieși România din izolarea în care s-a aflat în ultimii ani ?

● Noi, prin însăși revoluția noastră, am ieșit din izolare. Acum, România nu mai este izolată. Pornind de aici, avem datoria de a clădi o structură foarte sănătoasă, care se poate realiza numai prin legături economice, culturale și politice cu toate țările, ca și printr-o participare mai activă la efortul internațional. Intenționăm să realizăm acest lucru. Cred că va fi o muncă grea, deși nu complicată. Va fi mai ușor să restabilim legăturile internaționale decît să refacem economia țării. Nu văd piedici deosebite. Încercăm să contactăm toate țările, pe rînd.

● Domnule ministru, noi, ziariștii de la revista „Lumea", am promis cititorilor să le spunem, de acum încolo, adevărul și numai adevărul. Vom putea scrie despre absolut toate evenimentele ?

● Puteți să scrieți ce vreți. Dar facem un apel la dumneavoastră. Puteți sau nu să țineți cont de el. Să luați, în primul rînd, în seamă interesele țării. Și cred că puteți să scrieți despre toate evenimentele, ținînd cont de aceste interese. Iar interesul țării este de a menține relații foarte bune cu toate țările, pe baza respectului reciproc. Cred că aceasta este o problemă care privește nu numai România. Luați, de exemplu, cazul Statelor Unite, ele au o problemă similară. În S.U.A., presa se luptă cu guvernul și încearcă să ajungă la compromisuri. Eu cred sincer că acest lucru va fi mai simplu, de realizat în România decît în Statele Unite.

● Întrebat despre viitorul relațiilor cu țările balcanice, Corneliu Bogdan a răspuns :

● Noul guvern nu a analizat încă, în detalii, toate capitolele mari ale politicii externe. Dar cred că acest capitol al Balcanilor va fi foarte consistent. Există o tradiție românească a cooperării în Balcani, care vine în sprijinul ideii de „casă europeană comună", astfel încît noi urmăm politica de dezvoltare a cooperării bilaterale și multilaterale, în toate domeniile.

În ce privește relațiile cu Europa occidentală și S.U.A., cred că ne vom gîndi, mai întîi, la vecini, pentru că este mai ușor din punct de vedere organizatoric. De exemplu, vom începe în funcție de dorințele și programele prietenilor noștri. Am avut cîțiva vizitatori din Occident. Omologul meu italian a fost deja la București. Domnul Laurent Fabius, președintele parlamentului francez, fost prim-ministru, sosește în primele zile ale lui ianuarie. Se așteaptă, cred, vizita ministrului de externe suedez. Deci, am început să ne mișcăm. Avem multe de făcut, dar trebuie să menținem o anume ordine, fără a pune, însă, problema priorității unei țări sau alteia.

● Unui coleg de la agenția sovietică de știri „TASS", care a întrebat ce probleme urmează a fi abordate în cursul apropiatei vizite la București a ministrului sovietic de externe, Eduard Șevardnadze, Corneliu Bogdan i-a răspuns :

● Șevardnadze va veni în primele zile ale lunii ianuarie. Personal, cred că va fi un prim contact și se va proceda la o examinare generală a ansamblului de relații. Nu cred că se vor discuta probleme particulare. Vom schița un program, o agendă de relații, stabilind primele măsuri în vederea asigurării dezvoltării raporturilor, în interesul nostru comun. Prin revoluția noastră, marile bariere care împiedicau desfășurarea normală a relațiilor cu U.R.S.S. au fost înlăturate. Opoziția dementă a lui Ceaușescu împotriva procesului de „perestroika" și „glasnosti" ducea la aceste bariere. Există, deci, toate posibilitățile pentru o dezvoltare profundă a relațiilor dintre Uniunea Sovietică și România și sîntem foarte fericiți de acest lucru.

● Cum apreciați — a întrebat un ziarist bulgar — ajutorul dat, în aceste zile, de Bulgaria poporului român ?

● Este uriaș. Bulgarii ne-au ajutat foarte mult și le sîntem recunoscători. Sîntem fericiți că putem continua să ne dezvoltăm relațiile. Ce dovadă mai mare a sentimentelor pe care le nutriți pentru noi ne-ați fi putut da decît aceea de a racorda, în zilele revoluției române, ambele canale de televiziune pe aceeași frecvență cu Televiziunea Română Liberă ?

● Se va proceda la o restructurare a politicii externe românești ?

● Nu este vorba de o restructurare a politicii externe românești, multe lucruri și, de fapt, principiile de bază ale politicii externe românești n-au fost rele. Ele nu s-au născut o dată cu politica de după al doilea război mondial. Un cercetător american, de fapt englez de origine, James Brown, bun cunoscător al problemelor est-europene și românești, arăta, în urmă cu doi-trei ani, că, atunci cînd analizezi textele, chiar ale lui Ceaușescu, — desigur, nu cele din ultima vreme, cînd și-a pierdut orice busolă —, ci primele, acestea sînt aproape identice cu textele lui Titulescu. Nu e vorba, așadar, de o schimbare structurală, ci de o întoarcere la izvoare, la rădăcini, o întoarcere adaptată la realitățile actuale. Din acest punct de vedere, nu există nici un fel de probleme.

● Nu sînteți de părere că luna aprilie, cînd s-au stabilit alegerile, este prea apropiată de evenimente și se va resimți o anume lipsă de timp ?

● Cred că aceasta este, mai degrabă, o problemă de politică internă. Și nu sînt expert în acest domeniu. Dar, am să vă spun ceea ce știu. Și știu că cei care au lucrat la Comunicatul din 22 decembrie, în fosta clădire a C.C., — muncind, pe de o parte, sub presiunea maselor care strigau în piață și, pe de altă parte, sub gloanțele teroriștilor — intenționau să fixeze alegerile la o dată mai îndepărtată. Oamenii au strigat : „Nu, e prea tîrziu !" Ne aflăm azi în această dilemă. Vom încerca să ne ținem promisiunea și să îndeplinim ceea ce oamenii au cerut.

Am lăsat pentru final o întrebare, pusă — nu-mi mai amintesc de cine, cred că de un român — pe la mijlocul conferinței de presă. Deși nu are nici o legătură cu profilul revistei noastre, am ținut să rămînă în paginile ei pentru că răspunsul lui Corneliu Bogdan dă întreaga măsură a omului care a fost.

● Toți membrii de partid care, acum, ocupă funcții de răspundere își vor recunoaște greșelile, ba, mai mult, vor denunța nu numai abuzurile, ci și faptul că apartenența la P.C.R. a fost greșeala vieții lor?

● Ei au făcut-o deja. Nu numai că și-au ridicat vocea împotriva lui Ceaușescu, dar 75 la sută din cei uciși la Brașov și, acum, în toată țara au fost membri ai partidului comunist. Dacă se pune problema de a le cere să recunoască faptul că aceasta a fost greșeala vieții lor, ei bine, eu sînt unul dintre aceștia. Nu sînt încă gata să recunosc că a fost greșeala vieții mele, ceea ce am făcut am făcut cinstit: am luptat cinstit, dar am fost decepționat ; însă asta este o altă problemă. Și a trebuit să plătesc pentru ceea ce am făcut. Dar idealurile pentru care am luptat sînt valabile și acum. Trebuie să mă judecați ținînd cont de mintea pe care am avut-o atunci, în 1940.

Rodica Dumitrescu

ECONOMIA
un bolnav care ne va da de furcă

Revoluția a învins, revoluția abia începe. Revoluția a învins pentru că, prin curajul opoziției deschise, cu jertfa nepieritoare a multora, a foarte multora dintre cei mai buni fii ai țării, prin patriotismul armatei noastre, au fost măturate pur și simplu — și dintr-o dată — toate structurile de putere ale unei dictaturi neobișnuite pentru timpurile moderne. Revoluția abia începe pentru că în viața economico-socială totul urmează de acum încolo să fie refăcut, restructurat.

Există domenii ale vieții economico-sociale în care totul trebuie — și poate — să fie pornit de la zero ; este, dintr-un anumit punct de vedere, o sarcină grea, dar este, dintr-un alt punct de vedere, un avantaj. Există, însă, alte domenii — și economia este primul și cel mai relevant dintre acestea — în care nu se pornește de la zero. Paradoxal este că, în cazurile respective, sarcina refacerii nu este relativ mai ușoară, ci, dimpotrivă, copleșitoare. Pentru că ceea ce a rămas constituie, pînă va putea fi eliminat, o apăsătoare povară.

În actuala economie românească există structuri și infrastructuri vlăguitoare. Există numeroase fabrici mai modeste sau mai mari, dar mai ales cîțiva mamuți industriali care produc considerabile pierderi. Șansa integrării lor într-o economie sănătoasă este poate nulă. Și în ciclul funcționării lor, pagubele nu fac decît să se acumuleze, slăbind mereu mai mult capacitățile unei economii și așa sleite. Toate acestea reprezintă un balast, de care, însă, nava economiei românești nu poate să se debaraseze pur și simplu prin aruncarea peste bord, așa cum poate face cu nenumăratele „programe" absurde, cu „planul unic de dezvoltare" care, elaborat în afara oricărei fundamentări realiste, devenise un element de încurcare a funcționării economiei naționale.

Și nu se poate debarasa dintr-o dată de acest balast, pentru că este vorba de mii, zeci de mii, sau poate sute de mii de oameni care nu au nici o vină că asemenea unități economice au fost create, că structurile economiei românești, neadaptate trepiat de atîta amar de ani, au rămas ancorate în ramuri, subramuri, sectoare și activități, care au constituit, odată, de mult, portstindardul industrialismului clasic, dar care, sub impactul bulversant al tehnologiilor moderne, au încetat să mai fie un factor de creștere economică, devenind, dimpotrivă, un furnizor de produse fără căutare, demodate, slabe calitativ, un generator de distorsiuni și deficite financiare.

Problema cea mai gravă a economiei românești — produs nemijlocit al planurilor aberante ale fostei dictaturi — este aceea că industria, în structurile actuale și la nivelul dotării tehnice și competitivității existente, nu este în măsură, prin exporturile realizate, să-și procure, din import, măcar necesarul propriu de energie și materii prime de care nu dispune, din motive naturale, pe plan intern. Un mare deficit de energie și materii prime confruntă întreaga economie.

Spre compensare, pentru întreținerea unei industrii prost concepute, se recurge în continuare la aportul altor ramuri și, în primul rînd, al agriculturii, pe seama căreia a fost dezvoltată industria. Un sistem — parșiv elaborat — de prețuri penalizează agricultura, îndeosebi prin așa-numitele prețuri de achiziție neacoperitoare ale costurilor. Același sistem de prețuri — contraproductiv, neașezat pe baze economice — dereglează fluxurile economice reale, deformează contribuția autentică a fiecăreia dintre activități, creînd grave disfuncții. De fapt și de fapt, în România nici măcar nu se poate spune dacă o activitate economică este, într-adevăr, rentabilă sau nu. Și, astfel, lipsește una din condițiile prealabile unei restructurări. Sistemul aiuritor al așa-numitelor beneficii planificate, stabilite în slabă relație cu realitatea, permite fabricarea unor produse fără desfacere și împiedică alocarea de resurse pentru produsele cu desfacere. Vînzarea — ca obiectiv și mijloc al realizării economice a produsului în orice economie normală — a fost ultimul dintre criteriile avute în vedere în organizarea și desfășurarea unei activități economice. Comportamentul participanților la schimbul de activități este, ca urmare, viciat, nefiind ghidat de principii economice. La nivelul produselor de consum, consecința este inversarea gravă a raporturilor dintre vînzător și cumpărător — rană adîncă, cu implicații asupra relațiilor interumane, greu de înlăturat.

La baza comportamentului neeconomic a stat alterarea intereselor economice, decurgînd nemijlocit din exacerbarea mult trîmbițatei „proprietăți socialiste a întregului popor" — de fapt proprietatea nimănui. Aceasta era, însă, temelia economiei de comandă, a conducerii economiei prin metode administrative, prin ordine și nu

prin măsuri emanînd din luarea în considerare a legilor economice obiective. Supercentralizarea la nivelul planificării şi conducerii este cea care, ducînd la îndepărtarea locului deciziei de locul de aplicare şi la imposibilitatea deplasării resurselor spre activităţile performante, a permis adîncirea mereu şi mereu a dezastrului, a transformat economia din ceea ce trebuie să fie — un organism viu — într-un dispozitiv inflexibil la schimbări.

Căci, datorită nerespectării legilor economice, în România nu există propriu-zis un mecanism economic, care să asigure economiei autoreglarea. Un mecanism care să o facă să reacţioneze la distorsiuni şi să vibreze la stimuli. Cutremurătorul paradox este că, dacă economia a rămas în viaţă, aceasta s-a datorat economiei paralele, ce se crease în contrapartida economiei de comandă. Pentru că economia paralelă ajunsese să ia forma nu numai a bişniţei generalizate, ca replică la penuria de bunuri de tot felul, dar şi forma abominabilă a trocului de produse între întreprinderi, ca singură modalitate de supravieţuire ,de funcţionare şi continuare a activităţii productive.

Inflexibilă, dar forţată să trăiască într-o lume în permanentă schimbare, economia românească a fost o victimă sigură. În structurile existente şi formele anchilozate (cerute de acelaşi centralism excesiv), comerţul exterior românesc a devenit un larg canal de scurgere de venit naţional spre exterior. Îndreptate spre proiecte de prestigiu personal sau spre industrii falimentare, creditele externe contractate s-au dus pe apa Sîmbetei. Plata forţată a datoriei — dictată nu de necesităţi economice, ci, în principal, de orgolii personale, — a demonstrat, în mod dramatic, slăbiciunile capacităţii de export a ţării şi, în special, a industriei, rambursarea creditelor făcîndu-se îndeosebi pe seama amputării importurilor. Ţara a fost lăsată, încă şi mai mult, fără materii prime, energie, echipamente moderne, medicamente etc., şi a fost deconectată tehnologic de o lume în înnoire, în chiar perioada celei mai formidabile revoluţii din ştiinţă şi tehnică. Grav afectate au fost exporturile ce includeau importuri. Şi, ca urmare, grele sacrificii au fost impuse populaţiei pentru a se menţine exporturile. Numărul şi ponderea produselor vîndute în pierdere au crescut, căpătînd alura unui jaf din venitul naţional. Diversiuni au fost înscenate pentru a se arunca responsabilitatea unor greşeli economice interne asupra străinătăţii, asupra unor instituţii financiare internaţionale şi, culmea ,chiar asupra colonialismului din secolele trecute. Doar revoluţia a oprit izolarea României de o economie mondială din care obligatoriu trebuie să facă parte.

Ce este, însă, de făcut ? Dar poate încă înainte ca măcar să fie formulată o asemenea întrebare, o alta este necesară. În ce situaţie se află, de fapt, economia românească ? În mare, este clar. Dar în detaliu, în conexiunea multiplelor şi ameţitoarelor aspecte parţiale ?

A venit momentul adevărului. Ridicarea vălului greu al minciunii, care apasă asupra situaţiei economiei româneşti, este precondiţia oricărei restructurări. Al doilea rînd de statistici trebuie scos din seifuri. Şi, în ciuda multiplelor greutăţi — precum alterarea, de-a lungul atîtor ani de minciună, a criteriilor fundamentale care asigură relevanţa statisticilor (chiar şi a celor „reale") şi absenţa unei depline semnificaţii a acestora în condiţiile actualului sistem de preţuri — trebuie, înainte de toate, conturată o imagine, cît de cît, coerentă şi cuprinzătoare a situaţiei prezente din economia românească. Numai pe o asemenea bază se va putea stabili ceea ce este, într-adevăr, necesar de făcut. Aportul specialiştilor este esenţial.

Propuneri utile pot veni din partea fiecăruia dintre aceştia. Acţiunile se cer, însă, bine cumpănite, în funcţie de trebuinţele prioritare şi posibilităţile reale. Tentaţia de recurgere la schimbări pripite sau la măsuri populare de amploare, pe care, însă, starea actuală a economiei nu ar putea să le susţină, ca şi la resurse externe, fără ca, în prealabil, să se contureze o concepţie clară asupra reorientărilor în structurile economico-industriale, este o capcană ce trebuie ocolită. Trecerea de la o economie de comandă spre o economie normală, bazată pe legile economice şi relaţiile de piaţă, pe descătuşarea iniţiativei, nu se poate înfăptui în timp scurt. Trebuie învăţat din succesele, dar şi din ezitările şi eşecurile unor ţări vecine, din experienţa refacerii postbelice a unor ţări occidentale, îndeosebi mai mici, care şi-au construit, gradual, o economie modernă, competitivă. Însănătoşirea unei economii treptat, dar grav îmbolnăvite, decenii la rînd, nu poate fi decît treptată şi îndelungată. Şi comportînd costuri sociale. Înţelepciunea va cîntări precumpănitor în a face aceste costuri sociale cît mai mici posibil.

Ilie Şerbănescu

RUMANIA

A Surreal World

In Ceauşescu's domain: shortages, grand schemes and a personality cult

Autorul acestor caricaturi, publicate vara trecută în revista americană „Time", este român. Se numeşte Eugen Mihăescu şi este plecat din ţară din 1968. A fost unul din principalii realizatori ai structurii grafice a revistei „Lumea", apărută la 1 noiembrie 1963.

Refugiat în Elveţia, la Lausanne, Eugen Mihăescu a lucrat, o vreme, ca grafician la editura „Rencontre". În anii '70 a fost invitat de presa americană în Statele Unite. De atunci, lucrează pentru publicaţii prestigioase ca „New York Times Magazine" sau „Time". Artist independent, a deschis, în iarna lui '89, o expoziţie la Paris, la „Beaubourg", unde a expus, alături de graficianul Mihai Stănescu, o serie de lucrări-rechizitoriu la adresa dictaturii ceauşiste. Sîntem astăzi convinşi că artişti ca ei, care s-au manifestat cu curaj în străinătate, asumîndu-şi riscuri — e adevărat, mai mici decît noi, cei de aici, dar totuşi, riscuri — au înceţit apele marelui fluviu ce avea să se reverse într-o uriaşă mînie populară în România zilelor de dinainte de Crăciun. Pe curînd, Eugen Mihăescu !

R. D.

Au scris pentru „Lumea azi"

Le Monde
PARIS

„O Europă adevărată nu poate fi concepută fără partea ei răsăriteană"

Am fost martor al evenimentelor din România ; ceea ce se petrece, aici, nu este doar un fenomen interesant de observat din punct de vedere jurnalistic, ci şi un eveniment deosebit de emoţionant pentru întreaga lume. Au venit sute de colegi ziarişti să urmărească evenimentele, dar ei nu au venit, repet, doar dintr-un interes pur profesional, ci şi pentru faptul că, în întreaga lume, a stîrnit consternare regimul Ceauşescu, cunoscut ca unul dintre cele mai barbare şi retrograde. Absolut toţi ziariştii cu care am avut posibilitatea să discut sînt de părere că eliminarea lui Ceauşescu a fost o victorie a democraţiei.

Am vizitat unul din spitalele în care au fost duşi cei care, în faţa gloanţelor, nu au putut opune decît piepturile goale şi inimile în care ardea dorinţa de libertate. Am fost copleşit de sălbăticia cu care fostul regim i-a reprimat pe cei care au ieşit pe străzi în numele libertăţii.

Europa nu a mai fost de mult obişnuită cu asemenea măceluri. Trebuie să spun că, din nefericire, în lume, mai există masacre, dar europenii sînt obişnuiţi să audă că ele au loc cu ocazia unor războaie tribale din Africa sau în America Latină, fie că este vorba de Nicaragua, Panama sau San Salvador. În Europa, după cel de-al doilea război mondial, eu nu ştiu să se fi întîmplat o sălbăticie mai mare decît cea din ţara dumneavoastră. Eu cred că şi asta explică prezenţa atîtor ziarişti ; atît numărul victimelor, cît mai ales sistemul de represiune sistematică pe care fostul regim l-a pus la punct, cu o sălbăticie incredibilă, au zguduit Europa civilizată.

Toate ţările Europei răsăritene, care, între 1945—1989, au făcut parte dintr-un bloc controlat de sovietici, sînt acum într-o situaţie complet diferită. Cea mai importantă ştire — spun aceasta din punctul de vedere al ziaristului observator politic — a fost trecerea acestor ţări la un sistem democratic. Am impresia că ideea de Europă, conceptul european de entitate comună, va trebui să se îmbogăţească cu un element nou, pe care l-a neglijat multă vreme, şi anume, mă refer la dimensiunea ei estică. Aceasta va pune, desigur, unele probleme politice, în viitor, pentru Europa occidentală ; pentru Comunitatea europeană, care s-a construit în jurul unei alianţe formate, în principal, din Franţa şi R.F.G. Cred că ceea ce s-a întîmplat în Europa de est — deci, şi în România — va schimba această situaţie. Nu pot preciza încă momentul, dar apropierea Est-Vest, cu toate că va fi un fenomen extraordinar de complex, va fi, în acelaşi timp, un fenomen deosebit de pozitiv.

Mai mult decît atît, cred că o Europă adevărată nu poate fi concepută fără partea ei răsăriteană. Divizarea Europei, o distincţie netă Est-Vest nu mai pot fi posibile. După cum se ştie, noi aparţinem unei tradiţii şi concepţii culturale comune. În ultimii ani, din cauza „bunăvoinţei" arătate de vechiul regim, legăturile dintre noi au fost ceva mai distante, dar — şi cred că aceasta este foarte important — ele nu au dus la o ruptură definitivă. Aceste legături trebuie reluate cît mai grabnic. De fapt, după cîte ştiu, ele au şi început sub forma unor ajutoare economice. Nu trebuie, însă, să uităm un lucru : în termenii stricţi ai cinismului economic, Europa răsăriteană reprezintă, pentru industria occidentală, o piaţă fantastică, şi industriaşii occidentali ştiu acest lucru.

Am o mare simpatie pentru România, pentru ţările din est, pentru tradiţia lor culturală, filozofică şi istorică. Această „zestre" va juca un rol important în apropierea dintre ţările noastre.

În ceea ce priveşte România, pentru moment cel puţin, pot spune doar atît : absenţa unei vieţi democratice timp de 45 de ani, ba chiar mai mult (pentru că România, nici înainte de război, nu a fost o ţară democratică în sensul tradiţional al cuvîntului), va putea cauza unele probleme ; nu ştiu încă de ce natură vor fi aceste probleme. Ele vor apărea, însă, în procesul de cristalizare a vieţii parlamentare. România nu a avut tradiţii parlamentare, ca R.S. Cehoslovacă, unde există o bogată experienţă în acest domeniu, sau în R.D.G., unde a existat dintotdeauna o mişcare muncitorească, partide burgheze, deci o adevărată viaţă politică. Pentru România, pot să spun că nu sînt neliniştit, ci doar circumspect în privinţa evoluţiilor posibile. Oricum, vă doresc mult succes !

Georges Marion

---

le point
PARIS

„Acum, România face parte, într-adevăr, din Europa"

De îndată ce am intrat în Bucureşti, am avut impresia că sînt spectator la un război civil, foarte asemănător cu ceea ce se întîmplă la Beirut. Totodată, am fost foarte impresionat de hotărîrea românilor de a nu da înapoi, chiar dacă trebuie să plătească un preţ suprem. Bucureştiul, în ciuda bubuiturilor de tun şi a gloanţelor, avea aerul unui Paris în plină eliberare. Aş dori foarte mult să aflu că, după ce toate se vor termina cu bine, nu vor avea loc răzbunări personale sau răfuieli care nu-şi au locul într-o ţară civilizată ca a dumneavoastră.

Revoluţia din România a avut un caracter aparte. Cu toate că s-a înscris în evoluţia firească a evenimentelor din Europa răsăriteană, există deosebiri fundamentale privind modul cum s-a făcut tranziţia spre o guvernare democratică. Dacă în R.D.G. a fost o revoluţie relativ calmă, dacă în Cehoslovacia a fost o trecere „tandră", în România, datorită represiunii la care au recurs unele trupe ale securităţii, s-a declanşat un masacru, susţinut de ambiţiile oarbe ale fostului dictator. Pot caracteriza revoluţia română ca fiind cea mai sîngeroasă. Putem vorbi şi de sentimente anticomuniste, acestea vădindu-se mai puternice decît în oricare altă parte. Cred că ruperea cu trecutul va fi radicală.

Avînd în vedere gradul de represiune la care ajunsese guvernul Ceauşescu, metodele de „spălare a creierului", în România nu se putea vorbi de o opoziţie constituită. Este foarte clar că, în aceste condiţii, România nu a avut pregătit un guvern care să fie prezentat imediat ca o alternativă. Cu alte cuvinte, în prezentul comitet de tranziţie fac parte comunişti, dar mulţi dintre ei au avut curajul să se opună dictatorului. Ei sînt, pentru moment, necesari pentru umplerea vidului de putere creat în urma îndepărtării lui Ceauşescu. Ei au o anume experienţă în domeniul politic şi diplomatic, dar ulterior, vor trebui să lase locul unor alte forţe politice.

Revoluţia din România a avut un în-

ceput cu totul formidabil : Timişoara a fost un adevărat catalizator ; studenţii au ieşit în stradă cu mîinile goale pentru a cere libertate.

Toate popoarele Europei au urmărit, cu încordare, evenimentele din România. Revoluţia din România mi-a adus în minte Jacqueria din Franţa — cînd oamenii, înarmaţi doar cu cuţite, se apărau împotriva armatei. În România însă, oamenii se apărau împotriva unui dictator nebun, care şi-a luat nişte măsuri absolut inimaginabile de apărare împotriva poporului pe care-l „iubea" atît de mult. Astăzi, în Franţa, în ciuda obiceiului de a nu se discuta politică în intervalul dintre două sărbători — Crăciunul şi Anul Nou —, România constituie principalul subiect de discuţie.

Pentru mine, revoluţia din România nu a constituit o surpriză ; am discutat despre posibilitatea izbucnirii ei cu colegi de breaslă la Budapesta, Praga şi Berlin. Pe de-a-ntregul surprinzător, toţi au dat acelaşi verdict : la Bucureşti, libertatea va trebui plătită, din nefericire, cu sînge. După cum spuneam, revoluţia din România survine la 200 de ani după revoluţia franceză. Singura deosebire este că, aici, a domnit un rege nebun, un Ubu despotic şi crud.

În ceea ce priveşte viitorul României, cred că nu am dreptul să dau lecţii. M-am convins că poporul român este un popor formidabil. El va depăşi momentele economice, culturale, sociale dificile în care se găseşte, în prezent, România. Datorită noilor condiţii, totul va fi posibil. Sper ca noile structuri democratice să contribuie din plin la depăşirea tuturor obstacolelor. Este poate un paradox, dar cred că, tocmai din cauza marilor suferinţe la care au fost supuşi, românii vor fi în stare să depăşească unele momente de austeritate economică care vor apărea, inevitabil, în procesul democratizării.

Văzînd determinarea cu care acţionează noul comitet, consider că cele patru luni rămase pînă la organizarea alegerilor libere reprezintă un termen rezonabil pentru elaborarea unei platforme comune. Am remarcat, în ţara dumneavoastră, un elan sufletesc extraordinar. Şi am mai remarcat ceva ; foarte mulţi francezi nu ştiau că românii vorbesc franceza. Condiţiile din România erau puţin cunoscute pentru mulţi dintre compatrioţii mei. Astăzi, în Franţa există un entuziasm formidabil pentru România, o simpatie pentru revoluţia care se desfăşoară, acum, pe străzile Bucureştiului.

Toate popoarele Europei urmăresc, cu încordare, cele ce se petrec în ţara dumneavoastră. Pentru Europa, după dărîmarea zidului Berlinului, singurul simbol al unei dictaturi imposibile rămînea România. Ceea ce este, cu adevărat, remarcabil este faptul că această ţară a trecut la măsuri radicale, într-un ritm pe care nu l-am întîlnit nici în Ungaria, nici în Polonia, R.D.G. sau Cehoslovacia. În puţine zile, România a făcut un salt uriaş în direcţia transformărilor democratice. Optica Europei asupra României trebuie redefinită. Noi sîntem latini. Dumneavoastră vă trageţi din aceleaşi izvoare de cultură şi civilizaţie. Nu văd absolut nici un obstacol care ar putea sta în calea unei mîini întinse prietenește către România. Revoluţia din România a accelerat istoria continentului unde s-a născut latinitatea. Acum, fără nici o îndoială, putem spune că România face parte din Europa.

Olivier Weber

Dreptul la insurecţie

În Decretul-lege privind constituirea, organizarea şi funcţionarea Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naţionale se precizează că Frontul reprezintă unirea tuturor forţelor patriotice şi democratice ale ţării pentru răsturnarea clanului dictatorial ceauşist, iar Consiliul Frontului — format din 145 de membri — constituie organul suprem al puterii de stat. Rezultă, implicit, faptul că Marea Adunare Naţională — organul suprem al puterii de stat în sistemul Constituţiei din 1965 — a încetat să funcţioneze.

În aceste condiţii este firească preocuparea de a defini legitimarea politică şi juridică a noilor organe ale puterii de stat, în situaţia unei discontinuităţi constituţionale, generată de revoluţia populară începută la 22 decembrie 1989. Ce anume poate explica **în plan juridic** dizolvarea Marii Adunări Naţionale şi a consiliilor populare, destituirea preşedintelui ţării şi înlocuirea lor cu alte organe ale puterii de stat, pe calea revoluţiei populare ?

Orice revoluţie presupune discontinuitate în planul legalităţii, o mutaţie fundamentală în plan politic şi, ca atare, un transfer de autoritate. Ea constituie o soluţie **de fapt** pentru situaţiile în care vechile soluţii juridice nu mai pot fi utilizate. Nu trebuie uitat faptul că poporul este titularul suveranităţii şi că, în această calitate, el încredinţează puterea unor reprezentanţi ai săi, în vederea realizării binelui comun, a bunăstării şi a asigurării libertăţii şi democraţiei. În cazul în care „pactul social" este încălcat — şi aceasta s-a întîmplat, depăşind orice limită, în cazul dictaturii Ceauşescu —, poporul are dreptul să restabilească echilibrul social, printr-un „vot de neîncredere" care, în condiţiile specifice ale României, a luat forma unei insurecţii populare.

Dreptul la insurecţie al poporului a fost formulat din cele mai vechi timpuri. Astfel, în antichitate era considerat legitim tiranicidul, iar, în epoca modernă, numeroşi filosofi şi jurişti — spre exemplu, Hobbes, Bossuet, Rousseau, Grotius, Puffendorf, Spinoza, Locke, Jurieu, Vattel, Voltaire, Diderot, Ihering, Bluntschil, Le Fur, Gény — au subliniat faptul că, atunci cînd autoritatea politică încalcă scopurile pentru care a fost învestită, poporul are un drept incontestabil la rezistenţă, la insurecţie, drept fundamentat fie pe ideea de „contract social", fie pe aceea de drept de legitimă apărare al poporului.

Acest drept a cunoscut, însă, şi unele consacrări constituţionale. Astfel, în art. 3 al Declaraţiei americane de independenţă din 1776 se arată că guvernele sînt instituite pentru protecţia şi siguranţa poporului şi că, atunci cînd un guvern este incapabil să îndeplinească aceste scopuri sau le va fi potrivnic, poporul are dreptul indubitabil şi inalienabil de a-l înlătura. De asemenea, în Declaraţia franceză asupra drepturilor omului şi cetăţeanului din 1789 este menţionată, între drepturile fundamentale ale omului, rezistenţa la opresiune, iar în Constituţia din 24 iunie 1793 se preciza : „Atunci cînd guvernul violează drepturile poporului, insurecţia este pentru popor şi pentru fiecare segment al poporului, cel mai sacru dintre drepturi şi cea mai indispensabilă dintre îndatoriri" (art. 35).

Era firesc ca, atunci cînd fundamentul însuşi al ordinii sociale era în pericol, poporul român să-şi exercite dreptul legitim la insurecţie — ca un ultim remediu determinat de necesităţi existenţiale şi de imperative morale împotriva unei autorităţi politice care, prin felul în care conducea treburile publice, îndrepta societatea spre ruină şi degradare.

Insurecţia ce a stat la baza revoluţiei populare din România s-a caracterizat prin acţiunea unită a poporului, un rol deosebit jucîndu-l tinerii şi armata. Deşi iniţial nonviolentă, insurecţia — datorită intervenţiei unor forţe de securitate pro-Ceauşescu — a căpătat şi caracterul unei confruntări armate, ceea ce a întărit şi mai mult unitatea forţelor insurecţionale grupate în Frontul Salvării Naţionale.

În acest fel, în România s-a încheiat o epocă de absolutism politic, expresie aberantă a unui despotism delirant, o adevărată conspiraţie împotriva poporului. Într-un regim democratic, insurecţia paşnică, manifestarea generală a opoziţiei populare ar fi trebuit să ducă la demisia conducerii politice. Caracterul absolutist, iraţional al dictaturii Ceauşescu a generat însă, din păcate, şi numeroase pierderi omeneşti.

Noul organ suprem al puterii de stat, Consiliul Frontului, instituit de către o forţă revoluţionară — Frontul Salvării Naţionale — şi, în ansamblu, de către întregul popor, printr-un consens spontan, este perfect legitim. Este însă interesant faptul că statele şi guvernele străine au procedat nu la recunoaşterea unui guvern (guvernul provizoriu), ci a unui organ al puterii (Consiliul Frontului), ceea ce este neobişnuit în relaţiile internaţionale, dar evidenţiază situaţia particulară creată în România, vidul de putere rezultat prin insurecţia populară, Consiliul Frontului cumulînd, într-o primă fază, atît prerogative legislative, cît şi executive.

Desigur, între sarcinile cele mai importante ale revoluţiei, trebuie să figureze refacerea integrală a structurilor statale, construirea unei societăţi civile bazate exclusiv pe regula de drept şi trecerea de la soluţiile instituţionale şi normative provizorii, generate de revoluţie, la o situaţie juridică stabilă şi coerentă, ca urmare a adoptării Constituţiei ţării, ce se pregăteşte, şi a alegerilor libere ce vor avea loc în luna aprilie.

dr. Adrian Năstase

Reconstrucția interioară

Avem mult și multe de reconstruit. Ne vom confrunta acum cu noi înșine, după ce ne-am înfruntat ieșind victorioși cu o dictatură despre care se poate spune că ea era cea într-adevăr „multilateral dezvoltată". De aceea drumul reconstrucției trebuie să înceapă, pentru a dura întru propășirea neamului, prin reconstrucția din înseși sufletele noastre mutilate de neadevăr și suferință. Revoluția a fost și va rămîne o lecție de morală fără de care nimic nu se va putea clădi pe măsura jertfelor căzute pe altarul ei și a speranțelor ce le investim azi cu atîta nevoie de mai bine în ceea ce va fi de acum încolo.

Invalide după atîția ani de lentă și subsidioasă distrugere, inclusiv lăuntrică, sufletele noastre trebuie să reînvețe a trăi. Lecția de morală a revoluției nu este și nu va fi ușor de însușit. Totuși nimeni nu poate fi dat absent, chiulangiii nu ni-i putem îngădui. Să-i aducem cu răbdare în numele bunei credințe, la realitatea binefăcătoare a necesității reconstrucției interioare. Dictatura a cultivat minciuna, nedreptatea, oportunismul, neîncrederea în aproapele tău, producînd distorsiuni grave și adevărate deformări psihice, sechele ce se cer, azi, înlăturate prin tot ce s-a menținut curat și demn, frumos și bun, generos și înălțător în noi. Din această confruntare cu noi înșine se va realiza purificarea noastră sufletească, redobîndirea bucuriei de a trăi și, implicit, de a clădi. Omul cît trăiește învață, iar adevărul uneori supără — spune înțelepciunea bătrînească. Să ne-o asimilăm cu toată răspunderea, iar, dacă nu găsim la îndemînă alte izvoare de curățenie și încredere, să privim, ca prim punct de sprijin, în ochii limpezi ai copiilor noștri.

Ni se cere, după înfăptuirea revoluției, un nou act de curaj : privirea în lăuntrul nostru. Adevărul, libertatea și demnitatea numai din noi pot porni, pe noi se bazează și tot la noi se vor întoarce, ca un ecou regenerator, prin tot ce se va construi în lumea noastră exterioară. Dinlăuntru în afară și din afară înlăuntru — aceasta este, cred, dialectica necesară, firească a reconstrucției naționale. Căci sîntem un popor pe care nu pragmatismul și privirea lucrurilor la rece îl caracterizează în primul rînd, ci forța sa sufletească imensă, ca măsură și logică a tuturor izbînzilor sale.

Reconstrucția interioară — cea a înseși ființei noastre, a omului însuși — este singura capabilă să descătușeze inteligența creatoare împotriva căreia s-a practicat o anesteziere sistematică și să ne elibereze de balastul cu care ne-au fost încărcate sufletele. Un om adevărat — iată ce trebuie să reconstruim, fiecare, în ființa proprie. Lecția de morală a revoluției este, să nu uităm, o „lecție deschisă" ; ea se desfășoară în fața noastră, a tuturor, ca și în fața lumii. Ne sînt profesori trecutul și, acum, prezentul, iar judecători — viitorul și generațiile ce-l vor trăi.

Anca Voican

Spectator la un interviu

Aceste rînduri sînt scrise în seara zilei de 1 ianuarie 1990, imediat după vizionarea emisiunii Televiziunii române libere, care a transmis în direct, de pe canalul 3 al Televiziunii franceze, o retrospectivă „1989 — an al libertății", ce a inclus o convorbire, pe viu, cu noul prim-ministru român. Mărturisesc că sînt profund marcat de ceea ce s-a derulat în fața ochilor noștri. Pentru prima dată, pe micile ecrane românești, o emisiune politică a unui post TV occidental. Pentru prima dată, pe micile ecrane românești, imagini de la tragicele evenimente din Piața Tien Anmen, de la spulberarea, într-o noapte, a zidului Berlinului, de la marile demonstrații populare din piața Wenceslas, de la întîlnirea Gorbaciov-Bush. Și a urmat „bomba". În emisie directă intră prim-ministrul român. Cu calm, dar ferm, în limba franceză, acesta declară că se aștepta, potrivit înțelegerilor, să întîlnească în studiourile franceze, față în față, pe prim-ministrul francez. Realizatorul francez al emisiunii își declină responsabilitatea și prim-ministrul român anunță că nu se formalizează, așteptînd întrebări. În loc de întrebări, i se supune spre vizionare — și am văzut-o cu toții — o casetă video despre ale cărei imagini realizatorul francez sugera că ar fi fost „trase" înaintea înlăturării dictatorului. În primele imagini, care apăreau relativ fixe — sau, în orice caz, fără o deplasare a unghiului de luat vederi — au putut fi zăriți actualul președinte al Frontului Salvării Naționale, actualul prim-ministru în puloverul său, precum și unii foști membri marcanți ai P.C.R. înlăturați mai de mult de Ceaușescu, dar și unele persoane din anturajul imediat al fostului dictator. Apoi, brusc, unghiul de luat vederi s-a schimbat. Și cadrul era altul, deși, insistîndu-se asupra persoanelor, nu era foarte evidentă schimbarea cadrului. Din unghiul de luat vederi dispăruseră, însă, acele persoane din anturajul imediat al fostului dictator, iar în prim plan a trecut actualul prim-ministru în același pulover pe care apăruse, însă, brasarda tricoloră. Intrat în emisie, prim-ministrul român a reacționat prompt și hotărît. A reproșat canalului 3 al televiziunii franceze că a procedat incorect și în afara moralității profesionale, nemenționînd locul și ora imaginilor difuzate. El a subliniat că imaginile mixate au fost luate în două locuri distincte — pe de o parte, sediul fostului Comitet Central al P.C.R., unde au și fost găsiți cei din anturajul fostului dictator, și, pe de altă parte, sediul Televiziunii române — și că orele de filmare erau, în ambele cazuri, ulterioare orei în care a avut loc înlăturarea, de către populație, în special de către tineri, a dictatorului.

O neliniște mi s-a așternut în suflet. O capcană fusese întinsă primului ministru. O capcană în care se miza pe perplexitatea față de vederea unor asemenea imagini pe care bănuiesc că nimeni nu le luase oficial. De unde proveneau aceste imagini ? Desigur, canalul 3 al televiziunii franceze are dreptul să nu divulge sursa. Evident, însă, unghiul neschimbat al primelor imagini sugerează că poate au fost luate cu ajutorul unei camere ascunse, existentă la locul respectiv înainte de căderea dictatorului (și cine ar fi putut s-o pună acolo decît cei legați de acesta ?). Dar mixajul acestor imagini cu cele luate dintr-o altă încăpere ? Cine l-a făcut ? Și de ce ? Dacă, să zicem, că mixajul nu a fost făcut de canalul 3 al televiziunii franceze, atunci de ce acesta — din profesio-

Foto : Ovidiu Bogdan

nalism, dacă nu din alt motiv — nu și-a luat rezerve prealabile față de asocierea unor imagini din cadre diferite și față de momentele diferite în care au fost filmate acestea ? Prim-ministrul român, care a trăit momentele respective, a putut elucida, fără echivoc, derularea evenimentelor reale ; și a avut avantajul de a descifra adevărul în chiar limba celor cărora li se întindea momeala erorii.

Dar ce s-a urmărit, de fapt, prin difuzarea acestor imagini ? Acreditarea ideii unei lovituri de stat și nu a unei revolte populare ? Și o asemenea acreditare în ce scop ? De ce o astfel de încercare a fost făcută de unul din canalele televiziunii dintr-o țară legată de România prin atîtea afinități și care, prin oamenii ei, a fost alături, din prima clipă, de români în susținerea revoluției lor ? Mi se pare că nu întîmplător, prim-ministrul francez nu a mai apărut în fața canalului 3. Părerea mea este că a renunțat cînd a văzut despre ceea ce este vorba. Atunci, de ce, în fond, o asemenea emisiune ? Din simpla fugă după senzațional ?

Nu am pretenția de a emite judecăți de valoare. Sînt numai ipoteze. Și, în orice caz, întrebări pe care mi le-am pus urmărind emisiunea cu pricina. Mă gîndesc doar că o grea răspundere morală apasă asupra colegilor de la canalul 3, pentru că nimic, dar absolut nimic — nici chiar fuga după senzațional — nu poate și nu trebuie să pateze memoria tinerilor curați, cu piepturile și brațele goale în fața gloanțelor, care s-au jertfit pentru a înfăpui revoluția. Căci, ei au făcut-o !

Ilie Șerbănescu

Zile și nopți

...Joi, 21 decembrie 1989. Începutul sfîrșitului. Zeci de mii de tineri se aflau pe străzi. Și scandau. Pentru martirii de la Timișoara, împotriva odioasei dictaturi. Și nu se opreau. Nici bastoanele de cauciuc, nici gloanțele nu le puteau sta împotrivă. Nici noaptea. Nici întunericul celor peste două decenii ale „epocii de aur". Înaintau. Pas cu pas. Terenul cîștigat cu sînge rămînea al lor. Înaintau.

A doua zi, din toate colțurile orașului, o mare de oameni se revărsa spre centru, unde, păzit de cordoane de soldați și baraje de blindate, tiranul spera încă să oprească roata implacabilă a istoriei. Dar furtuna miniei populare continua să se apropie de bîrlogul lupilor, sporind clipă de clipă. Era aproape de miezul zilei cînd emoționanta fraternizare dintre manifestanți și armată avea să înscrie una din cele mai luminoase pagini ale istoriei neamului. Se punea, astfel, capăt regimului de tip fascist al sîngerosului dușman al țării și poporului. Urcat în grabă într-un elicopter aterizat pe acoperișul clădirii sediului său, el fugea în mod laș, împreună cu sinistra-i consoartă, din fața poporului asuprit sălbatic ani și ani de-a rîndul.

Am intrat, peste puțin timp, pe o fereastră, de la parter, în fostul sediu al dictatorului, unde, la ultimul etaj, funcționase înainte un birou de transmisie telex pentru presă. Am urcat pînă acolo. Pe coridoarele clădirii, o mulțime de tineri controlau birourile. Își arătau unul altuia, cu uimire, lucruri pe care nu le văzuseră niciodată în comerțul „socialist" : băuturi și țigări străine, cafea, parfumuri, toate avînd emblema unor case specializate de la Paris, Londra sau New York ; obiecte de artă. Printre ei circulau oameni de bine spunînd tuturora : „Fraților, prieteni, o să avem și noi de toate ! Păstrați ordinea ! Fiți civilizați !" Imediat s-a organizat un serviciu voluntar de pază în jurul obiectelor de valoare, de patrimoniu, care erau găsite prin birouri.

Mai tîrziu, cînd înserarea începuse să îndolieze ferestrele, prevestind parcă ce se va întîmpla în următoarele zile, au început să fie organizate primele echipe de aprovizionare cu alimente și apă potabilă.

Și, cînd totul se credea că va decurge pașnic, a început infernul. Zeci sau poate sute de trăgători au deschis focul cu arme automate asupra clădirii, concomitent cu încercările de pătrundere din subsol spre etajele superioare.

Mă aflam la biroul de presă, care funcționase înainte de evenimente, împreună cu doi colegi de la Agerpres, care aveau în grijă telexurile, xeroxurile, aparatele de filmat și fotografiat ale instituției : Caius și Liviu. Amîndoi tineri sub 25 de ani. Ni s-a alăturat un electromecanic de la Aeroportul Internațional Otopeni, Nicu Simache, și, puțin mai tîrziu, un căpitan de infanterie pe nume Vlad. Nu eram nici unul dintre noi înarmați. Ascultam radioul și apelurile către țară ale Comitetului Salvării Naționale. Eram crispați. Geamurile și pereții erau ciuruiți. Ca la Beirut. Deplasarea se făcea pe coate și pe genunchi.

În jurul orei două dimineața, într-un moment de acalmie, am auzit niște zgomote ciudate într-o cameră ce comunica cu biroul nostru. Am întrebat cine este. Niște voci stinse, pierdute, ne-au rugat să nu tragem că se predau. Nicu Simache cu degetul întins, vrînd să semene a pistol, i-a somat : „Sus mîinile, fața la zid !". Dintr-un dulap, montat în perete, cu uși metalice, au ieșit, cu mîinile ridicate, trei persoane. Erau doi din cei mai apropiați acoliți ai dictatorului, personaje sinistre ale regimului de tristă amintire. Cu ei se afla și un aghiotant, la fel de speriat, livid la față ca și stăpînii lui. Escortați de căpitanul Vlad și de noi, cărora ni s-a alăturat un tînăr slăbuț, imberb, cu un pistol fără încărcător, pe care-l ațintea amenințător asupra celor capturați, i-am însoțit pentru a fi predați Comandamentului militar constituit. Apoi ne-am grăbit să transmitem prin telex la Agerpres știrea arestării celor doi. Puțin mai tîrziu, am procedat la un control amănunțit al încăperii de unde ieșiseră ca niște șobolani înfricoșați — de fapt, o magazie cu scaune, fotolii și măsuțe. Sub un calorifer am găsit un pistol mitralieră și un pistolet, ambele cu muniția adiacentă. Și cu cartuș pe țeavă și piedica ridicată ! Am realizat, de abia atunci, pericolul prin care trecusem și ce s-ar fi putut întîmpla dacă cei arestați ar fi bănuit că, în acel moment, nici unul dintre noi nu era înarmat.

Cu un etaj mai jos, am întîlnit un tînăr locotenent și vreo douăzeci de soldați. Erau din fostele trupe ale ministerului de interne. Cînd ofițerul s-a prezentat, am constatat că eram tizi. Îl chema tot Adrian. Veniseră, de la Băneasa, să se alăture revoluției. Ne-a lăsat șase soldați să ne apere. Apoi, am primit arme automate, muniție și uniforme de gărzi patriotice. Caporalul Alin din Constanța a rămas împreună cu noi.

Din clădirile înconjurătoare curgea pe geam moartea hidă. Mulți au pierit sau au fost răniți în acele zile și nopți de luptă. Și dintre militari și dintre cei îmbrăcați în uniformele gărzilor patriotice. Teroriști, special instruiți, cu arme sofisticate, atacau, din întuneric, ieșind din cotloane numai de ei știute. Toți cei din clădire se confruntau cu un fel de luptă văzută doar pe casetele video cu filme străine. Căpitanul Radu Calmuțchi, locotenentul Cristian Samoilă și sergentul major Negrea Ovidiu, împreună cu o grupă de soldați, au trecut la curățirea etajului unde ne aflam și a celui inferior. Serviciul logistic funcționa și el fără cusur. Civilii se disciplinaseră ca niște militari de profesie. Și atacurile au fost respinse, cu sînge rece, unul după altul. Tancurile și mașinile blindate ale acestei atît de inimoase și brave armate române ne-au ținut scut, în jurul clădirii, cu piepturile lor de oțel, din care porneau fără încetare rafalele ripostei. Cei mai periculoși teroriști ni se păreau a fi lunetiștii. Postați pe la lucarnele blocurilor din jur, produceau panică și moarte. Suficient să circuli cîteva secunde într-o cameră luminată și, de îndată, se trăgea cu precizie de expert asupra ta.

După plecarea soldaților, pentru noi misiuni de luptă, ni s-au alăturat niște băieți din gărzile patriotice care luptaseră la etajele inferioare. Simion Cristian, Adi Ungureanu, Cristea Neculau și Bragadireanu Adrian sînt numele lor. Muncitori din diverse întreprinderi bucureștene. Ne cunoșteam din vedere încă din primele momente ale ocupării clădirii. Au fost rapid adoptați.

Am continuat să acționăm sub comanda căpitanului Vlad, ce avea să fie avansat, după o săptămînă de luptă, la gradul de maior. De pe diverse clădiri din jur continua să se tragă. Acționînd cu calm, răspundeam cu foc țintit tirului dement al teroriștilor. Într-o noapte, doi criminali, îmbrăcați în salopete negre de camuflaj, au încercat să-i ia în prin surprindere pe cei de la etajul inferior, pătrunzînd pe o terasă care se afla, spre ghinionul lor, în cîmpul de tragere al grupei noastre. Au fost somați să se predea. Răspunzînd cu foc, au primit riposta meritată.

Ziua, membrii grupei noastre de luptă mergeau pe acoperișuri pentru a-i descoperi și anihila pe teroriști. Spre seară, cînd se întorceau, plini de var și praf pe uniforme, miroseau a pulbere. Ochii lor spuneau totul. Nimeni nu era obosit ori nu vroia a lăsa să se vadă aceasta. Pe toți ne anima un singur gînd : VICTORIA finală ! Și așa, zilele treceau una cîte una. Calmul începea să se instaureze. Dar vigilența tuturora era trează. Nu mai dormisem de cîteva zile. Nimănui nu-i păsa. Va fi timp și pentru somn...

La ora cînd aștern pe hîrtie aceste rînduri, pacea se coboară din nou peste orașul lui Bucur. A trecut fără să ne dăm seama o întreagă săptămînă. Anul Nou este aproape. Avem gînduri mari cu care să-l întîmpinăm. Și ambiții. Și posibilități. Revoluția a învins !

Adrian C. Ionescu

La ora revoluției

Dacă atunci...

În nesătula-i și smintita-i sete de putere, tiranul reprima, fără discernămînt și fără milă, orice semn de împotrivire, chiar și cînd aceasta își avea sorgintea în cea mai elementară logică a lucrurilor. Diapazonul „metodelor" de reprimare oscila de la edictarea unor așa-zise principii de muncă și de viață pînă la incriminare directă ori exterminare, așa cum au evidențiat-o tragicele evenimente pe care le-a trăit o țară întreagă în acest memorabil sfîrșit de an. Una dintre „metode", pe care mulți au suportat-o direct, era „rotarea" prin care urmărea instaurarea unei stări de nesiguranță a zilei de mîine și care echivala, în fapt, cu un contract de muncă forțată. În numele acestui „principiu", disloca, peste noapte, oameni, schimba profesii, mutila suflete de copii, cărora le modifica mediul de formare și instruire. Faimosul „cod al eticii și echității", elaborat tot din inițiativa lui, constituia „baza legală" prin care te trezeai aruncat în stradă, fără o slujbă, pe motiv că te cununaseși la biserică ori divorțaseși. Atunci cînd erau vizate persoana lui ori clanul ceaușist trecea la incriminări directe, cea mai odioasă fiind acuzarea de trădători, fasciști etc., aduse celor care, la Timișoara ori București, Brașov sau Constanța, în întreaga țară, au ieșit în stradă și au cerut **libertate.** Genocidul ordonat de el mi-a adus în minte o mostră din cinismul ce-l caracteriza.

Era în urmă cu un deceniu, cînd la forumul național al partidului — cum îi plăcea să numească aceste manifestări, gîndite doar pentru a-și polei soclul pe care se instalase — unul dintre participanții la lucrări, aflat chiar în prezidiu la trei locuri distanță de el, a avut curajul să-i atragă atenția asupra unor manevre și scenarii arbitrare de realegere în „funcția supremă". În reacția-i, pe cît de promptă pe atît de josnică și criminală, cel care avea atîta grijă să i se spună „alesul întregului partid, al întregului popor" l-a acuzat pe opozant de instigare, trădare și crimă, afirmînd că sîngele lui Lucrețiu Pătrășcanu se afla pe mîinile acestuia. Întrebarea pe care fiecare dintre martorii oculari și-a pus-o era logică și firească : știa aceste lucruri — dacă ele ar fi existat cu adevărat — și, totuși, il urcase în prezidiu alături de el ? S-au găsit, cu toate acestea, **trei căței**uși care au luat cuvîntul și-au apărat pe „bravul, înțeleptul și dreptul conducător", precum și cîteva sute de **agitatori plătiți** — ca să folosesc expresia celui ce-l înfruntase — care l-au acoperit, din sală, cu ovații. Am rămas înmărmurit și mut de indignare cînd unul dintre acești demagogi și oportuniști și-a făcut apariția pe micul ecran, blamînd, acum, pe călăul neamului.

Ce mult a trebuit să așteptăm pentru a ne da seama cîtă tiranie avea în suflet. A trebuit să vină acest decembrie 1989, cînd eroismul întregului popor, dar mai ales al tineretului, avea să scoată la lumina zilei inconștiența cu care odiosul își scălda mîinile în baia de sînge, pe care a provocat-o cu cruzimea celui mai notoriu fascist, a unui criminal pe care istoria cu greu îi găsește un termen de comparație.

Dacă atunci, într-un noiembrie 1979, s-ar fi manifestat mai mult curaj, dacă nu existau căței**uș**ii și agitatorii de profesie, poate că n-am fi trăit tragedia acestui sfîrșit de decembrie 1989.

Istoria, prin unicul și adevăratul său artizan — poporul —, a făcut dreptate și a scos călăul de pe scena ei, aplicîndu-i pedeapsa meritată. Totodată, va înscrie în cartea sa, cu litere de aur, vitejia neamului și jertfa de sînge a celor peste 60 000 de eroi, care au murit pentru libertate, dreptate și democrație.

Aurel Zamfirescu

Timișoara, numele tău e durere

Frig, foame, frică. Frig, frică, foame. Foame, frică, frig. Foame, frig, frică. Frică, foame, frig. Frică, frig, foame...

Acestea sînt cuvintele cărora încercam să le găsesc o ordine pentru titlul unei viitoare cărți, miercuri 20 decembrie, pe cînd așteptam la o coadă de benzină (ah ! sinistră și îndelungată realitate, plină de efecte ce le vom resimți multă vreme de aici înainte !). Timișoara, cînd coboram din autoturism să ne mai dezmorțim, era pe buzele tuturor. Puțini se fereau, fiecare știa cîte ceva. Două zile mai tîrziu, spre prinz, la Balș (din străvechiul județ Romanați) în biroul unui om de bine, nu-mi venea să cred ceea ce auzeam.

Miercuri (20 XII) după masă, mii de muncitori din turele 2 și 3 de la întreprinderile „I.O.B.", „I.M.A.I.A." și „Jiul" din Balș fuseseră îmbrăcați în uniforma gărzilor patriotice, dotați cu cozi de ciocan din lemn, cărora li se adăugase o sfoară (imitînd bastoanele din cauciuc ale miliției) și urcați într-un tren ce i-a dus la Caracal. Aici s-a făcut joncțiunea cu alte mii de muncitori și marele tren a luat drumul Timișoarei. Totuși, încă înainte de plecare, unii au fugit acasă, alții, pe parcurs, au tras semnalul de alarmă, fugind și ei înapoi. (Se pare că însuși dictatorul, nemulțumit de numărul lor — raportat, ca de obicei, mai mare — a cerut alte multe mii !). Nu conta că procesul producției, planul pe 1989, de care se făcea atita caz în toate cuvîntările, sufereau enorm.

Trenul a ajuns la destinație, ultimul dintre cele trimise, și a fost garat la linia 1, exact unde localnicii, cîteva sute, demonstrau și denunțau masacrul comis la Timișoara din ordinul faraonului și condus de acoliții săi nu mai puțin diabolici. „Bine, le-a zis, la un moment dat, interlocutorul meu încă prizonier al dezinformării, dar de ce ați devastat magazinele?" „Noi ?, a venit răspunsul unui om mai în vîrstă. Puteți vedea ușor că, după ce s-a tras, după ce ne-au împușcat fiii și semenii, au distrus magazinele. Ca pretext al represaliilor. Noi n-am luat decît cărțile din librării cu numele lui sau al ei și le-am ars. Încolo nu ne-am atins de nimic. Acum vrem să ne dea măcar morții. Atît !". „Băieților noștri li s-au oferit alimente, ne-au spus că, la ei, pîinea nu-i pe cartelă, în timp ce la noi, care producem multe cereale, există numai rații. O femeie mai în vîrstă ne-a chemat la parastasul celor doi fii ai ei, uciși în masacru. Unii, dezbrăcați de hainele gărzilor patriotice, s-au dus chiar în oraș. S-au înapoiat răscoliți. Au vomitat. Nu puteau povesti mai nimic, celorlalți li se făcuse frică".

Aici, relatarea i-a fost întreruptă de ceea ce se auzea la radio : „Dictatorul a fugit...". Tîrziu a mai apucat să-mi zică doar că, joi (21) seara, veniseră la Balș, tot cu trenul, fără nici o explicație privind motivul deplasării sau al întoarcerii. Mi-a arătat și coada de ciocan pe care scrisese data și ora plecării și pe cele ale sosirii în Balș. Vineri seara, un văr, muncitor de la „I.M.A.I.A.", îmi povestea că tot ceea ce văzuse în „orașul florilor" l-a făcut să creadă că „numele Timișoarei este durere".

Am așternut pe hîrtie secvența deplasării la Timișoara a cîtorva mii de muncitori spre a oferi noi detalii despre ceea ce plănuia dictatorul împotriva oamenilor de bine din țară : să-i încaiere inutil și absurd, încercînd să-și susțină, oricum și prin orice mijloc, ne-popularitatea.

Așadar, pro memoria !

Dumitru Constantin

O, brad frumos...

În împrejurimile Televiziunii și în zone limitrofe — unde s-au dat lupte grele, unde au căzut victime tineri și militari — se mai află încă și acum ostași în apărarea unor obiective și în vederea neutralizării unor eventuale încercări de destabilizare. Ca și în zilele trecute, oamenii acestor locuri le oferă, în continuare, mîncare, ceai, cafea. Un om de bine nu a uitat nici datina bradului de sărbători. Imediat ce a părut că gloanțele au încetat să șuiere, în această zonă, lîngă unul din posturile armatei a apărut, în mijlocul unei intersecții, în seara Anului Nou, un brad ce a fost împodobit cu globuri și ghirlande de becuri colorate, alimentate de la o casă din apropiere. Jocul licăririlor colorate a luminat toată noaptea. Și astfel, printr-un semnificativ gest de solidaritate al oamenilor cu ostașii care le apără liniștea, aceștia din urmă au putut, și ei, petrece Anul Nou în jurul tradiționalului brad. O, brad frumos...

I. Ș.

Ianuarie purificat

De mai bine de un deceniu, perioada cea mai sufocantă pe care am trăit-o an de an, ca individ, în meseria mea de ziarist, începea îndată după Crăciun. Luna ianuarie, cum bine știm cu toții, era luna „marilor aniversări". Dar acestea nu nu erau Unirea din 1859, nu nașterea lui Eminescu, nu nașterea lui Caragiale sau a atîtor altor valori cu adevărat veșnice ale neamului, ci zilele cînd au văzut lumina cei doi despoți. Editurile erau obligate să tipărească, an de an, antologii cu laude deșănțate și fără noimă — pentru că au existat și oameni care au știut să cînte tirania. Tipăriturile găunoase, pe hîrtie de o calitate pe care rareori și doar întîmplător se imprimau versurile poetului național, se adunau mormane în librării și depozite — necumpărate de nimeni, în biblioteci — consultate doar pentru pregătirea acelor delirante spectacole din „Cîntarea României" ce nu cîntau cîtuși de puțin țara, ci erau un lanț fără sfîrșit de elogii ditirambice aduse cuplului. Muzeele erau obligate să deschidă expoziții omagiale, pregătite cu luni înainte — o aglomerare de pînze lipsite de noimă, de bronzuri și tapiserii repetînd pînă la sațietate același subiect, cu aceleași chipuri deformate, un amalgam de kitch și prost gust pe care, din nou, cîntători năimiți îl prezentau ca pe culmea artei noi și libere. O artă eliberată, de fapt, de substanța ei. Ziarele erau obligate să înceapă o campanie conform unor directive primite „de sus" și unor planuri alcătuite minuțios pe cîteva luni înainte (dactilografiate în „n" exemplare, trimise spre aprobare, respinse ca insuficient de „combative" — citește „elogioase" —, refăcute și retrimise spre aprobare). Zi de zi se „analizau", se defalcau ideile „genialului erou", într-o cadență accelerată, explozia care acoperea totul, înghițind orice altă informație, producîndu-se în ziua de tristă amintire. Însă nici aceasta nu era suficient : urmau ecourile, espasate de-a lungul cîtorva săptămîni, încheiate cu o scrisoare sau un mesaj de mulțumire, întotdeauna o înșiruire de șabloane și vorbe goale.

Revista aceasta de politică externă nu era, nici ea, scutită de înregimentare, poate, din fericire, mai diluată, mulțumită, slavă Domnului, profilului ei. Dar primele pagini erau destinate — mereu mai multe, pe măsură ce se apropia „evenimentul" — ditirambelor euforice. Politica externă nu mai avea un ministru care să o coordoneze, experți care să ofere idei și să propună tratate, negociatori care să susțină, cu argumente, poziții ce puteau fi, în diversitatea internațională, firesc contradictorii — totul era gîndit, conceput, făurit, dirijat numai de El. Cine credea ? Nimeni. Și, totuși, ne-am prefăcut a crede sau ne supuneam pentru a putea, în paralel, strecura un articol de alt fel, o informație, un punct de vedere care să aducă și altceva cititorului ahtiat de cunoaștere. Știu pe cineva care își dactilografiase cîteva cuvinte și le păstra de multă vreme pe birou : „Puneți lacăt gurii voastre". Shakespeare ? Ce importanță avea, cine se mai interesa de unde fusese scos ? Exprima neputința noastră ca indivizi, în fața unui aparat de opresiune colosal, în fața unui păienjeniș de delațiuni și a unei cenzuri sălbatice. Cel care știa și vroia să profite de toate acestea se urca pe umerii celorlalți pe o scară ierarhică a incompetenței arogante. Teama, resemnarea, tăcerea ne învăluiau. Mă învăluiau. Am știut cu toții ce se întîmplă, cum devenim pionii unei mascarade. Poate n-am știut proporțiile acestei mascarade, ale colosalului delir paranoic în care a fost aruncată țara — dar asta-i altă chestiune. Desigur, am fost obligați. Dar, spunînd aceasta, nu putem justifica nimic. Nu pot justifica nimic. Eram neputincios ca individ. Dar eram și neîncrezător, nu numai plin de spaime ; anii, deceniile de falsitate și imagine răsturnată reușiseră să pervertească credințele adevărate ce, poate, mai mocneau în suflet : nu mai credeam în aproapele nostru, ne temeam pentru propriile vieți și făceam compromisuri, acceptam totul ca o fatalitate, nu mai credeam să fie posibilă răsturnarea, adevărul îl spuneam numai celor apropiați. Poate ar trebui să vorbesc doar pentru mine însumi : eu cred că simțeam toate acestea. Toate acestea la un loc ar putea fi o culpă aproape la fel de mare ca a celor ce profitau de regim : o pasivitate ce putea fi interpretată (chiar era), ca o formă de acceptare, de adeziune, pe care se clădea interminabilul coșmar.

Luna ianuarie începea, pentru mine, de peste un deceniu, sub imperiul terorii. Doream cu tot dinadinsul să se petreacă ceva în lume despre care să fiu obligat să scriu, eram înspăimîntat că nu voi găsi subiecte care să-mi ocupe primele șase săptămîni ale anului ca, sub scuza, desigur greu de înghițit, dar plauzibilă, a lipsei de timp, să evit angajarea în scrierea acelor ditirambe comemorative. Nu pentru că politica externă ar fi avut puncte cu care să nu fiu de acord, ci pentru că nu despre politica externă se scria — cu rare excepții —, ci despre „rolul determinant" al genialului erou între eroi. Luna ianuarie a fost, pentru mine, cea mai coșmarescă de cînd mă știu.

Iar acum, dintr-o dată, nu simt doar o imensă ușurare, ci și o răspundere aproape paralizantă. Am înaintea mea un ianuarie liber, primul în cei 44 de ani ai mei. Ca să fiu în stare să analizez și să judec ce se întîmplă în lume, gîndesc că e bine să încep cu propria-mi primenire. Doar după ce am alungat din inimă înfricoșarea și reziduurile, poate voi învinge apăsarea, căreia i-am putea spune la fel de bine jenă ori rușine. Dar acest ianuarie purificat e primul pas — esențial — spre comportamentul moral și spre adevăr.

Stelian Țurlea

Foto : Virgil Pavel

Foto : E. Săvescu

Foto : Codneta Drăgoescu

Ce facem cu libertatea?

Ceasul istoriei bătea precipitat în Europa răsăriteană de cîteva luni. Pendula își pierduse impasibilitatea tradițională și zvîcnea imperativ, precipitat. În România, ceasurile noastre păreau amorțite, orele și minutele curgeau fără sens, rostul timpului se stricase, pluteam în credința că sîntem uitați într-o piesă pentru nimeni, pentru neant.

Și a urmat vinerea mare, amiaza aceea electrică, fenomenală, cutremur de gradul zece pe scara sufletelor și a minților.

Brusc, un caleidoscop sofisticat și tern, care închidea într-o rețea gigantică oameni și instituții, spaime și speranțe, o întreagă viață social-politică, și-a pierdut axa. Totul s-a năruit instantaneu, percutînd conștiința unei națiuni. Curajul, demnitatea, buna cuviință, dar și lașitatea, viclenia, ura s-au potențat la maximum, au spart barometrele morale normale, au erupt în toate direcțiile.

Libertatea a luat în brațe România într-o clipă și fără preavize ștampilate. Ce facem, acum, cu libertatea ? Sîntem buimaci de libertate, avem o anume perplexitate în fața realității generale contorsionate, aflată într-un tangaj uriaș și firesc. În această stare de facere generală, ceea ce constituie imperativul stringent — nu singurul — este salvarea tubulaturii vitale a țării. Libertatea nu asfixiază, libertatea nu năruie, libertatea nu blochează dezvoltarea. Or, în România în clipele dramatice pe care le trăim, problema momentului nu este dezvoltarea, ci așezarea unei ordini de la care dezvoltarea să devină plauzibilă. Noi nu am cîștigat libertatea de a zdrobi o țară sau un popor. Am cîștigat libertatea de a accepta inteligența liberă acolo unde ea este necesară. Și este necesară peste tot : în politică, în economie, în societate, în cultură, în instituții, pe stradă și în casele oamenilor.

Revoluția a început pe stradă. Au declanșat-o tinerii. Au întărit-o muncitorii și nu numai ei. Armata i-a asigurat o matcă largă.

Revoluția a continuat cu lupta împotriva catacombelor, a catacombelor ascunse ale unui regim care nu se închina în secret decît în fața terorii perfecționate. Văgăunile unde s-au pitit șobolanii exersați în decimarea unui popor vor fi, pas cu pas, astupate. Pentru eternitate.

Revoluția s-a văzut, din primele clipe, atacată la nivelul solului de un val de agresiuni mărunțele sau spectaculoase, de insinuări veninoase sau atacuri în stilul caracteristic al ciomăgarilor de pretutindeni. Toate au avut scopul de a dinamita un efort coerent, de a submina punerea României pe picioare. Toate servesc, aparent paradoxal, ceaușismului.

Dar o Revoluție, de amploarea celei declanșate la 22 decembrie, nu poate fi zdruncinată oricît de abile, de perfide și de tenace ar fi încercările de torpilare a acesteia. Revoluția, avînd programul pe care îl știm cu toții, începe să aibă claritate, un sens palpabil, o matcă.

Nu se repară, într-o săptămînă, o țară bombardată 25 de ani de o clică de iresponsabili. Rezultatele ei se vor instala, cu timpul, în realitatea noastră cotidiană. Logica, bunul simț, umanitatea din noi ne dictează să acordăm încredere unui demers eroic, unui demers vizînd reîntoarcerea României într-o civilizație din care a fost extrasă prin repetate și tot mai bezmetice acte de auto-năruire.

Libertatea a cuprins în brațe România. Această îmbrățișare istorică, năvalnică și ardentă nu va sufoca un popor care își poate regăsi, acum, vechile vocații. Or, poporul român nu a avut niciodată orgoliul bolnav de a deveni insular, de a săpa un canal adînc în jurul său, de a se etanșeiza în raport cu restul lumii.

Revoluția a aerisit, brusc și ireversibil, climatul politic al României. A declanșat o ventilare a ideilor, a informațiilor. A deschis tubulaturile normale ale unui stat civilizat.

Problema problemelor este de o enormă simplitate, dar ea se abordează în condițiile celui mai complex, contradictoriu și tensionat cadru posibil : democrațiile lumii trebuie să vadă, în scena politică românească, intrarea democrației în drepturile firești.

Care este prima măsură pentru ca o asemenea revitalizare a organismului social-politic să devină palpabilă ? Adoptarea unor decizii de calitate. Cum este posibil așa ceva ? Prin normalizarea vieții. Odată cîștigată, această redută cardinală, odată normalizată, viața României, resursele imense de competențe, de idei, de entuziasm constructiv, de deschideri către tot ce este valoare națională și universală vor putea năvăli în creuzetul refacerii vieții.

Drepturile omului în România au fost, metodic și apăsat, călcate în picioare de patrupedul care a jucat tontoroiul pe capetele noastre un sfert de veac. Acum, aceste drepturi și-au cîștigat conținut și formă. Primul drept al poporului nostru este dreptul de a arăta lumii întregi că își merită locul în Europa, iar Europa și lumea trebuie să accepte realitatea că civilizația în România nu este un deziderat, ci un fapt. Un fapt pur și simplu.

Radu Budeanu

Foto : Mihai Vadin Ghirdă

Omenie fără frontiere

Marți, 26 decembrie 1989 : zi deosebit de fierbinte pentru tinerii, pentru ostașii care dădeau, încă, lupte grele împotriva bandelor de teroriști înrăiți.

Zi fierbinte și în redacția revistei „Lumea", unde colectivul, cei ce au putut ajunge pînă la Combinatul Poligrafic, luptau pentru încheierea ediției speciale și, totodată, plămădeau nr. 1, serie nouă, a viitoarei „LUMEA AZI" care, așa cum arătau în scrisoarea adresată cititorilor, o doream și o dorim să servească „pe măria sa cititorul în lumina adevărului".

Sunetul telefonului întrerupe, deodată, forfota din încăpere. Colegul de birou ridică receptorul și începe să vorbească în limba franceză.

— Da, sîntem revista „Lumea", vi-l dau imediat.

Îmi întinde receptorul.

— Vezi că e cineva, probabil de la ziarul „Le Monde", care vrea să vorbească cu tine.

Rămîn surprins : nu cunoșteam pe nimeni de la acest ziar francez. Preiau receptorul și de la primele cuvinte mi se curmă nedumerirea.

— Sînt dr. Lothar Heydemann, de la revista „Horizont" din Berlin.

M-a cuprins un val de căldură, reacție a emoției provocate de vocea din telefon. Cel ce se prezentase se dovedea a fi, din nou, un bun prieten, un prieten adevărat, deși prietenia noastră se legase în puținele zile ale vizitei făcute, în cadrul schimbului de experiență dintre revista noastră și cea din R.D. Germană. M-a însoțit, tot timpul și pretutindeni, cu o grijă și o solicitudine impresionante.

— Ce faci, ești bine, sănătos, nu ți s-a întîmplat nimic ; familia este și ea bine ; copiii, nepoții sînt în siguranță, vă pot ajuta, aveți nevoie de ceva... ?, întrebările curgeau în avalanșă, lăsîndu-mi doar timpul de a răspunde monosilabic, întrebări ce aduceau gîndurile de bine ale unui coleg și prieten cu care, cu numai cîteva zile în urmă, nu aș fi avut voie să comunic în nici un mod, sub amenințarea unor drastice sancțiuni.

— Ceilalți colegi pe care îi cunosc, Nelu Madoșa, Mihaela Brumă, sînt și ei bine ? Sper că toți colegii din redacție sînt la datorie. Aș vrea ca, atunci cînd voi veni la București, să-i găsesc pe toți sănătoși.

Îmi spunea aceste vorbe un om care, în toamna trecută, trebuia să vină la București, în calitate de oaspete al nostru. Dar care, printr-o telegramă, ne anunța, în ultimul moment (era chiar în ziua în care, în țara sa, se produceau răsturnări politice marcante), imposibilitatea onorării invitației, ca urmare a unei maladii neașteptate.

— Nu a fost o boală „diplomatică" — ține să precizeze. Abia azi am fost externat din spital, pentru scurt timp.

Deci, unul din primele sale gînduri s-au îndreptate spre noi, colegii săi, pentru a afla vești de la și despre noi, pentru a cunoaște mersul revoluției din România, eveniment aflat în centrul atenției întregii lumi. Ne-a felicitat pentru ceea ce poporul român înfăptuiește cu jertfe de sînge și ne-a urat deplin succes. Simțeam că se află alături cu întreaga sa ființă, îi simțeam atașamentul, solidaritatea cu lupta dreaptă dusă de poporul nostru.

— Mă voi face sănătos și, în curînd, voi veni la voi. Știi foarte bine cît îmi doresc acest lucru.

I-am urat însănătoșire grabnică și ne-am urat, reciproc, „La mulți ani", o revedere cît mai apropiată.

Era de-a dreptul impresionantă dorința fierbinte, deseori exprimată, a acestui om de bine de a veni în România, de a cunoaște acest popor, despre care întotdeauna a vorbit cu o deosebită admirație.

— Vino, stimate și drag prieten. Îți dorim, din toată inima, grabnică însănătoșire și te așteptăm în România noastră liberă, unde prietenii adevărați sînt și vor fi oricînd bineveniți.

Cît de mult poate să exprime un telefon, un scurt mesaj de solidaritate, cît de emoționant poate fi un gest prietenesc și umanitar !

Radu Dobre

Secvență bucureșteană

Se trăgea permanent în clădirea fostului sediu de partid. Ca, de altfel, în tot orașul. Eram atacați și din interior și din exterior. Combatanții erau extenuați. Nu dormiseră de multe nopți și zile. Moartea te pîndea din toate unghiurile. Și totuși, am rezistat. Și am învins. Odioasa dictatură era doborîtă. Idealul de libertate și democrație a învins unul dintre cele mai opresive regimuri cunoscute în Europa postbelică.

Unii au înfăptuit revoluția cu arma în mînă. Alții cu forța gîndurilor și a cuvintelor exprimate, cu ideile lor transpuse ulterior în faptă. Eu vreau să vă povestesc despre luptătorii cu polonicul. Poate credeți că glumesc. Dar au existat și asemenea oameni. Și ce contribuție importantă au avut ! Militarii și civilii, constituiți ad-hoc în gărzi patriotice, trebuiau hrăniți, îngrijiți ca să poată rezista. Și datorită acestora au reușit. Tinere și tineri ce nu puteau sau nu știau să mînuiască armamentul au ocupat bufetul-cantină din strada Onești. Acolo s-au organizat în echipe. De trei ori pe zi urcau de la subsol la ultimul nivel al clădirii cu lăzi de apă minerală și pachete cu mîncare ce se distribuiau luptătorilor. Mai tîrziu am căpătat cafea și ceai cald. De Crăciun ne-au făcut la fiecare cîte o surpriză : în pachetele cotidiene, am găsit fiecare cîte o ciocolată, două portocale și o felie de cozonac. Frumos gest. Etajul nostru era aprovizionat de Gavrilă Cristina, în vîrstă de 22 de ani, lucrătoare la Recoop, și de Olga Fieraru. Ne povesteau peripețiile de pe drum. De nenumărate ori s-a tras asupra lor. Se obișnuiseră. Serviciul medical funcționa, și el, non-stop. Doi tineri medici ne-au vizitat, întrebîndu-ne dacă ne pot ajuta cu ceva. Noi eram O.K. El era stagiar la Vitan-Bîrzești. În ultimul an. Ea, din Brașov. Nu le-am reținut numele. Au avut mult de lucru în acele zile. Dar nu se plîngeau, ca nimeni de altfel, indiferent de ce atribuții aveau. Toți eram uniți. Ne animau idealuri comune, ne lega tinerețea. Era revoluția noastră, a celor în blugi și adidași, crescuți în bezna mitologicului Hades.

Trei din Galați

Au fost odată trei copii. Și erau frumoși ca toți copiii acestor meleaguri de basm. Erau la anii întrebărilor și ai răspunsurilor cenzurate. Setea lor de adevăr abia începea. Pe 22 decembrie s-au urcat în trenul de București. O fetiță blondută, cu codițe, împreună cu doi prieteni de joacă, slăbuți, îmbrăcați modest, ca, de altfel, majoritatea colegilor lor de generație, cu o copilărie schilodită de odioasa dictatură ceaușistă, coborau pe peronul Gării de Nord. Aveau împreună 35 de ani. Pașii i-au îndreptat spre Televiziune. De acolo au ajuns la Piața Palatului. Vroiau să vadă cum este revoluția. De unde auziseră de acest cuvînt ? Sau dacă au auzit, îi cunoșteau oare adevăratul sens?

La două zile după Crăciun, Gabi, care se ocupa de aprovizionarea cu hrană a tanchiștilor din jurul sediului fostului Comitet Central a zărit, printre mașinile de oțel, un băiețel plăpînd, tremurînd ca varga, cu cearcăne la ochi. L-a dus înăuntru, în clădire, la bucătărie. L-a întrebat dacă îi este foame. Puțin rușinat, micuțul Gavroche a înclinat din cap, aprobator. I s-a întins o cană cu ciorbă. A mai cerut una. Apoi, o bucată de brînză și una de carne. Bucatele dispăreau una cîte una. Printre îmbucături ne-a povestit. Ne-au dat la toți lacrimile. Fetița, prietena lui, a căzut prima, pe 23 decembrie, lovită de un glonț. Nu avea decît 10 ani. O zi mai tîrziu, camaradul său de joacă devenea o masă de carne însîngerată în fața blocului Romarta, lovit în plin de o rafală de armă automată. A rămas singur. De două zile nu mîncase nimic. Nimeni nu avea timp de el. L-am întrebat dacă părinții lor știu de ei. Mi-a răspuns negativ. I-am cerut să-mi dea adresa sau un număr de telefon din Galați la care să-i pot anunța familia. Spunea că nu are sens. Cu voce stinsă a pomenit de un nume : Nicu. Așa se numește. Altceva nu am putut scoate de la el. I s-a umplut o mască de gaze cu alimente. Și a plecat. Revoluția continua. Vroia să fie martor pînă la capăt ! Hugo ar fi scris o carte. Pe mine lacrimile m-au împiedicat să continui.

Adrian C. Ionescu

Imperiul adevărului

Regimul măturat de la putere de suflul înnoitor al revoluției a însemnat, în decursul nefastei sale existențe, un întreg noian de păcate demențiale. Prea multe pentru a fi inventariate în totalitatea lor. Printre cele mai nocive ar fi de situat, în primul rînd, păienjenișul otrăvit al minciunii, țesut fără încetare zi de zi, lună de lună, an de an, în monstruoasă proporție geometrică. Nerușinata minciună, ridicată la rangul de politică de partid și de stat, căuta să zăvorască conștiința, să întemnițeze adevărul, să izoleze țara și poporul într-un imund lagăr de concentrare departe de trezirea și prefacerile structurale ce le cunoaștea lumea înconjurătoare.

Am trăit cu toții coșmarul omniprezentei minciuni cu prozeliții săi inevitabili: oportunismul, carierismul, corupția fără limite, impostura, non-valoarea. În acest univers kafkian, albul era zugrăvit în negru iar negrul în roz sau auriu. Raftu-rile goale ale magazinelor alimentare, aragazurile stinse cu săptămînile, desele întreruperi de curent electric, și așa cotat la prețuri exorbitante, îmbulzeala cotidiană din autobuzele și tramvaiele circulînd cînd da domnul, gerul polar din locuințe, lipsa elementară de medicamente și asistență sanitară, ce condamna la moarte copii și bătrîni într-un groaznic genocid, demolările fără noimă și multe altele la un loc erau catalogate drept apogeul „bunăstării" al „celei mai drepte societăți", „marșul victorios spre piscurile civilizației și fericirii umane". Și asta în vreme ce țara toată se prăbușea vertiginos în hăurile prăpastiei!

Minciuna se întinsese ca o pecingine cuprinzînd toate sectoarele vieții economice și sociale. Recoltele se înmulțeau pe hîrtie în mod miraculos la cifre aberante, în unele cazuri de zece ori mai mari decît cele reale, fabricile produceau rebuturi „la nivelul tehnicii mondiale", locuințele-cazărmi, construite în grabă, fără gust și funcționalitate civilizată, adevărate cutii de chibrituri, mizerabil finisate în interior, constituiau culmea „arhitecturii moderne".

Clasa muncitoare, atît de mult cîntată, se zbătea în neagră mizerie, cu salariile înjumătățite de neîndeplinirea planurilor fanteziste de producție în condițiile lipsei continue de materii prime necesare, de tehnică adecvată, de haos administrativ-organizatoric, de incompetența celor ce dădeau directive de la centru și, în primul rînd, a clicii de analfabeți cocoțați în fruntea țării, care știau totul și, în fond, nu se pricepeau la nimic. Directivele demente reduceau nemilos cîștigurile de pe urma trudei oamenilor prevăzute în legi care, chiar așa negîndite cum erau, nu se respectau niciodată. Și protestului justificat al celor spoliați li se răspundea prin punerea călușului în gură, prin reprimări barbare, așa cum s-a întîmplat în 1977 în Valea Jiului și, în 1987, la Brașov.

Țărănimea, „clasa cea mai revoluționară din istoria țării", cum era ea botezată de corifeii minciunii, fusese adusă la sapă de lemn, trăind sub spectrul demolării caselor sale tradiționale și al mutării forțate în blocuri „moderne" lipsite de încălzire, apă curentă, chiar și de WC-uri.

Cît despre intelectualitate, ce să mai vorbim! „Academicienii" cu patru clase primare nutreau o ură bolnăvicioasă față de orice valoare intelectuală, amintind de sloganul lui Goebbels: „cînd aud de cultură îmi vine să trag cu pistolul!"

Țara era condusă de clica familială ca o moșie proprie. Exploatarea omului de către om, despre a cărei desființare se perora fără nerușinare, devenise mai crunță decît oricînd. Bunurile materiale produse de societate erau vîndute la export pe prețuri ridicole, plusvaloarea, ca să folosesc un termen uzitat, intrînd în buzunarele personale ale dictatorului și ale celor din jurul său, în construcțiile faraonice, fără nici o valoare practică pentru țară și popor. Și de ce să n-o spunem, și în safeurile întreprinzătorilor străini care cumpărau pe nimic produsul muncii istovitoare a oamenilor țării noastre supuși, astfel, unei duble exploatări.

Partidul de la putere fusese transformat într-un instrument al domniei clicii familiale, care-i impusese lui și poporului dogmele odiosului cult al voinței și bunului plac manevrat de perechea de analfabeți politici și de acoliții ei. Socialismul de cazarmă, propulsat de clanul dictatorului, copiind modelele criminale ale precursorilor — Hitler, Stalin, Pol Pot și alte detestabile personaje ale istoriei contemporane — se transformase, de fapt, în cel mai abject sistem de tip fascist.

Politica externă a țării, exprimată în nesfîrșitul șir de interviuri prefabricate, se afla, și ea, sub semnul minciunii. Cînd spiritul destinderii și înțelegerii internaționale începuse să prevaleze pe plan mondial, dictatorul îngîna, enervat și agramat, aceeași lecție desuetă despre intensificarea primejdiei unui nou război generalizat, despre deteriorarea situației internaționale.

Despre cele ce se petreceau în țările vecine nu se lăsa să transpară nici un dram de adevăr. Denumirile de „glasnost" și „perestroika" erau interzise. Despre crimele stalinismului, cu largi și nefaste implicații în viața poporului român, relatate pe larg de presa țărilor vecine și, în primul rînd, de publicațiile sovietice, nu se lăsa să transpire nici un singur cuvînt. Însăși noțiunea de stalinism era cenzurată pentru presa română. Interdicție firească, pentru că presa mondială îl caracteriza pe tiranul de la Scornicești ca „ultimul stalinist" în funcție. Și, fără îndoială, cel mai feroce!

Revoluția a învins, în primul rînd, minciuna. Victoria ei a fost victoria adevărului, a luminii împotriva întunericului, împotriva obscurantismului, a falsității duse la extrem. Este datoria tuturor să nu mai admitem niciodată existența minciunii sub orice forme s-ar mai manifesta ea: directă sau ascunsă sub vălul înșelător al demagogiei, al oportunismului de moment. Adevărul trebuie să fie promovat, să triumfe integral oricît de incomod ar fi el pentru unii sau alții. Adevărul și numai adevărul! Cu aceste gînduri să pornim la făurirea de țară nouă, liberă, demnă și democrată.

Crăciun Ionescu

Cu ce preț?

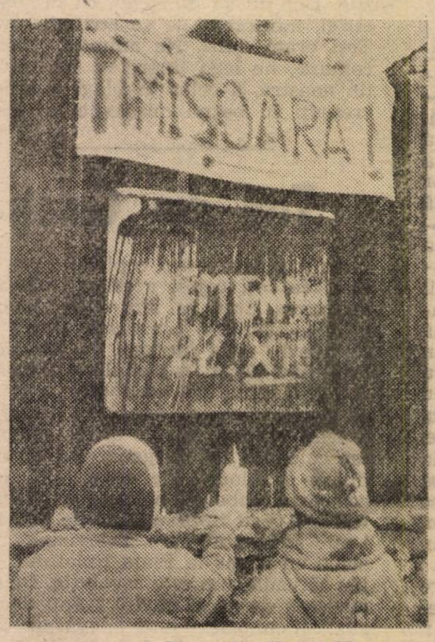

Foto: Vasile Moldovan

Lîngă zidul alb, trîntit la pămînt cu hainele în neorînduială și ochii deschiși, peste care nici o palmă de om cinstit nu a trecut pentru a le închide pleoapele, am văzut cadavrul lui Nicolae Ceaușescu. Doborîtă de răpăiala necruțătoare a gloanțelor, încremenită în răceala morții, am văzut-o pe Elena Ceaușescu. Forțe, întunecate, supranaturale, ale răului, păreau să emane încă din chipurile lor descompuse.

Am privit o tumoare malignă crescută pe trupul țării, ale cărei tentacule au cuprins, într-o înaintare tenace și înspăimîntătoare, toate domeniile vieții sociale, au pătruns, pînă la coșmar, în toate straturile conștiințelor individuale. Un cancer de origine necunoscută. Necunoscută pînă acum pe pămîntul României. Analogiile conduc spre dictaturi instaurate dincolo de spațiul mioritic. Hitler, Stalin, Pol Pot. Viețile ne-au fost tîrîte într-un accident istoric rupt de analele neamului nostru. Nici un fapt din trecutul țării, nici o evocare transmisă prin viu grai sau scrisă a tradițiilor românești nu poate fi pusă în legătură, nu poate explica sau justifica cumplita maladie sub a

„Am primit scrisoarea dumneavoastră"

Fie că ne place să credem asta, fie că exprimă realmente o stare de spirit proprie neamului românesc, gluma, hazul de necaz au însoțit existența noastră și în perioada de tristă amintire a ultimilor 25 de ani, cînd libertatea de exprimare gemea sub lacătul interdicției, al primejdiei de a fi catalogat dușman al regimului. Multe anecdote au circulat din gură în gură, șoptite la serviciu sau spuse tare în cercul restrins al puținilor prieteni de încredere. Cele „politice" beneficiau și de o introducere anume, măsurînd încărcătura poantei în anii de detenție. „Hai să-ți spun una de 25 de ani de muncă silnică" se putea auzi, adesea, la întîlniri dintre oamenii care își acordau reciproc clauza amiciției adevărate.

Redactorul emisiunii „De vorbă cu ascultătorii" spune : „Doamna X ne scrie dacă este posibil, într-o țară socialistă, ca președintele să fie determinat de presă să demisioneze, așa cum s-a întîmplat în Statele Unite ale Americii. Răspunsul nostru este : nu am primit scrisoarea dumneavoastră". Acesta este unul dintre „bancurile" care au făcut carieră și care exprima, din nenorocire, o dramatică realitate. Revista noastră depune mărturie : sute și sute de scrisori cu întrebări — vădind deopotrivă un interes aparte față de anumite evenimente, evoluții, fenomene, cît și realitatea că masa cititorilor continua să fie ținută departe de adevăr — rămîneau sistematic fără răspuns. O țară de 23 de milioane de oameni lipsită de informație.

CONTRAPUNCT

Informația înseamnă putere : iată adevărul intuit perfect de odiosul cuplu eliminat, acum, și fizic dintre noi. Procesul pe care țara și lumea l-au putut urmări la televiziune ne-a dat revelația „nebunilor responsabili", confirmarea folosirii, de către analfabeții cu pretenții dinastice (vezi interviul pentru „Newsweek"), a puterii în orice situație care ar fi putut conferi legitimitate prezenței lor în fruntea țării. Lașitatea, viclenia, dorința patologică de a se păstra în scaun, trădarea neamului, lipsa de scrupule, instinctul animalic de conservare (nu s-au gîndit decît la salvarea lor, uitîndu-și liota de neamuri pusă în posturi-cheie tocmai pentru a-i servi pe ei), perfidia — cu alte cuvinte, toate „darurile" scăpate din cutia Pandorei — au întregit portretul celor doi nenorociți vexați că un tribunal constituțional constituit își permite să le pună întrebări, invitîndu-i la cuvenitul respect de a se ridica în picioare. „Ce provocare ordinară", „O să vă audă colegii mei intelectuali", „Nu voi răspunde la nici o întrebare, dar pentru voi, ca simpli cetățeni...", „Sînt președintele Republicii Socialiste România și comandantul suprem al forțelor armate", „Nu răspund decît în fața Marii Adunări Naționale și a muncitorilor" — sînt între intervențiile verbale ale criminalilor încolțiți de evidența acuzațiilor ce li se aduceau. Dezgustătoare ne-au apărut și pretenția la o biografie politică merituoasă a cotoroanței : „eu am luptat de la 14 ani...", precum și confuzia din capul paranoicului său consort între popor și satrapii plătiți să-l apere : „poporul luptă împotriva loviturii de stat organizată cu ajutorul agenturilor străine, a celor ce pun în pericol independența..." Orice om de bună credință — dacă are copii, cu atît mai mult — se întreabă cu cine se putea lupta o fetiță de 14 ani și pentru ce ? Nu cumva această „luptă" justifică oroarea pe care a avut-o față de o educație școlară la timpul potrivit, oroare pe care și-a arătat-o peste ani distrugînd întregul nostru sistem de învățămînt ? Iar el, abjectă creatură, își permite să vorbească de patrie și patriotism, în momente în care floarea națiunii dădea jertfe de sînge, cu memorabil spirit de sacrificiu, pentru salvarea țării, pentru recîștigarea valorilor sacre ale democrației. Nu este o noutate ce spun acum, dar oricum șochează : tiranul României nu a acordat niciodată, în aproape 25 de ani, un interviu presei române, în timp ce își răspîndea „gîndirea nouă", în sumedenie de fițuici obscure din străinătate, cu apariție cel puțin suspectă. Este de la sine înțeles că ar fi fost de neconceput vreun interviu cu oricare altă „distinsă oficialitate guvernamentală".

Ne oprim aici, revenind la anecdota de la început. Poanta ei, astăzi, poate suna normal : „Am primit scrisoarea dv."

Ilie Olteanu

---

cărei neagră amenințare a supraviețuit spiritul național.

Privind cele două cadavre împroșcate de sînge, am avut impresia că mă aflu într-o sală de operație și că văd, aruncate într-o găleată, rămășițele dezgustătoare ale unui cancer extirpat, în ultimul ceas, pe masa chirurgicală. I-am auzit pe cei din jurul meu spunînd : „Au scăpat prea ieftin !", „Au suferit prea puțin !", „Douăzeci și cinci de ani au fost plătiți doar cu cîteva zile !".

Sigur că totul s-a terminat prea repede ! Cine dintre noi nu ar fi dorit să vadă cuplul prezidențial locuind într-o garsonieră din blocurile fără încălzire, fără apă și fără WC-uri, ridicate pe locul caselor țărănești, rase de buldozere, din drumul lor spre Snagov? Cine nu ar fi dorit să-i vadă stînd ore întregi la coadă, chinuiți de implacabila întrebare : „Dacă se termină alimentele tocmai în fața mea ?" Sau mîncînd celebrele „ciolane" cu ceva resturi de carne pe ele — altfel, achiziție de preț în „epoca de aur" ! Sau pîndind cu înfrigurare ziua cînd se aduceau medicamente în farmacii pentru a vîna „pasărea rară", digoxinul, fără de care inima celor bolnavi ar fi încetat să mai bată !

Am fi dorit-o cu toții, dar ce preț trebuia plătit pentru asemenea satisfacție, binemeritată de altfel ? Prețul altor vieți, cine știe cîte, frînte zadarnic de bandele teroriste, bande alcătuite din fanatici, mutilați fizic și psihic încă de la cea mai fragedă vîrstă, din ordinele unor minți pe cît de primitive pe atît de sadice ; antrenați pe poligoane unde trăgeau unii asupra altora „pe viu", pentru a învăța să ucidă fără să se lase uciși. O, Doamne ! Ne-au făcut și ne mai fac încă atîta rău ! Dar nu pot să nu mă gîndesc că au fost schingiuiți sufletește cu bunăștiință, precum peștii dintr-un acvariu acoperit cu o pînză neagră care are doar o foarte mică deschizătură pe unde pătrunde lumina și pe unde bietele înotătoare încearcă să se uite în afară pînă li se umflă ochii. O, Doamne ! Fie ca păcatele acestor infirmi nenorociți, care nu au știut ce înseamnă binele, frumosul și adevărul, să cadă asupra celor doi blestemați !

Și nu pot să nu reamintesc celor care, în zilele cînd pentru noi un ajutor moral ar fi valorat mai mult decît milioane de dolari, au urmărit cu deosebit interes desfășurarea evenimentelor din România că, atunci cînd Statele Unite au fost în posesia bombei atomice, nu au ezitat să sacrifice populația a două orașe, invocînd argumentul numărului cu mult mai mare de victime pe care l-ar fi generat continuarea războiului. Cred că execuția rapidă a celor doi criminali a fost o decizie înțeleaptă. Deși vom purta multă vreme în inimă durerea camerelor de tortură de la Timișoara rămase nerăzbunate.

Am răsfoit ziarele apărute în aceste zile și am observat că mulți ziariști evită să scrie pe hîrtie numele din registrele civile ale celor doi răposați. Așa fac și țăranii noștri cînd e vorba de Dracu. Ei preferă să-i spună „Necuratul", „Ucigă-l toaca" sau „Ducă-se pe pustii", din teama superstițioasă că pronunțarea numelui malefic ar atrage asupră-le nenorocirea. Acum, cînd capul hidrei a fost tăiat, de ce să ne mai fie frică ? Singura temere din sufletele noastre să rămînă aceea de a nu pîngări sfînta pată de sînge curs peste istoria României. Temerea că nu vom reuși să le semănăm lor, acelor adolescenți entuziaști, curajoși și puri, care au înfruntat ciănțănitul mitralierelor și scrîșnetul tancurilor, înarmați doar cu flori nevinovate ca și ei.

Dragii noștri copii ! În loc să vă uitați la Tom și Jerry, zăceți aliniați sub pămîntul înghețat. Lacrimile și recunoștința noastră nu vă mai pot încălzi. Fie-vă somnul lin și țărîna ușoară ! Dragii noștri dragi...

Marina Șerbănescu

Ce scria, în realitate, presa străină

Komunist (Iugoslavia)

„O insulă uitată în marea schimbărilor mondiale"

...Dintre toate libertățile promise și permise în mod oficial, românii dispun, în mod nelimitat, de libertatea glorificării conducătorului... Numai fotografiile lui apar în ziare, numai numele lui este menționat în documentele congresului. Străluci-rea conducătorului se revarsă și asupra unei părți a familiei, nu prea mică, aflată în înalte funcții ierarhice de conducere. Acest cerc al familiei poate ajuta observatorului străin să aprecieze, printre altele, eventual, ce se întîmplă în țară. Locul ocupat în ierarhie de către membrii familiei, durata aplauzelor la congres și, în general, diverse aranjamente de culise sînt mai elocvente, de exemplu, decît expunerile prezentate dinainte de delegați, în care se preamărește conducătorul la unison și se repetă ideile lui.

Citarea președintelui este aproape unica modalitate a dialogului românilor cu străinii. Este imposibil să scoți de la interlocutori o opinie proprie. Această situație duce uneori la absurd, făcînd imposibilă orice discuție. Astfel, în timpul congresului, s-a prezentat, cu mîndrie, unui grup mare de ziariști străini, noua parte a Bucureștiului, complexul grandios de locuințe, bulevardele kilometrice și fîntînile deasupra cărora troneză atotputernic un adevărat palat pentru puterea socialistă. El a fost construit într-o perioadă în care România a rambursat, în mod chinuitor, datoria sa externă. Acest fapt este subliniat ca o dovadă a propriei independențe, suveranități și superiorități. Faptul că țara epuizată își periclitează astfel viitorul, că, de exemplu, hrana și curentul electric sînt tot mai reduse cantitativ este ignorat la București. Fie că nu este recunoscut acest fapt, fie că este contestat...

Fără să anunțe nici un fel de probleme și, în acest context, nici schimbări, România este, astăzi, întruchiparea statului de tip patriarhal, cu tutore care dispune pe deplin de toți cetățenii săi. Sistemul pe care singură și-l denumește a fi socialism servește ca alibi pentru menținerea puterii clasei privilegiate și, în general, incompetente. Menținerea acestui sistem în continuare — experiența mondială a dovedit-o de nenumărate ori pînă acum — este posibilă exclusiv prin forță.

Socialismul de tip românesc și, după concepția română, se dezvoltă într-o lună, cît la alții într-un an...

Respectarea ortodoxă a principiilor „socialismului științific", pe baza cărora s-a făurit un socialism de stat total și totalitar, face din România o insulă uitată în marea schimbărilor mondiale, în esență democratice. „Aici omul se simte ca într-un muzeu al sistemului administrativ și de comandă", declara un străin în zilele congresului partidului român, adăugînd : „Dar, din păcate, acesta nu este muzeu". Dezinteresul față de o asemenea prezentare a lucrurilor, chiar și repulsia față de ele izolează tot mai mult România și de lumea căreia îi aparține geografic și ideologic, sau căreia i-a aparținut, pînă de curînd, și de cealaltă lume. Dar, această izolare — care ar putea fi dovedită și fără o analiză mai serioasă a pozițiilor ideologice și politice, numai prin manifestările evidente (închiderea frontierelor, expulzarea ziariștilor, rolul puternic al armatei și miliției, măsuri foarte severe de control și asigurarea securității, încălcarea drepturilor fundamentale ale oamenilor) — nu este recunoscută oficial în România. De aceea, nimeni nici nu este îngrijorat...

L'Express (Franța)

„O bandă megalomană"

...Țara sa se înfundă într-o criză îngrozitoare. De cînd Ceaușescu și-a pus în cap să ramburseze, cu anticipare, o datorie externă de 10 miliarde de dolari, țara se confruntă cu mizeria. Toată carnea proaspătă este exportată. Românilor nu le rămîn decît resturile. Produsele de primă necesitate, încălzirea, electricitatea, carburanții sînt raționalizate. Este cea de-a șasea iarnă consecutivă de penurie. Pentru a cîștiga 350 000 hectare de pămînt arabil, politica de „sistematizare" a teritoriului continuă. Ea implică distrugerea a 7 000 sau 8 000 de sate ce vor fi înlocuite cu 500 de orașe agroindustriale, unde țăranii sînt adunați cu forța în clădiri hidoase de beton, fără apă, fără amenajări sanitare, doar cu niște bucătării comune. La București, asistăm la masacrul unui întreg oraș. Ceaușescu, invocînd cutremurul din 1977, „remodelează", precum Nero odinioară. El distruge, cu sutele, vechile imobile, iar vechile biserici cu zecile, pentru a edifica un monstruos palat neostalinist, situat pe axa unui bulevard, al Victoriei Socialismului, avînd o lățime de 100 m. Acesta a fost botezat, de către locuitorii capitalei, „bulevardul Kitch-ului". Dar cu o voce foarte șoptită.

...„Ubu Conducător", soția sa, împărăteasa Elena, fiul său Nicu, frații săi, Ilie și Ion, își conduc poporul către naufragiu.

A vorbi astăzi despre drepturile omului în Europa fără a face tot posibilul, în încercarea de a elimina această bandă megalomană, ar fi o fățărnicie.

Die Welt (R.F.G.)

„Forță prin imobilism ?"

Orientarea P.C.R. rămîne neschimbată. Cel de-al XIV-lea Congres al P.C.R. s-a încheiat fără surprize : Nicolae Ceaușescu, aflat la conducere din 1965, a fost „ales" din nou pentru încă cinci ani. Deși, la începutul congresului, a vorbit de principiul rotației, folosit în ultimii ani din motive tactice — cu alții ! —, de această dată nu au fost făcute schimbări.

La Congres nu s-a propus nici înființarea postului de vicepreședinte al Republicii. Deci, în România, toate rămîn cum au fost, în timp ce, în Europa răsăriteană au loc transformări istorice. Ceaușescu a vrut să-și demonstreze popularitatea printr-o „baie" de mulțime. Și aceasta a fost un semnal : în timp ce, în Europa răsăriteană, adversarii regimului demonstrează împotriva conducătorilor, concetățenii săi ies pentru el pe stradă !

Cuvîntarea atestă că nu trebuie scontat pe renunțarea la politica exportului forțat, care conduce la dificultăți în aprovizionare : în timp ce, în următorii cinci ani, producția va crește lent, pentru export este prevăzută o rată înaltă. Deci, produsele României vor merge la export, mai ales cele agricole, pentru a se încasa devize.

Acest congres a atestat că cei 23 milioane de români sînt mobilizați, printr-un amestec de agitație, în spiritul luptei de clasă, cu tonuri naționaliste. Cuvinte ca patrie, independență, viitor și socialism străbat cuvîntările lui Ceaușescu ca un fir roșu. Încearcă să sădească teama la români și să-i mobilizeze la unitate, respectiv la a fi supuși.

Iar românii ? Cea mai izolată țară a Europei se va izola și mai mult după Congres. Cetățeanul de rînd nu este neinformat despre evenimentele din Europa răsăriteană...

Perspectivele unei schimbări pașnice în România par inexistente, atît timp cît la putere rămîne Conducătorul.

Kurier Polski (R.P. Polonă)

„În apărarea geniului universal"

Sînt convins că nu se vor alătura femeile care sînt pline de admirație pentru Bărbatul ca Bradul în privința atitudinii acestuia față de sorție. Numai datorită lui și, evident, farmecului particular al doamnei Elena, cei mai buni poeți români contemporani compun sute de poeme în cinstea femeii nr. 1 a României, care, după cum se vorbește pretutindeni, va prelua curînd cîrma. Cu mine vor fi de acord toți oamenii tineri care vor invidia cariera scînteietoare a fiului Geniului universal, — Nicu (după cum știm cu toții, este un cunoscut politician, dar și un renumit sportiv). Mă vor susține toți cei care știu ce rol important joacă legăturile de familie. Datorită lor și, evident, datorită talentului său, primul frate al Primăverii Calde este ministru al apărării, al doilea frate — vicepreședinte al C.S.P., iar al treilea frate — un înalt funcționar al M.A.I....

...Iar ca să fie mai plăcut, se construiește un minunat Palat al Republicii, unde se vor putea întîlni nu numai membrii Biroului Politic, iar factorii de răspundere din cancelaria președintelui, guvernului și parlamentului vor lucra sub un acoperiș comun. Idee perfectă. Aceiași oameni îndeplinesc numeroase funcții de răspundere și este greu ca același om să fie în diferite locuri la ședințele guvernului, parlamentului sau partidului.

...După cum reiese din știrile cele mai recente, numai datorită Lui fiecare cetățean al acestei țări primește zilnic 1/4 kg pîine (adică va putea să cumpere), iar lunar 40 decigrame carne, 12 decigrame unt, 1 kg zahăr, 1/2 kg făină și 1/2 l ulei. Și, de asemenea, 2 kg cartofi.

Ceaușescu are grijă de poporul său de multă vreme. După cum a afirmat în timpul recentului congres al P.C.R., imediat după alegerea sa în unanimitate în funcția de secretar general, în mișcarea muncitorească a intrat acum 60 de ani, devenind membru al partidului comunist. Am constatat deci, că, pe atunci, avea, exact 11 ani.

Congresul a ales un Comitet Central alcătuit din 467 persoane. În componența lui am constatat, cu plăcere, prezența Soției și Fiului Marelui Conducător. Al doilea fiu a devenit doar membru supleant al C.C., dar ce să mai tărăgănăm, aceasta nu reprezintă o evadare. Se ținea pînă acum inutil departe de politică, dar i-a venit și lui vremea. Nu a renunțat la funcția de membru al comisiei centrale de revizie fratele Ion...

SOFIA

În așteptarea „mesei rotunde"

În capitala bulgară, au avut loc, la 29 decembrie, lucrările Plenarei C.C. al P.C. Bulgar. În cadrul dezbaterilor s-a subliniat — anunță agenția „B.T.A." — că, într-o anumită măsură, există indicii de destindere a încordării sociale, datorită activizării dialogului și contactelor dintre forțele politice ale țării. În acest context, Comitetul Central a salutat acordul la care s-a ajuns cu privire la desfășurarea unor „mese rotunde" cu reprezentanții organizațiilor și mișcărilor sociale și ai uniunii forțelor democratice. De asemenea, s-a menționat acordul C.C. ca, în cursul acestor dezbateri, reprezentanții P.C. Bulgar să declare că, în principiu, sînt pregătiți pentru formarea unui guvern de coaliție cu o bază largă.

În cursul lucrărilor plenarei, Andrei Lukanov, membru al Biroului Politic, secretar al Comitetului Central al P.C. Bulgar, a prezentat un raport cu privire la pregătirile pentru Congresul al XIV-lea extraordinar al P.C.B. Edificarea unei societăți civice, a statului de drept socialist, democratic și uman — a arătat Lukanov în raportul său — reprezintă singura cale posibilă pe care poate păși Bulgaria. P.C. Bulgar va putea rămîne și în viitor o forță politică conducătoare numai dacă se va orienta fără întîrziere spre o înnoire radicală. Condiția primordială a înnoirii este destalinizarea definitivă a partidului — a subliniat Lukanov. În condițiile democratizării și pluralismului poate conta pe succes numai acel partid a cărui viață internă se întemeiază pe principii democratice și pluraliste. O sarcină importantă a viitorului congres extraordinar — a adăugat Lukanov — o constituie, între altele, adoptarea noului său statut. Ca problemă principală, în noul statut trebuie să figureze separarea funcțiilor de partid și de stat.

La plenară, Alexandr Lilov, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.C.B., a prezentat un raport asupra abuzurilor comise față de populația musulmană de limbă turcă din Bulgaria.

În legătură cu această problemă, în cadrul lucrărilor plenarei s-a adoptat o rezoluție cu privire la drepturile constituționale ale populației turce și musulmane. În document se arată, între altele, că C.C. al P.C.B. respinge, ca principial nejustă, și condamnă, considerînd-o greșeală politică grosolană — practicată de regimul autoritar al lui Todor Jivkov —, crearea forțată a „națiunii etnice bulgare de monolit" și denaturarea legată de ea a drepturilor constituționale ale cetățenilor bulgari. P.C. Bulgar se pronunță pentru realizarea unui consens național în rezolvarea problemelor legate de încălcarea drepturilor constituționale ale populației turce și musulmane din Bulgaria.

De asemenea — se arată în rezoluție — P.C.B. consideră că în rezolvarea acestor probleme trebuie să se garanteze integritatea teritorială și de stat a țării, interesele naționale și securitatea Bulgariei.

În legătură cu adeziunea față de economia socialistă de piață, anunțată la plenara C.C. al P.C. Bulgar, Vencislav Antonov, de la Institutul de analize și prognoze macroeconomice din Sofia, scria, într-un articol publicat în ziarul „Rabotnicesko Delo" și citat de agenția „B.T.A.", că adeziunea constituie o nouă metaforă politică lipsită de un conținut real. Economistul propune organizarea unei „mese rotunde" permanente, privind problemele economice, la care să participe experți reprezentînd toate orientările politice ale țării. Potrivit opiniei autorului, condiția depășirii crizei economice o constituie dezideologizarea imediată a teoriei și politicii economice.

Plenara a hotărît convocarea Congresului al XIV-lea extraordinar al P.C. Bulgar la 30 ianuarie 1990.

Mihaela Maxim

PRAGA

Cronologie cehoslovacă

La 28 decembrie, Aleksander Dubcek a fost ales președinte al Adunării Federale a R.S. Cehoslovace. „Întoarcerea mea în această funcție, pe care am părăsit-o acum 20 de ani — a declarat Dubcek — dovedește o anumită continuitate între anul 1968 și evenimentele de astăzi". Trebuie să facem tot ce e posibil ca puterea să nu fie folosită niciodată în interesul unui grup restrîns de guvernanți. Întreaga putere trebuie să aparțină numai poporului, a relevat A. Dubcek. În cuvîntarea rostită cu prilejul alegerii sale în funcția de președinte al Adunării Federale a R.S. Cehoslovace, A. Dubcek s-a pronunțat în favoarea candidaturii lui Vaclav Havel pentru funcția de președinte al țării.

Cunoscută personalitate a vieții politice cehoslovace, protagonist al „primăverii de la Praga", Aleksander Dubcek s-a născut la 7 noiembrie 1921, în localitatea Uhrovce (Slovacia apuseană). Între 1951—1955 și 1960—1970, A. Dubcek a fost deputat în Adunarea Națională, apoi în Adunarea Federală a R.S.C. Între anii 1963—1967 a îndeplinit funcția de prim-secretar al C.C. al P.C. din Slovacia. În ianuarie 1968 a fost ales în funcția de prim-secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, fiind inițiatorul și exponentul procesului de renaștere, de dezvoltare a socialismului cu chip uman. În 1970 a fost exclus din rîndurile P.C. din Cehoslovacia. A fost exclus din rîndul membrilor mișcării sindicale revoluționare; nu a avut dreptul să adere la nici o organizație obștească. În 1975, împotriva lui A. Dubcek a fost declanșată o campanie la nivel de stat pentru scrisoarea critică de protest adresată Adunării Federale a R.S.C. și Consiliului Național Slovac, în care a fost condamnat sistemul politic totalitar din R.S.C. Ultima dată a fost reținut la Praga de organele de ordine în timpul demonstrațiilor de la 17 noiembrie 1989.

■

La 29 decembrie — informează agenția „C.T.K." — în sala Vladislav a Hradului din Praga, deputații Camerei Poporului și Camerei Națiunilor ale Adunării Federale — organul legislativ suprem — reuniți în ședință comună, au ales, cu unanimitate de voturi, în funcția de președinte al Republicii Socialiste Cehoslovace pe Vaclav Havel. (Menționăm că, potrivit prevederilor constituționale, în funcția de președinte poate fi ales acel candidat care întrunește voturile a 60 la sută dintre deputații Camerei Poporului și 60 la sută din voturile tuturor deputaților Camerei Națiunilor, ce reprezintă republicile Cehă și Slovacă).

Vaclav Havel s-a născut la 5 octombrie 1936, la Praga. De la 20 de ani a început să publice articole în reviste literare și teatrale. După doi ani de serviciu militar a lucrat într-un teatru ca tehnician. Primele piese ale lui

Vaclav Havel, noul președinte al Cehoslovaciei, în timpul rostirii toastului prezidențial

Locuitorii din Praga s-au adunat în Piața Venceslas, la 29 decembrie, pentru a sărbători pe Vaclav Havel, președintele țării, și pe Aleksander Dubcek, președintele Adunării Federale (parlamentul)

Vaclav Havel au fost montate la Praga în anul 1966. După anul 1969, piesele sale au fost interzise în Cehoslovacia.

Vaclav Havel și-a dobîndit un renume internațional printr-o susținută activitate în sprijinul drepturilor omului. El a fost unul dintre militanții care au constituit „Carta-77". Pentru activitatea sa a fost judecat de trei ori. La începutul acestui an a fost condamnat în urma evenimentelor din Piața Venceslas din Praga. Pentru activitatea desfășurată ca militant pentru drepturile omului, Vaclav Havel a fost distins cu premii internaționale.

M. Brumă

TEL AVIV

Ezer Weizmann rămîne, totuși, în guvern

Scena politică israeliană a fost cuprinsă, zilele trecute, de o stare febrilă, în urma declarației premierului Yitzhak Shamir, potrivit căreia ministrul științei și cercetării, Ezer Weizmann, a avut contacte directe sau indirecte cu membrii din conducerea O.E.P., nerespectînd legea adoptată de Knesseth în 1986, prin care se interzice tuturor israelienilor de a întreține relații cu centrala palestiniană. Anunțul de demitere a dlui Weizmann a creat mari tensiuni în cadrul guvernului de coaliție din care fac parte blocul Likud, al cărui lider este dl Shamir, și Partidul Muncii, condus de dl Shimon Peres, acesta din urmă afirmînd că primul ministru „va purta întreaga responsabilitate a deciziei sale". La rîndul său, ministrul apărării, Yitzhak Rabin, aparținînd Partidului Muncii, unul dintre membrii cei mai influenți ai cabinetului, a precizat că partidul său nu mai poate rămîne în guvernul de uniune națională dacă dl Weizmann nu-și păstrează portofoliul.

În fața acestei situații critice, cu atît mai preocupante cu cît va avea loc cu puțin timp înaintea preconizatei întîlniri de la Washington între miniștrii de externe ai Egiptului, Israelului și Statelor Unite, președintele statului, Chaim Herzog, a propus ca dlui Weizmann să i se suspende funcția, pînă cînd se va stabili, în urma unei anchete, dacă ministrul a avut sau nu contacte cu O.E.P. Diverse personalități ale scenei politice israeliene și-au oferit serviciile, în calitate de mediatori, pentru găsirea unui compromis. Pe de altă parte, președintele Statului Palestina, Yasser Arafat, a declarat la Bagdad, în fața unui grup de ziariști, că „nu a avut loc nici un contact între O.E.P. și Ezer Weizmann".

Cu puține zile înaintea declanșării crizei guvernamentale, dl Weizmann afirma la postul de radio israelian, potrivit agenției „France Presse", că „mult timp am crezut în întemeierea Marelui Israel pe cele două maluri ale Iordanului, dar apoi am renunțat. Acum, cred că există o șansă, poate unică, de a realiza pacea cu palestinienii. Pentru a nu o lăsa să ne scape, trebuie să negociem cu O.E.P.". De notat că Weizmann, considerat un „copil teribil" al scenei politice israeliene, este unul din artizanii acordului egipteano-israelian de la Camp David din 1978.

Ezer Weizmann la puține clipe după primirea scrisorii din partea premierului Shamir prin care era înștiințat de demiterea sa

Referindu-se la situația creată în cadrul cabinetului Shamir, un comentator politic de la postul de radio israelian, citat de „A.F.P.", afirma că „între un conflict cu Ezer Weizmann și unul cu secretarul de stat american, James Baker, premierul Shamir se pare că îl va alege pe cel mai puțin nociv". Într-adevăr, marți seara, primul ministru a revenit asupra deciziei de a-l demite pe ministrul științei și cercetării. A fost realizat, astfel, un compromis prin care Ezer Weizmann își păstrează portofoliul în guvernul lărgit, dar nu va mai participa, în următoarele 18 luni la reuniunile „cabinetului restrîns", format din 12 membri, care stabilește strategia guvernamentală în sfera apărării și securității.

Un caz similar a avut loc în aprilie 1986, cînd Shimon Peres, prim-ministru la acea vreme, l-a demis pe Yitzhak Modai, membru al blocului Likud, din funcția de ministru de finanțe, dar l-a păstrat în guvern ca ministru fără portofoliu.

Comentînd decizia premierului Shamir, Ezer Weizmann a declarat că acceptă această formulă de compromis pentru a evita o criză guvernamentală. „Nu mă consider vinovat și nu am nimic de mărturisit", a conchis ministrul israelian.

LIBAN

Confruntare și diplomație

La Beirut și în sudul Libanului luptele între grupările rivale au intrat (calendaristic vorbind) în cel de-al 15-lea an, în pofida eforturilor depuse de unele țări din zonă sau din afara ei, a demersurilor întreprinse de organime arabe ori internaționale, inclusiv de O.N.U. Există un mecanism complicat, cu multe rotițe, unele neștiute, care întreține conflictul interlibanez, aducînd prejudicii greu calculabile economiei acestei țări, populației obligate să trăiască sub teroarea schimburilor de focuri. Desigur, în cadrul acestui mecanism un rol nefast l-a avut amestecul în treburile interne libaneze, care a dereglat echilibrul societății, bazată pe criterii confesionale. Alături de armată, în Liban există grupări paramilitare, care au creat, de-a lungul anilor, cele mai diverse alianțe, rupte și reînființate într-o logică ce a surprins, deseori, chiar și pe observatorii scenei politice libaneze. Întrucît armata este și ea împărțită în brigăzi maronit-creștine, șiite, sunite etc., au existat numeroase cazuri cînd o brigadă, trimisă să restabilească ordinea într-o zonă, s-a alăturat unei miliții de aceeași confesiune, prelungind și complicînd situația și așa dramatică. E greu de știut cîte lupte au avut loc la Beirut și în alte zone, cîte au fost cîștigate sau pierdute și de cine. Un lucru este, însă, cert. Nici una din părțile rivale nu este suficient de puternică pentru a înclina decisiv balanța în favoarea sa. Ingerințele străine au contribuit din plin la perpetuarea acestui echilibru nefast.

În ultimele zile, în regiunea muntoasă Iklim at-Tufah, punct strategic aflat la est de Saida, au continuat luptele între milițiile „Amal" și „Hezbollah", care aparțin comunității musulmane șiite, dar sînt adeptele unor ideologii diferite. Conflictul dintre cele două grupări — prima de orientare prosiriană, iar cea de-a doua, proiraniană — durează, cu pauze mai lungi sau mai scurte, de cîțiva ani. Rivalitatea are la bază ocuparea poziției-cheie în coordonarea vieții economice și sociale a marii comunități șiite din Liban. Ca și în alte împrejurări, autorități iraniene și siriene, împreună cu liderii milițiilor „Amal" și „Hezbollah", au avut mai multe consultări în vederea obținerii unui acord de încetare a focului.

În același interval de timp, la New York a avut loc o ședință a Consiliului de Securitate, care a examinat situația din Liban. Într-o declarație dată publicității, membrii Consiliului de Securitate reafirmă sprijinul acordat eforturilor întreprinse de Comitetul tripartit pentru Liban și de Liga Arabă, precum și aderiunea față de Acordul de la Taif (Arabia Saudită), care reprezintă — în opinia Consiliului de Securitate — „singura bază pentru asigurarea suveranității depline, a independenței, integrității teritoriale și unității naționale ale Libanului".

Participanții la reuniune — se relevă în document — au subliniat necesitatea continuării procesului de reconciliere națională, a reformelor politice prevăzute de amintitul acord și au exprimat profunda îngrijorare în legătură cu obstacolele aflate în calea procesului de atingere a acestor obiective.

Ștefan Cârjă

PANAMA

Riscurile unei intervenții

7 mai 1989 : în Panama au loc alegeri, ale căror rezultate — întrucît indicau victoria opoziției, prin candidatul prezidențial al acesteia, Guillermo Endara — sînt anulate de Tribunalul electoral. 20 decembrie 1989 : are loc intervenția militară a S.U.A., unul din scopurile ei fiind capturarea generalului Manuel Noriega, omul forte al țării, acuzat de trafic de droguri de două tribunale americane. Între aceste două momente, viața internă panameză a fost mereu tulbure, anularea alegerilor producînd incidente și tensiuni politice, pe fondul sporirii presiunilor americane asupra țării, pentru a determina căderea generalului.

Ce se întîmplă în momentul de față ? Guillermo Endara, care s-a proclamat președinte aproape în același moment cu declanșarea intervenției, încearcă, în prezent, să pună ordine într-o țară perturbată profund — economic și politic — de respectiva intervenție militară a S.U.A. (au fost debarcați în Panama 26 000 de soldați). Pe de altă parte, fostele forțe de apărare panameze — respectiv armata — s-au transformat în așa-numita „forță publică", punîndu-se o serie de probleme în legătură cu rolul și soarta acesteia în viitor (unele opinii vorbesc chiar de desființarea armatei, singura situație similară în lume fiind cea din Costa Rica). În ce privește partea americană, a început retragerea lentă a trupelor debarcate și se studiază, inclusiv prin trimiterea unor înalți emisari, ca subsecretarul de stat Lawrence Eagleburger, necesitățile economice panameze, întrucît țara a suferit mari pierderi prin sancțiunile impuse de S.U.A. încă din 1988, ca și prin daunele recente provocate de luptele dintre trupele americane și cele panameze.

Din mai multe puncte de vedere, situația rămîne, însă, extrem de complicată. O rezoluție adoptată în cadrul O.N.U. deplînge intervenția militară a S.U.A. și cere retragerea imediată a trupelor. Pe de altă parte, statele latino-americane au condamnat recurgerea, de către S.U.A., la practica intervențiilor militare, de tristă amintire în istoria continentului, și au cerut marii puteri din nord să respecte dreptul la autodeterminare al popoarelor, să înceteze amestecul străin, indiferent sub ce formă s-ar manifesta acesta. Intervenția, condamnată și în cadrul Organizației Statelor Americane (O.S.A.), a dus, astfel la o nouă deteriorare a raporturilor inter-americane, chiar la unele incidente diplomatice (prin ocuparea, în timpul luptelor, a unor ambasade de către trupele S.U.A.), perturbînd, în plus, climatul, și așa tensionat, din regiunea Americii Centrale, din care Panama face parte. De asemenea, este pusă sub semnul întrebării însăși lupta antidrog, la care se arătaseră dispuse să coopereze S.U.A., Peru, Columbia și Bolivia. În semn de protest față de intervenția americană în Panama, Peru a anunțat, de pildă, că nu va participa la reuniunea la nivel înalt a țărilor menționate, programată pentru luna februarie.

Președintele Guillermo Endara a ținut la Banca Națională din Panama o conferință de presă, anunțînd că SUA au deblocat o sumă de 50 de milioane din fondurile panameze „înghețate" pînă acum din dispoziția Washingtonului

Prednd armele, generalul Noriega s-a refugiat la nunțiatura apostolică din Ciudad de Panama — alt motiv de noi complicații. Trupele americane mențin înconjurată clădirea într-o formă de asediu respinsă, în mod firesc, de ansamblul cercurilor diplomatice, S.U.A. cer insistent Vaticanului să-i fie predat generalul, iar Sfîntul Scaun își argumentează refuzul, între altele, prin absența oricărei convenții de extrădare cu Washingtonul. Trebuie găsită, totuși, o soluție și aceasta a constat în predarea de bună voie a generalului, care se află deja în S.U.A. În acest timp, la Washington au fost evocate unele dezavantaje ce ar putea decurge din judecarea lui Noriega, legate de o serie de dezvăluiri, ce, eventual, n-ar conveni Casei Albe, dar pe care le-ar putea aduce procesul.

Cît privește Canalul Panama, acesta este administrat de un reprezentant panamez, ceea ce se întîmplă pentru prima dată de la darea în folosință a căii interoceanice, în 1914. Panama — a declarat noul ministru de externe al țării, Julio Linares — nu va prelungi, după anul 2000, prezența celor 12 000 de militari americani aflați pe teritoriul său. S.U.A. vor trebui să respecte, a spus el, tratatele Torrijos — Carter privind revenirea Canalului sub suveranitate panameză, iar trupele americane vor trebui să părăsească țara la 31 decembrie 1999.

A.V.

MANILA

După o nouă remaniere

În cadrul unei întîlniri cu reprezentanți ai unor organizații sociale și religioase din țară, președintele Filipinelor, Corazon Aquino, a adresat, cu prilejul Anului Nou, tuturor adversarilor săi politici chemarea de a lupta pentru realizarea țelurilor numai pe cale pașnică, prin negocieri. După cum se știe, Filipine — acest stat din sud-estul Asiei — a fost confruntat, în luna decembrie, cu o nouă tentativă de lovitură de stat — a șasea și cea mai gravă de la instalarea la putere, în 1986, a actualului regim. De asemenea, la Manila, au circulat cu insistență, în ultima vreme, zvonuri despre eventualitatea unor noi încercări de răsturnare a guvernului.

La 31 decembrie, în ultima zi a anului trecut, președintele Carazon Aquino a anunțat o importantă remaniere a cabinetului. Schimbările privesc ministere importante, precum cel al reformei agrare, justiției, finanțelor, educației, agriculturii și transporturilor, ca și un număr de posturi mai puțin însemnate. Șeful serviciilor secrete, generalul în rezervă Rodolfo Danieso, a fost, de asemenea, demis și înlocuit cu un alt general în rezervă, Mariano Adolem.

Corazon Aquino a instituit, totodată, un nou fel de gestiune în cadrul guvernului, cu coordonatori executivi prezidențiali, care se ocupă de problemele politice, de securitate, de problemele economice și financiare, ca și de politica socială. Potrivit agenției „EFE", după recenta tentativă, dna Aquino a fost supusă unor serioase presiuni pentru a îndepărta din guvern o serie din cei mai controversați membri ai acestuia. Agențiile de presă constatau, astfel, că majoritatea celor care și-au părăsit posturile, în cadrul remanierii, s-au aflat în conflict cu parlamentul și au fost sever criticați în presa filipineză. Totuși, purtătorul de cuvînt al președinției a negat că schimbările operate în cabinetul ministerial ar fi fost legate de situația creată prin încercarea de lovitură de stat.

La o conferință de presă, președintele Corazon Aquino a salutat noile numiri în guvern, evocînd, în context, problemele cărora conducerea țării trebuie, în continuare, să le facă față. Dacă, în situația economică filipineză, anul 1989 a adus indicii despre o anume redresare, nu e mai puțin adevărat — remarcă observatorii — că probleme însemnate, precum raporturile puterii civile cu cea militară, problemele sociale, dialogul cu mișcarea insurecțională sau negocierile cu partea americană în ce privește viitorul bazelor deținute de S.U.A. pe teritoriul filipinez, rămîn preocupante pentru conducerea chiar remaniată, de la Manila.

Liana Enescu

Președintele Corazon Aquino în timpul recentei comemorări a eroului național al Filipinelor, dr. Jose P. Rizal. A fost a doua apariție în public a șefului statului filipinez după tentativa de lovitură de stat de la mijlocul lunii decembrie

1000+1

Bine ai venit 1990 ! — este o urare cu atît mai bine primită cu cît este adresată de o fată frumoasă, deghizată în coşar. „Saltul" ei — simbolic pentru intrarea într-un nou an, într-o nouă decadă — a fost însoţit de speranţele de pace şi de mai bine ale tuturor oamenilor

Căutări

Europa trăieşte, în prezent, un proces de căutări ale unor forme noi de stabilitate, confruntată cu un viitor plin de incertitudini — se arată într-un comentariu al ziarului „Financial Times". „Urmările politice, economice şi strategice ale «perestroikăi» şi democratizării lumii comuniste vor constitui, în următorii 10—20 de ani, principala preocupare în toate capitalele lumii dezvoltate", scrie ziarul britanic. „Stabilitatea strategică, edificată odinioară ca urmare a confruntării Est-Vest şi descurajării nucleare, ar putea să fie înlocuită printr-o altă formă, mai adecvată, de stabilitate" — arată, în continuare, „Financial Times", care conchide : „Oricare ar fi noile riscuri care ar putea rezulta din revoluţia democrată, pentru stalinism nu mai există nici o salvare".

Saharov

Autorităţile municipale din Erevan, capitala Armeniei Sovietice, au decis să atribuie numele academicianului Andrei Saharov — bine cunoscut luptător pentru drepturile omului, laureat al Premiului Nobel pentru pace, decedat de curînd — unei pieţe din centrul oraşului, ca şi unui institut ştiinţific. Organul de presă al guvernului sovietic „Izvestia" precizează, de asemenea, că a fost deschis un fond de donaţii din partea unor organizaţii sau persoane în vederea ridicării unui monument dedicat academicianului Saharov. În nenumărate rînduri, acesta a luat apărarea armenilor, în special membrilor Comitetului Karabah, arestaţi şi ţinuţi în închisoare mai multe luni, anul trecut, sub acuzaţia de a fi organizat marile manifestaţii, ce au avut loc, în decembrie 1988, în Armenia.

Petiţie

O petiţie, semnată de mai mult de 400 personalităţi din Europa şi America Latină, a fost adresată liderului cubanez Fidel Castro pentru a-i cere, pentru poporul acestei ţări, dreptul de a decide, printr-un referendum, asupra menţinerii actualei conduceri la putere. Evocînd procesul de democratizare în curs în statele est-europene şi insurecţia poporului român, care a costat atîtea vieţi, autorii documentului au solicitat ca, „în lumina schimbărilor intervenite în ţările din răsăritul Europei, poporul cubanez să poată hotărî, la rîndul său, asupra propriului destin". Printre semnatari se află deţinătorul Premiului Nobel pentru literatură, Camilo José Cela (Spania), Eugen Ionescu, Federico Fellini, Yves Montand, Paloma Picasso, Mario Vargas Llossa. Un apel similar a fost adresat, în urmă cu un an, preşedintelui Fidel Castro, care a răspuns că „referendumul a avut loc în urmă cu trei decenii, prin victoria revoluţiei cubaneze".

Fond

Japonia este dispusă să participe, financiar, la crearea unui fond al statelor occidentale pentru ajutorarea ţărilor est-europene în vederea redresării lor economice — a declarat ministrul japonez de externe, Taro Nakayama. La Tokio s-a anunţat — relatează agenţia „Taniug" — că, în afară de ajutorul medical, Japonia va acorda României o asistenţă economică directă pentru nevoile sale esenţiale. Ministrul nipon a arătat, de asemenea, că Japonia intenţionează să fie mai activă în perioada ce urmează în ce priveşte rezolvarea chestiunilor globale şi să contribuie, astfel, la consolidarea economiilor ţărilor răsăritene din Europa.

Solicitare

Şeful statului iugoslav, Ianez Drnovşek, a cerut parlamentului să angajeze o procedură în vederea aderării Iugoslaviei la Consiliul Europei („Europa celor 23") — s-a anunţat, oficial, din Belgrad. Într-o scrisoare adresată forului legislativ, I. Drnovşek a solicitat deputaţilor să aprobe recentele opţiuni ale preşedintelui statului în favoarea unei apropieri de A.E.L.S. (Asociaţia Europeană a Liberului Schimb), O.E.C.D. şi C.E.E. Se aminteşte, în acest context, că şeful statului s-a pronunţat, de curînd, pentru aderarea Iugoslaviei, în calitate de membru cu drepturi depline, la Consiliul Europei, organism faţă de care, începînd din luna iulie, alături de Polonia, Ungaria şi U.R.S.S., are statutul de invitat. Preşedintele Adunării parlamentare „a celor 23", Anders Bjoerck (Suedia), a declarat, în noiembrie, că eventuala aderare a Iugoslaviei la Consiliul Europei va face obiectul discuţiilor pe care le va purta, în ianuarie, la Belgrad.

Accident

Cinci mineri au pierit, la 28 decembrie, în urma prăbuşirii unei platforme la mina de aur din Libanon, la 40 km de Johannesburg. Accidentul s-a produs la o adîncime de 2 300 metri. Cel puţin 84 de mineri şi-au pierdut viaţa în accidentele de muncă din acest an, în minele sud-africane, unde — menţionează agenţia „France Presse" — lucrează circa 600 000 de persoane.

Laburişti

Circa 47 la sută dintre cei chestionaţi, în cadrul unui sondaj de opinie, efectuat, recent, în Marea Britanie, consideră că Partidul Laburist ar putea ajunge la putere. În sondajele din ultimul timp, laburiştii se află înaintea conservatorilor cu 10 procente.

Sărbătorile de iarnă pe malurile Nevei, la Leningrad

Momentul fondării Partidului verzilor (ecologist) din Bulgaria, la 29 decembrie, anul trecut. La întrunirea dedicată evenimentului, ce a avut loc la Sofia, au participat circa 200 de persoane. În dreapta imaginii : *Alexander Karakaceanov, unul din principalii reprezentanţi ai noului partid*

Răceală

Rețelele de televiziune americane „CBS" și „ABC" au anunțat că vor cere permisiunea lui George Bush și Mihail Gorbaciov pentru a transmite un anunț publicitar în sprijinul unui medicament împotriva... răcelii. Este vorba de campania publicitară pentru un medicament, produs de laboratoarele „Shering-Plongh Corp", în cadrul căreia apar imagini de la întîlnirea sovieto-americană la nivel înalt din insula Malta. În mesajul publicitar se spune : „În noul an, singurul «război rece» ar putea fi cel pe care îl combatem noi, respectiv răceala"...

Abuzuri

Comisia parlamentară, care cercetează denaturările și cazurile de încălcare a legalității în timpul regimului lui Todor Jivkov, va face cunoscute primele sale concluzii pînă la sfîrșitul lunii februarie 1990 — a informat, la Televiziunea bulgară, deputatul Liuben Kulișev. În sprijinul comisiei — relatează agenția „BTA" — își desfășoară activitatea un grup de specialiști și activiști pe tărîm obștesc, între care se numără reprezentanți ai organizațiilor și mișcărilor independente, intelectuali, juriști, ziariști independenți.

Proiect

Experți din țările membre ale Organizației Conferinței Islamice (O.C.I.) au adoptat, la Teheran, un „proiect de declarație islamică a drepturilor omului", care se plasează sub incidența legii islamice (Sharia). Proiectul a fost adoptat după o întrunire, de trei zile, a specialiștilor din 25 state membre ale O.C.I. — organizație ce grupează 45 de țări — și va fi supus, spre adoptarea definitivă, celei de a 19-a reuniuni a miniștrilor afacerilor externe ai O.C.I. prevăzută pentru luna mai 1990, la Cairo. Documentul — a cărui adoptare a fost rezultatul unui „consens" al participanților la reuniune — trebuie „să contribuie la eforturile întreprinse în lume pentru a face să prevaleze drepturile omului, în scopul protejării împotriva exploatării, persecutării și pentru afirmarea libertății și dreptului la o viață demnă, conform Sharia".

Revizuire

Partidul Socialist din Japonia (P.S.J.) — principala formațiune politică de opoziție — a anunțat că intenționează să-și revizuiască statutul, eliminînd, dintre obiectivele sale, pe acelea de realizare a revoluției socialiste. De asemenea, va fi reformulat un paragraf din statut, care prevedea promovarea unei structuri a puterii, avînd în centrul său proletariatul ; acesta va fi înlocuit cu o chemare, adresată cetățenilor, de a fi principalii promotori ai reformelor. Toate aceste schimbări urmează să fie discutate și aprobate la viitorul congres al P.S.J., programat pentru luna aprilie 1990. Agenția „Kyodo" apreciază că demersurile preconizate de socialiștii japonezi constituie o reacție la rapidele schimbări politice care au loc, în prezent, în Europa răsăriteană.

Turism

În ultimul deceniu al secolului, Statele Unite vor deveni, pentru prima dată în istoria lor, o țară a cărei economie se va baza, în mare măsură, pe... turism. Doar în primele nouă luni ale anului, numeroșii străini care au sosit în S.U.A. au lăsat, în această țară, peste 33 miliarde de dolari. Potrivit Direcției americane de turism, în anul care se încheie, Statele Unite au fost vizitate de aproximativ 43 milioane de turiști. Industria turistică americană se prezintă, acum, ca una dintre principalele ramuri ale economiei, care aduce țării mai multe venituri decît vînzările în străinătate de produse ale industriei aviatice, agricole sau de computere. Specialiștii privesc fenomenul sub două aspecte : în primul rînd, ca o „injecție", care va permite reducerea deficitului balanței de comerț exterior ; pe de altă parte, ei se arată îngrijorați de perspectiva că turismul ar putea anihila capacitatea de competitivitate a economiei americane pe piața mondială în ramurile cheie, cum este, de pildă, producția de înaltă tehnologie.

Comerț

Anul care se încheie poate fi considerat pentru Japonia „anul comerțului cu narcotice". Cantitatea de droguri capturate se ridică la 680 kg de heroină și cocaină, hașiș și marijuana. Potrivit direcției centrale a poliției, numărul arestărilor de traficanți de droguri a sporit, anul acesta, de aproape două ori. Astfel, s-a constat că Japonia, împreună cu S.U.A., s-au bucurat de o mare atenție din partea comercianților columbieni de narcotice. Această țară — indică raportul — a devenit una din plăcile turnante ale comerțului ilegal cu heroină din Asia spre S.U.A. și Europa.

Dictatorii și fondurile din băncile elvețiene

Duvalier, Marcos, Ceaușescu... pe măsură ce dictaturile se prăbușesc, proceduri complicate, de mare complexitate, sînt declanșate în Elveția, pentru a permite autorităților care au succedat tiranilor să intre în posesia sumelor imense pe care aceștia le-au depus în depozitele băncilor elvețiene.

În ultimii ani — constată, într-un comentariu, agenția „France Presse" —, guvernul și justiția din Elveția au adoptat o atitudine mai fermă decît în trecut, iar dictatorii alungați de la putere nu mai pot spera că, refugiați undeva, în lumea largă, vor putea, în cele din urmă, să beneficieze de fondurile adunate prin mijloace necinstite, prin jaf și asuprire, și încredințate, apoi, băncilor din Zürich sau Geneva. Astfel, în vreme ce, în cazul fondurilor fostului dictator filipinez, Ferdinand Marcos, s-a înregistrat o tendință de tergiversare, în „afacerile" Ceaușescu și Noriega (fostul om-forte din Panama), reacția elvețiană — consideră „AFP" — a fost rapidă, mergînd pînă la informarea noii conduceri române, în chiar plină desfășurare a evenimentelor, în legătură cu blocarea fondurilor pe care le-ar deține în băncile elvețiene defunctul „Geniu al Carpaților". Potrivit unor cercuri române din străinătate, ar fi vorba de circa 400 milioane dolari, afirmație neconfirmată, însă, pînă acum.

Retrăgîndu-se în spatele „secretului bancar", Uniunea băncilor elvețiene — una din cele două instituții interesate — a refuzat să furnizeze presei orice informație privind eventualele fonduri Ceaușescu, aflate în seifurile sale. În ce privește celălalt organism — Creditul elvețian —, acesta a declarat că nu deține un cont pe numele Ceaușescu.

Deosebit de spectaculoasă, datorită sumelor enorme aflate drept miză, „afacerea Marcos" este, acum, în ultimul stadiu, ajungînd în fața instanței supreme a forurilor judiciare elvețiene — Tribunalul federal de la Lausanne. La 2 noiembrie, acesta a risipit speranțele văduvei fostului președinte filipinez, care credea că decesul soțului ei va pune capăt procedurii angajate de către Statele Unite pentru recuperarea fondurilor.

Actuala conducere filipineză, a lui Corazon Aquino, inițiatoare, la rîndul său, a unei cereri de sprijin financiar, își exprima neliniștea, la începutul anului, față de ritmul lent al procedurii. Această încetineală rezultă, în special, din aceea că, odată acceptată de autoritățile federale elvețiene, o cerere de urmărire judiciară trece prin filiera sistemului judiciar cantonal, cu toate particularitățile sale.

Departamentul federal de justiție și poliție (DFIP) a reacționat, cerînd, în iunie, cantoanelor din Zürich, Fribourg și Geneva o decizie cît mai rapidă. Totalul fondurilor lui Ferdinand Marcos, blocate în Elveția din 1986, rămîne necunoscut. Evaluările merg pînă la 200 milioane dolari — potrivit DFIP ; la 600 milioane — susține avocatul însărcinat cu apărarea intereselor filipineze ; și pînă la cîteva miliarde, potrivit unor surse din Manila. Dincolo de această procedură, autoritățile elvețiene au remis, de curînd, guvernului filipinez suma de 2,13 milioane dolari, care se găsea în contul unei bănci geneveze din 1986, pe numele unui colaborator apropiat al lui Ferdinand Marcos.

În cazul „fondurilor Noriega" este vorba, scrie agenția „France Presse", de cîteva milioane de „narco-dolari" (venituri provenite din traficul de droguri). Observatorii sînt frapați, mai cu seamă, de rapiditatea cu care Elveția a răspuns cererii americane. Trebuie, însă, remarcată — menționează „AFP" — existența unui tratat de asistență judiciară, semnat în 1973, cu S.U.A., ceea ce a redus considerabil marja de manevră a bancherilor elvețieni în fața cererilor de informații ale justiției americane. DFIP a precizat că solicitările americane referitoare la fondurile guvernului Noriega vor trebui traduse în franceză sau germană (limbi curente în Elveția) pentru ca să li se poată da curs.

Pe de altă parte, publicația „Wende", din R.D.G., scrie că zvonuri insistente se răspîndesc cu privire la sumele ascunse în Elveția de foștii demnitari de partid și de stat, în special de Alexander Schalck-Golodkowski, fost „minuitor" al devizelor, fugit din țară.

În sfîrșit, „France Presse" amintește că, în 1986, Jean Claude Duvalier a încercat, zadarnic, să intre în posesia milioanelor depuse în Elveția, guvernul elvețian refuzînd să-l primească pe teritoriul țării. La scurt timp, aceste bunuri au fost „înghețate" în băncile elvețiene. La 28 februarie anul acesta, tribunalul federal elvețian a acordat, definitiv, sprijin judiciar statului Haiti, respingînd recursul formulat de fostul dictator. Sumele disputate ar fi în jur de 100 milioane dolari.

La împlinirea a 10 ani de la intrarea trupelor sovietice în Afganistan, un recviem a avut loc la Biserica Reînvierii din Moscova. Printre cei aflați în biserică — mulți veterani ai intervenției în Afganistan

1000+1

Suedezii

Suedezii, deși se bucură de cea mai înaltă rată de ocupare a forței de muncă, lucrează mult mai puțin decît angajații din alte țări — relevă datele unui studiu elaborat pe baza cifrelor Oficiului Național de statistică și ale O.E.C.D. cu privire la țările industrializate dezvoltate. Un suedez — se arată în raport — lucrează, în medie, cu o săptămînă mai puțin decît omologul său danez, două săptămîni mai puțin decît cel finlandez și cu o lună mai puțin decît cel japonez. Procentul ocupării forței de muncă în Suedia este de 82 la sută, iar rata șomajului a fost, în 1988, de 1,6 la sută, în comparație cu 2,1 la sută în 1979. În principiu, un suedez ar trebui să lucreze 1 796 de ore anual. În realitate, el lucrează, în medie, 1 446 ore, în Suedia înregistrîndu-se un mare procent de absenteism la locul de muncă — de 16,6 la sută în 1988, în comparație cu 12,3 la sută în 1970. Această tendință, se arată în studiu, a devenit o mare problemă a economiei suedeze. Slaba rată a șomajului îngreunează recrutarea forței de muncă, și acest cerc vicios explică faptul că, în Suedia, se înregistrează cea mai mică creștere economică în rîndul țărilor O.E.C.D.

Reprezentativ

Mihail Gorbaciov și Margaret Thatcher au fost declarate „cele mai reprezentative personaje politice ale anilor '80" de un juriu format din directorii unor publicații din diferite țări vest-europene. Juriul a fost însărcinat cu stabilirea clasificării de către săptămînalul italian „Espresso". Potrivit revistei „Espresso", președintele Gorbaciov l-a devansat foarte puțin pe Papa Ioan Paul al II-lea, în vreme ce între d-na Thatcher și următoarea personalitate feminină, primul ministru pakistanez, Benazir Bhutto, distanța a fost mai mare. „Oscaruri" au fost acordate nu numai oamenilor ci și... obiectelor. Ordinatorul a fost considerat drept obiectul cel mai reprezentativ al anilor '80. Pe primele locuri în ierarhia preferințelor se mai află : romanul „Numele trandafirului", al lui Umberto Ecco, cîntecul „Thriller", interpretat de Michael Jackson, filmul „E.T." de Stephen Spillberg, „sex-simbolul" Kim Basinger și atletul Ben Johnson. Din juriu au făcut parte, printre alții, directorii următoarelor publicații : cotidianul italian „La Stampa", săptămînalele franceze „Le Nouvel Observateur" și „L'Express", ziarul spaniol „El Pais", revista vest-germană „Der Spiegel", săptămînalul britanic „Time" și cotidianul italian „La Repubblica".

Scrisori

Procuratura generală a R.D. Germane a primit mai mult de 1 300 de scrisori referitoare la fostele oficialități de partid și de stat „suspectate de corupție și abuz de putere" — transmite agenția „ADN". Se face, totodată, precizarea că toate indiciile, inclusiv suspiciunile formulate în sute de apeluri telefonice, sînt examinate cu cea mai mare atenție, opinia publică fiind informată sistematic asupra stadiului investigațiilor.

„Expo — 92"

Expoziția universală, ce se va organiza la Sevilla, în 1992, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la descoperirea Americii, va depăși toate recordurile din „Guiness Book" în acest domeniu — scrie ziarul „La Suisse". „Expo-92", apreciază cotidianul elvețian, va fi, în mod sigur, mai amplă și mai importantă decît alte asemenea manifestări, precum cele organizate la Bruxelles (1953), Montreal (1967) sau Osaka (1970). „Este vorba de cel mai important proiect european de dezvoltare regională din anii '90, care ne permite să afirmăm că a fost gîndit cu curaj și o luciditate remarcabile", scrie „La Suisse". A fost conceput un ansamblu de căi și sisteme de comunicație ce vor lega Andaluzia de lume. Este vorba, între altele, de o linie de cale ferată de mare viteză, cu o lungime de 482 km, care va reduce la trei ore călătoria între Madrid și Se-

AGENȚIA „BTA"

„Todor Jivkov a dorit să alipească Bulgaria la U.R.S.S."

Ziarul „Narodna kultura" a publicat articolul „Era cît pe aci să nu mai existăm", în care se arată că, în 1963, fostul dictator Todor Jivkov a vrut să alipească Bulgaria la URSS, ca a 16-a republică a acestei țări.

La 31 iulie 1963, T. Jivkov a informat la Plenara C.C. al P.C.B. despre părerea Biroului Politic de a se trimite o scrisoare C.C. al P.C.U.S. în care „să se argumenteze necesitatea edificării unor relații mai strînse între economiile sovietică și bulgară, în perspectiva contopirii lor... și apoi a contopirii politice".

Aceste cuvinte au fost primite cu aplauze, așa cum rezultă din procesul verbal citat în articol.

Dintre membrii de atunci ai C.C., 46 de persoane sînt și acum membri ai C.C. al P.C.B., menționează agenția bulgară de presă. În prezent, Comitetul Central este format din 248 de membri și membri supleanți.

În stilul său caracteristic — se menționează în articolul citat —, conducătorul P.C.B. și al guvernului a spus că, „în accepțiunea poporului bulgar, suveranitatea înseamnă a avea mîncare, a trăi". „Suveranitatea înseamnă fericire și bunăstare pentru popor".

Procesele verbale ale acestei plenare, ca și ale discuțiilor ulterioare din C.C. al P.C.B., au fost păstrate în cel mai mare secret. Autorul articolului folosește informațiile și cuvîntările publicate, ca și mărturiile participanților la ședințele C.C. de atunci.

Todor Jivkov a invocat ca argument faptul că, fără Uniunea Sovietică, dezvoltarea Bulgariei pe calea comunismului este de neconceput, că cele două partide au opinii marxist-leniniste absolut identice, că ambele țări sînt apropiate prin trecutul lor istoric, cultură și limbi. El a insistat ca Bulgaria să dea exemplu de soluționare marxist-leninistă a problemei relațiilor dintre țările socialiste, era convins că poporul bulgar va primi cu bucurie această idee a sa. Dar nici prin cap nu i-a trecut să întrebe și poporul în legătură cu aceasta, constată autorul articolului.

În februarie 1964, într-o convorbire cu Hrușciov la Moscova, ideea a fost prezentată în detaliu. Refuzul lui Hrușciov a fost formulat într-o „manieră delicată", scrie autorul. Conducătorul sovietic de atunci a declarat că, „în etapa actuală", este mai bine ca Bulgaria să-și păstreze organele de stat, suveranitatea.

Jivkov — scrie autorul articolului — a interpretat refuzul drept o insultă. Hrușciov i-a explicat că „problema nu privește doar poporul bulgar", ci ea este o problemă de politică internațională.

Jivkov a cerut atunci un împrumut, mare pentru vremurile acelea, și l-a obținut. La 26 februarie 1964, C.C. al P.C.B. a hotărît, în cadrul unei plenare, că această contopire „nu este o sarcină imediată, ci una de viitor".

Să fi fost aceasta o chestiune serioasă sau una din numeroasele stratageme ale lui Jivkov ? — se întreabă autorul. După părerea sa, această problemă se va elucida după ce se va permite accesul la arhivele partidului. „Dacă problema a fost serioasă, atunci propunerea lui T. Jivkov privind contopirea se învecinează cu trădarea intereselor naționale", relevă articolul în încheiere.

Beckett. *La sfîrşitul anului trecut, a încetat din viaţă Samuel Beckett, dramaturg şi romancier de origine irlandeză, născut în 1906, unul dintre cei care au influenţat cel mai mult literatura universală în ultimele decenii. Scriind la fel de bine în engleză şi în franceză, Beckett a obţinut o notorietate mondială prin piesele sale de teatru şi romanele sale, inclusiv cele mai mari onoruri ale vieţii literare (Premiul Nobel în 1969). Iată două aprecieri ale unor cunoscute personalităţi ale lumii culturale, care exprimă, concis, în ce constă influenţa lui Beckett : „Beckett reprezintă ceva foarte important pentru timpul nostru. El este un scriitor şi un poet care, în romane, în piesele de teatru şi în lucrările sale, spune numai ceea ce simte, dar atît de concis şi de economic. Este singurul autor care scrie piese de cinci minute, comprimă sensuri importante în mici spaţii de timp, deoarece simte că fiinţa umană, în zilele noastre, are nevoie de concentrarea şi intensitatea experienţei". (Martin Esslin) ; „Beckett este esenţialmente tragic. Tragic pentru că, la el, tocmai totalitatea condiţiei umane este aceea care intră în joc, şi nu omul unei anumite societăţi, nici omul văzut dintr-o singură latură şi alienat de o anumită ideologie care, în acelaşi timp, simplifică şi amputează realitatea istorică şi metafizică, realitate autentică ce-l integrează pe om. Că eşti pesimist sau optimist, e, într-adevăr, o problemă. Dar cu adevărat important este că omul apare în toate dimensiunile sale, în infinitele sale profunzimi". (Eugene Ionesco). Dintre numeroasele sale piese de teatru s-au jucat, din păcate, extrem de rar, cîteva şi pe scene noastre. „Aşteptîndu-l pe Godot", la începutul deceniului trecut, a înregistrat un succes enorm*

villa şi de extinderea aeroportului din Sevilla, Malaga şi Jerez, prin care se va dubla actuala lor capacitate. „Expo-92" va fi deschisă timp de 176 de zile.

Experiment

In liceele britanice va fi întreprins un experiment, care va include cîteva mii de elevi, în vîrstă de 13—15 ani. Lor li se vor administra tablete de vitamine, urmînd ca medicii să constate efectele asupra rezultatelor la învăţătură şi a îmbunătăţirii disciplinei. Potrivit ziarului „Today", experimentul este destinat verificării ipotezei după care folosirea regulată a vitaminelor sporeşte succesul elevilor la şcoală şi le scade gradul de agresivitate.

Şansă

Revoluţiile est-europene, care, cu excepţia României, s-au desfăşurat paşnic, oferă, în acest secol, şansa unor garanţii de pace durabile pentru Europa — a declarat şeful Partidului Austriac al Libertăţii (F.P.O.), Jorg Haider, în mesajul său de Anul Nou. Anul 1989 — a declarat el — va intra în istorie ca anul de cotitură în care a avut loc o schimbare în bine în întreaga lume. În Est, oamenii au schimbat cursul istoriei. Apelul pentru libertate s-a auzit rostit în multe limbi — a spus omul politic austriac. Referindu-se la situaţia din ţara sa, Haider a atras atenţia asupra necesităţii înnoirii politice în următorul deceniu, subliniindu-se că actualul guvern (Marea Coaliţie) a lăsat nesoluţionate o serie de probleme economice. Este necesară, de asemenea, a spus el, stabilirea rolului Austriei în cadrul evoluţiei politice europene şi globale.

Reuniuni

Consiliul de Securitate al O.N.U. a avut, în 1989, 69 de întruniri, dintre care aproape jumătate (26) au fost consacrate problemelor Orientului Mijlociu. Potrivit datelor comunicate de Departamentul de informaţii publice al O.N.U., pe al doilea loc, ca număr de reuniuni, s-au aflat cele destinate planului privind independenţa Namibiei, iar pe al treilea — cele privind situaţia conflictuală din America Centrală. Printre temele în dezbaterea Consiliului s-au mai aflat : continuarea ostilităţilor în Afganistan, activitatea grupului de observatori militari ai O.N.U. în zona conflictuală Iran-Irak, aspecte ale activităţii forţelor de menţinere a păcii în Cipru. Ultima reuniune a Consiliului de Securitate de anul trecut a avut loc la 27 decembrie. A fost a 2 903-a în cei 44 de ani de existenţă a Consiliului şi s-a referit la desfăşurarea forţelor americane în Panama.

Rubrică realizată de Liana Enescu

POSTA REDACŢIEI

Stimaţi cititori,

Începem un nou an, începem un nou deceniu cu o bucurie şi o descătuşare pe care foarte greu o putem pune în vorbele cele mai potrivite. Pentru că începutul e şi al vieţii ţării şi al vieţii fiecărei instituţii şi al fiecărui individ. O ruptură definitivă şi radicală cu un regim despotic, cu un trecut dominat de teroare şi spaimă, o ruptură realizată în acel glorios, superb 22 decembrie.

Ştim prea bine, dar tot mai simţim nevoia să o spunem : încărcătura emoţională a cuvintelor începuse de mult să pălească, să dispară chiar, datorită utilizării ei, în trecut, fără limite în legătură cu cele mai aberante construcţii şi decizii, să sune a gol ; cuvintele deveneau şi ele găunoase, precum noţiunile găunoase pe care le îmbrăcau. Superlativele se călcau în picioare, nemaireuşind să exprime nimic. Dar trebuie să redăm chiar şi vorbelor, oricît de greu ne va fi, încărcătura lor emoţională, sensul lor real şi adevărat, încît să putem spune fără jenă şi să simţim cît de glorios a fost acest 22 decembrie, cît de uriaşă a fost ruptura provocată de Revoluţia Română.

Începutul trebuie să marcheze, credem noi, colectivul redus al acestei reviste şi, mai ales, dialogul nostru cu dumneavoastră, toţi cei care ne-aţi citit de-a lungul anilor şi continuaţi să ne citiţi, care ne-aţi trimis scrisori cu întrebări, cu critici (nu o dată aspre, deşi drepte), cu aprecieri. Dialogul nostru cu dumneavoastră a fost, o recunoaştem, trunchiat ; am folosit, de multe ori, rubrica aceasta pentru a strecura informaţii pe care nu le puteam publica, nu aveam voie să le publicăm altminteri în revistă. Atît de rar am făcut-o, încît am putea spune că niciodată nu v-am publicat scrisorile sau fragmente din scrisori, pentru că ar fi însemnat să vă deformăm ideile sau să vi le răstălmăcim. Acum, în acest moment de reînceput, considerăm că trebuie să cunoaşteţi o seamă de amănunte legate de „bucătăria" acestui dialog cu dumneavoastră, care vor da răspuns nedumeririlor exprimate luni, ani la rînd, în scrisori succesive. A existat, cîndva, o cenzură care s-a desfiinţat, chipurile, cu cîţiva ani în urmă ; dar, de-atunci, o cenzură şi mai cumplită se instituise, cu vize succesive ale unor persoane care nu cunoşteau evenimentele comentate sau amintite de noi, dar vegheau să nu strecurăm cumva informaţii care ar putea supăra cuplul prezidenţial. N-aveam voie să publicăm ştiri mai ample sau comentarii despre întîlnirile la nivel înalt ale altora, pentru că tiranul nu fusese prezent la acele convorbiri, iar şefii respectivelor state nu se referiseră, nicidecum, la „genialele" sale declaraţii. N-aveam voie să publicăm fotografiile unor lideri străini marcanţi — şi, astfel, a dispărut, treptat, rubrica „Profil". Puţinele excepţii au fost un joc al hazardului. Românii nu trebuiau să vadă chipul lui Mihail Gorbaciov, preşedintele George Bush „deranja" pentru că se ocupa de drepturile omului, doamna Margaret Thatcher nu era agreată pentru că era prea energică. Nu numai că nu aveam voie să publicăm fotografiile unor politicieni-femei, dar era categoric exclus chipul oricărei femei frumoase, chiar dacă toată lumea ar fi admirat-o, deoarece o Elenă (care n-avea nimic de-a face cu războiul Troiei) nu suporta frumuseţea. Rareori, şi doar asumîndu-ne riscuri, puteam scrie despre Premiul Nobel pentru Pace, deoarece dictatorul şi-l dorea enorm şi nimeni nu avusese „înţelepciunea" să-l propună. Cum aţi remarcat foarte bine în scrisorile pe care ni le-aţi trimis, despre nici una din transformările petrecute anul trecut în ţările Europei răsăritene n-am scris ; pentru că era interzis, ca nu cumva „să dăm idei" românilor. Numele unor lideri recunoscuţi şi stimaţi în ţara lor, erau absolut interzise — exemplul preşedintelui sindicatului polonez „Solidaritatea" este notoriu. Rubrica noastră atît de gustată, „Reportaj pe glob", dispăruse aproape cu totul, pe de o parte, deoarece deplasările noastre în vederea unor reportaje la faţa locului se limitaseră pînă la dispariţie, dar, pe de altă parte (şi aceasta era raţiunea fundamentală), întrucît nu plăceau „cabinetului doi" ; nu trebuia încurajată dorinţa firească de a călători în străinătate, de a cunoaşte şi alte realităţi decît cele româneşti. Acelaşi lucru s-a întîmplat cu aproape toate cărţile de note de călătorie care au fost scoase din planurile editoriale, sub aberantul motiv — altă genială idee a savantului analfabet din „cabinetul doi" ! — „să nu dea idei oamenilor să plece din ţară". Despre problemele minorităţilor dintr-o ţară sau alta nu aveam voie să scriem, ca nu cumva să se facă vreo comparaţie cu minorităţile de la noi. Situaţiile tensionate din diferite puncte ale lumii nu le puteam comenta decît dacă „tovarăşul" se pronunţase asupra subiectului. Rubrica „În lumea ideilor" era publicată atît de rar pentru că, în mod obiectiv, era

POSTA REDACȚIEI

imposibil să facem legături între concepte și teorii vehiculate pe cine știe ce meridian (și pe care, de altfel, nici nu le prea cunoșteam, datorită lipsei aproape totale de cărți) și „ideile" celui ce se considera „teoreticianul unei revoluții mondiale". Megalomania atingea, știm prea bine, culmi inimaginabile.

Chiar întrebările dumneavoastră care nu aveau nimic politic în conținut ne produceau adeseori dureri de cap. Pentru simplul motiv că nu dețineam o documentare proprie, a revistei, desființată în urmă cu 15 ani, iar celelalte surse de care dispuneam erau din ce în ce mai firave. Fiecare dintre redactorii acestei reviste depune, de ani buni, eforturi imense, pe cont propriu, de informare, fiecare și-a alcătuit cum a putut o documentare proprie, strîngînd surse de informare — reale —, îndeosebi pe căi particulare. Zeci de publicații nu pătrundeau pur și simplu în țară. Din puținele ce mai puteau fi consultate, sute de numere erau interzise chiar și pentru noi, ziariștii, erau închise într-un safe și arse după un timp. Orice publicație care nu elogia dictatorul și politica sa avea această soartă. Orice ziar sau revistă care comentau evenimente, pe care tiranul nu voia ca românii să le cunoască, nu putea fi consultată. Dispăruseră pînă și anuarele de referință, precum „World Almanach", pentru că una din ediții publicase un paragraf „nefavorabil" politicii ceaușiste. Cumplită epocă aceea în care cultura și informația sînt asuprite !

Începînd o serie nouă, începem și un nou dialog cu dumneavoastră. La început, vom exemplifica, din scrisorile dumneavoastră, cu acel gen de întrebări pe care eram obligați să le lăsăm deoparte. Dar dialogul nostru, în viitor, va fi radical modificat. Nu intenționăm să mai răspundem, în mod prioritar, la întrebări despre evenimente — care își vor afla locul firesc în paginile oricărei publicații românești — și nici la întrebări a căror dezlegare poate fi găsită în dicționare. (Desigur, dacă un număr mare de cititori ne vor solicita aceasta, vom continua să o facem). Intenția noastră este să publicăm scrisorile sau fragmente din scrisorile dumneavoastră, responsabile, la obiect, scrise cu limpezime și cît mai concis — în legătură cu evenimentele internaționale pe care le va comenta, și de acum înainte, revista „Lumea azi". Așteptăm cu interes și nerăbdare opiniile dumneavoastră, cu precizarea că vom recurge și noi la practica tuturor publicațiilor din lume : nici o scrisoare nu se returnează ; nu sîntem obligați să publicăm în întregime un text ; fiecare semnatar este răspunzător pentru propria sa semnătură.

Citind în presa din 20 august a.c. articolul „Cu privire la situația din Polonia", am rămas nedumerit și nu înțeleg cum putem afirma noi că „o asemenea măsură contravine intereselor poporului polonez, ale socialismului în general, pune în pericol cuceririle revoluționare..." și, mai departe : „...preluarea puterii din mîinile clasei muncitoare, abandonarea principiilor fundamentale ale socialismului, a cuceririlor revoluționare ale clasei muncitoare, ale poporului polonez..." sau „...să se facă totul pentru formarea unui guvern de către Partidul Muncitoresc Unit Polonez, în care să fie reprezentate forțele revoluționare ale societății poloneze, un guvern care să asigure continuitatea procesului revoluției și construcției socialiste în Polonia, să promoveze cu adevărat interesele fundamentale ale poporului polonez...". Repet, citind toate acestea, mă întreb : bine, bine, dar guvernul de pînă acum ce viziune a avut, ce interese a promovat ? Cui a slujit ? (...)

Faptul că, așa cum s-a arătat în presă, la alegerile din iunie a.c. „...candidații opoziției vor dispune în Senat de 99 locuri dintr-un total de 100", sigur că este tot o treabă a lor, a polonezilor, iar dacă președintele țării a „acceptat demisia premierului desemnat, reprezentant al P.M.U.P., și a încredințat formarea noului guvern unei persoane din conducerea «Solidarității»"..., „nu ar fi cazul să avem încredere în președintele țării, că știe, mai bine ca noi, ce trebuie făcut ? A ne exprima părerea noastră, a da sfaturi de cum trebuie procedat nu este un fel de amestec în treburile interne ale Poloniei ? Nu credeți că este ceva asemănător cu situația cînd, în primăvara anului 1968, la adunarea consultativă, de la Budapesta, a partidelor comuniste și muncitorești, delegația siriană propusese discutarea situației politice interne a țării noastre, lucru cu care noi n-am fost de acord ? Oare nu ne grăbim a cataloga pe toți cei din „Solidaritatea" drept extremiști, anarhiști, cînd, de fapt, sînt tot o parte a clasei muncitoare poloneze ? Sigur, printre ei poate ar fi și asemenea oameni, dar nu toți sînt la fel, cum nu toți milițienii din Polonia sînt ca cei care l-au ucis pe preotul Popiluşko. Doresc, dacă se poate, ca revista „Lumea" să ne prezinte un material mai pe înțelesul nostru în legătură cu evenimentele din Polonia. Pentru aceasta vă mulțumesc anticipat, cu multă stimă și respect.

Sitaru Emanoil,
com. Nedelea, jud. Prahova,
26 august 1989

PRECIZARE

Almanahul „LUMEA '90" fusese programat la tipar în perioada 22–27 decembrie 1989. Datorită evenimentelor, anumite secții ale Combinatului Poligrafic nu au funcționat. Cerîndu-ne scuze pentru întîrziere, vă asigurăm că vom face tot posibilul să puteți cumpăra almanahul nostru în ultima parte a lunii ianuarie. Vom anunța din timp difuzarea acestuia.

Aș dori să aflu și eu, cît de concis, cîțiva laureați ai Premiilor Nobel pentru Pace, premii decernate de Fundația Nobel în ultimii ani.

Anton Dode, loc. Modelu, jud. Călărași, noiembrie 1989

De mai mulți ani sînt un pasionat cititor al revistei săptămînale de politică externă „Lumea" ; după cum este cunoscut, de-a lungul anilor, această revistă a suferit unele modificări, atît ca formă, cît și în conținut. Nu mă voi referi, acum, la meritele deosebite și la aportul colectivului de redacție. Dar nu știu care este motivul că, în ultimul timp, se împuținează „Reportajele pe glob", care tratează probleme atît de importante ; de asemenea, au cam dispărut „Profilurile" însoțite de fotografii ale unor conducători politici din țările socialiste și din lume.

Nu pot să închei această scrisoare fără să vă fac cunoscut că săptămînalul de politică externă „Lumea" se bucură și la Reșița, ca, de altfel, în întreaga țară, de un binemeritat prestigiu. Aceasta se datorează, desigur, inimosului și competentului colectiv de redacție care merită toată stima din partea tuturor. Vă mulțumim pentru tot ce ați făcut bun pentru noi. Personal, am făcut aceste observații și propuneri din dorința ca această minunată revistă să fie mai completă, mai atractivă, mai interesantă.

Nicolae Corcan,
Reșița, 18 martie 1987

Colectivul redacțional : Mihaela Brumă, Radu Budeanu – redactor șef adjunct (ediția internațională), Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Ion Madoșa – șef de secție, Ilie Olteanu – secretar general de redacție, Radu Pascal – redactor șef adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – șef de secție. Secretariatul de redacție și tehnic : Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Adrian Ionescu, Raluca Ionescu, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici, Angelica Trancă. Revista „Lumea azi", București, Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; internațional : 18.50.81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export-import presă. P.O. Box 12–201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.B.

ÎN CURÎND, REPREZENTANȚA MINOLTA LA BUCUREȘTI!

MINOLTA COPIER

Buna colaborare cu România și succesul aparatelor de copiat și telefax au constituit, datorită prezenței firmei Minolta în România în ultimii cinci ani, baza de plecare din care s-a creat, la început prin I.T.C.I., București, Service-ul Minolta.

Deschiderea unei reprezentanțe Minolta este un al doilea pas care va întări și dezvolta prin aceasta colaborarea cu România.

Minolta Service este în avantajul dv. De aceea sînt din ce în ce mai multe aparate de copiat și telefax de la Minolta...

MINOLTA – AUSTRIA
Hietzinger Kai 97
A-1130 Viena

ITCI – Minolta Service
Calea Floreasca 167
R – București

Lei 5

LUMEA azi

Nr. 2 11 ianuarie 1990

ТЕРОРИСТИТЕ ВОДЯТ
ПОСЛЕДНИТЕ СИ БОЕ

Специален кореспондент
Горан ГОТЕВ

та на Румъния предложи но
гият Дворец на републиката
превърнат в универ

MUZEUL PRESEI SEVER BOCIU
JIMBOLIA
NR. D555

THE TIMES SATURDAY DECEMBER 23 1989

THE DOWNFALL OF CEAUSESCU

...ori del «conducator»
...ille pareti
...e di cunicoli sotterranei
...enivano «analizzati»

...abro di Ceauses...out
...s
...t

...velenato

WELT

...ANGIGE TAGESZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

Суд над Николае и

В ночь со вторника на среду румынское телевидение показало в записи суд над Николае и Еленой Чаушеску. Сегодня мы публикуем подробное изложение процесса (почти стенографический отчет), приведенное агентством Франс Пресс.

«Первый сюжет. Николае и Елена Чаушеску входят в комнату, где находятся солдат и врач. Врач, обращаясь к Николае Чаушеску: «Сейчас я измерю ваше артериальное давление. (Слышен телефонный звонок). Врач (измеряет давление): «Шестьдесят, семьдесят... Вы можете что-то сказать о своем здоровье?» Ответа нет. Врач подходит к Елене Чаушеску: «Пожалуйста, отве... не больны ли вы, ...медицинская ...

Н. Чаушеску: Я отказываюсь отвечать на этот вопрос.

Обвинитель: Она боле... разговорчива.

Е. Чаушеску: Да.

Обвинитель: Перед ... грамотный ученый умела ни говор...

Е. Чау...

Rumäniens Regierung künd...
...mmunismus a...
...Mann der S...

five days that top

Un nou serial
Arhipelagul Gulag

SUMAR

Se conturează noi direcții ale politicii externe românești. Vasile Crișu 2

Cum am ajuns aici. Radu Pascal 4

Să nu ne amăgim ! Ilie Șerbănescu 6

●

Ancheta internațională, în exclusivitate pentru „Lumea azi". Europa salută revoluția română. În acest număr : – OSKAR FISCHER, ministrul afacerilor externe al R.D.G. 8

– YILDIRIM AKBULUT, primul ministru al Republicii Turcia 8

– MESUT YILMAZ, ministrul de externe al Republicii Turcia 8

– MARK EYSKENS, ministrul afacerilor externe al Belgiei 9

●

Principiul dominoului ? Radu Budeanu 9

Exilul și problemele românești. Ilie Șerbănescu 10

Scop și efect. Aurel Zamfirescu 11

În oglindă. Șanse. Stelian Țurlea 11

Mihai Eminescu 12

●

Din actualitatea internațională :

– Piața comună. Doina Topor 13

– Sofia. Situație îngrijorătoare 13

– Ciudad de Panama. Epilog ? Anca Voican 15

– Tokio. Liana Enescu 16

●

Panoramic. Odiseea unui petrolier eșuat. Rodica Dumitrescu 17

„Greenpeace". Istoria secretă a accidentelor nucleare navale 18

●

Rubrica „1000 + 1" 20

●

Mihail Gorbaciov se destăinuie 23

„Libertatea, ființă fragilă". Interviu cu François Mitterrand (din „L'Express") 24

●

Puncte de vedere din presa internațională 26

Profil : Vaclav Havel, președintele R. S. Cehoslovace 27

●

Seriale :

– Arhipelagul Gulag. Aleksandr Soljenițin 28

– „München Connection". Dagobert Lindlau 30

●

Poșta redacției 32

Coperta I : Sorin Turculeț

LUMEA AZI

săptămînal independent de politică externă

Nr. 2 (3 serie nouă – 1366) 11 ianuarie 1990

Din cuprins

„O politică deschisă spre toate azimuturile"

— interviu cu SERGIU CELAC, ministrul român al afacerilor externe —

Ancheta internațională

În acest număr : premierul turc YILDIRIM AKBULUT, precum și miniștrii de externe ai Belgiei — MARK EYSKENS, R.D. Germane — OSKAR FISCHER și Turciei — MESUT YILMAZ

Gorbaciov se destăinuie

Universul are atîtea centre cîte ființe există în el. Fiecare dintre noi este un centru al universului și lumea întreagă se prăbușește în momentul în care vi se adresează cuvintele : „Sînteți arestat". Din noul nostru serial — ARHIPELAGUL GULAG.

Nu există nici libertate, nici cultură fără muncă. Cine crede că prin profesarea unei serii de fraze a înlocuit munca, deci libertatea și cultura, acela se prenumără, fără s-o știe, între paraziții societății omenești, între aceia cari trăiesc pe pămînt spre blestemul, ruina și demoralizarea poporului lor. MIHAI EMINESCU.

Panoramic

●

1000 + 1

Amînările nu fac decît să prelungească și să adîncească „cercul vicios" în care ne aflăm de atîta amar de timp. Iar posibilitățile economice viitoare se îngustează și costurile sociale cresc. SĂ NU NE AMĂGIM !

Din actualitatea internațională

Se conturează noile direcții ale politicii externe românești

Contactele amorsate de conducătorii Consiliului Frontului Salvării Naționale — în chiar focul luptei pentru răsturnarea dictaturii și cucerirea libertății, ca și în zilele ce au urmat — cu reprezentanți ai unor state aflate lîngă frontiere, dar și mai departe de acestea, au stîrnit un viu interes nu numai pentru plusul de clarificări adus în ceea ce privește intențiile în planul organizării, pînă la alegeri, a noilor structuri social-politice și economice, dar și în legătură cu politica externă pe care o va promova de-acum înainte România. Se resimțea, firesc, nevoia de completări și precizări la formula generală, specifică, în parte, exigențelor momentului, înscrisă în platforma-program a noului organism al puterii de stat și dată publicității la 23 decembrie, sub forma unui comunicat către țară.

Trebuie remarcat, însă, că, în chiar cadrul acestei lapidare expresii asupra orientării externe, un indiciu prețios asupra priorităților este dat : promovarea bunei vecinătăți, a prieteniei și păcii în lume, de pe pozițiile redobîndite ale apartenenței integrale la Europa și civilizația ei, eforturile țării urmînd să fie integrate în procesul de construire a unei Europe unite, casa comună a tuturor popoarelor continentului, cu respectarea angajamentelor internaționale contractate.

Convorbirea telefonică dintre președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, Ion Iliescu, și șeful statului sovietic, Mihail Gorbaciov, discuțiile prilejuite de vizitele în țara noastră a președintelui Adunării Naționale Franceze, a șefilor diplomațiilor ungară și sovietică, a altor demnitari și delegații la diferite niveluri au conturat un tablou mai amplu al noilor direcții de politică externă românească pe care le are în vedere Consiliul Frontului Salvării Naționale.

Domnul Laurent Fabius, președintele parlamentului francez, arăta la București, într-o conferință de presă, că schimbarea esențială în ce privește politica externă a României s-ar putea referi la atitudinea față de Actul final de la Helsinki. Este ușor de presupus că opinia domniei-sale s-a cristalizat în urma convorbirilor cu oficialitățile române de cea mai înaltă răspundere. România, pe deplin conștientă de izolarea în care a aruncat-o, pe continent, politica dictatorului înlăturat, și resimțind profund frustrarea adusă prin aceasta, consideră victoria revoluției drept un moment de cotitură, în primul rînd în ceea ce privește orientările sale vis-à-vis de Europa, de statele acestui continent, de procesul inițiat prin Actul final de la Helsinki. Este firesc, deci, ca ea să dorească să se asocieze pe deplin la procesul general-european — și o recentă Declarație a ministerului român al afacerilor externe subliniază limpede acest fapt, dînd expresie oficială retragerii, de către țara noastră, a „rezervelor și declarațiilor interpretative" formulate din ordinul vechiului regim, la 15 ianuarie 1989, în legătură cu documentul final al reuniunii general-europene pentru securitate și cooperare de la Viena, confirmînd, totodată, acceptarea de către România a acestui document în totalitatea lui. România — se mai arată în Declarația menționată — va acționa pentru aplicarea integrală și cu bună credință a tuturor prevederilor acestui document și este hotărîtă să contribuie, alături de celelalte state europene, la instaurarea pe continent a unui climat de pace și siguranță, de conlucrare liberă între popoare, pe cele mai diferite tărîmuri.

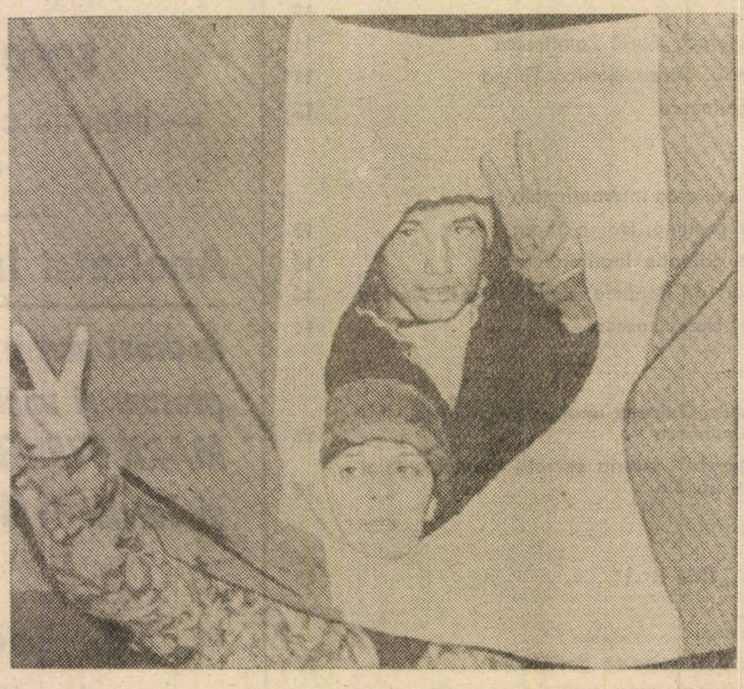

Despre schimbarea radicală ce se dorește față de Europa — ca un domeniu prioritar al politicii externe românești — vorbește, grăitor, și un alt document. Ne referim la recenta Declarație a Consiliului Frontului Salvării Naționale privind relațiile României cu Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.), care subliniază că „în raporturile cu țările membre ale C.E.E. și cu Comunitatea Economică Europeană, ca entitate, acordăm o importanță deosebită așezării pe baze noi a relațiilor noastre, care să conducă la dezvoltarea, în perspectivă, a schimburilor comerciale și cooperării în toate domeniile de interes reciproc". „În acest scop — se arată în Declarație — Consiliul Frontului Salvării Naționale, recunoscînd oficial Comunitatea Economică Europeană, declară că este gata să stabilească relații diplomatice cu Comunitatea Economică Europeană și să acrediteze un ambasador pe lîngă aceasta".

Sînt argumente palpabile ale noii orientări spre Europa, ale năzuinței României de a se integra în procesul de edificare a unei Europe unite, și, credem, ale dorinței ei de a contribui creativ, printr-un spor de inițiative, la impulsionarea procesului declanșat de adoptarea Actului final de la Helsinki. Domnul Ion Iliescu sublinia, în acest sens, primind delegația Federației Internaționale a comitetelor pentru supravegherea îndeplinirii acordurilor de

la Helsinki, „dorința fermă" a țării noastre „de a avea un rol constructiv pe plan european în toate domeniile aparținînd procesului Conferinței pentru Securitate și cooperare pe continentul nostru".

România se vede pusă, practic, în situația de a-și ameliora raporturile atît cu Vestul, cît și cu Estul, iar contactele diplomatice ale noilor organe statale atestă preocuparea în această direcție. Structurile democratice, ce sînt în curs de realizare, facilitează, fără îndoială, acest proces, realismul noilor abordări constituind premise ale finalității lui în perspective nu prea îndepărtate.

Nu va fi, însă, o cale ușor de parcurs. În raporturile cu Occidentul se ajunsese, ca urmare a politicii dictatorului înlăturat, la un hiatus. El va trebui înlocuit, treptat, pe baza încrederii reciproce, prin cooperare, fără prejudecăți, în toate domeniile. Foarte important este efortul care trebuie, în opinia noastră, să se angajeze în vederea reconstruirii raporturilor cu S.U.A. — și recuperării clauzei națiunii celei mai favorizate —, ca și cu Canada, state participante la procesul general-european.

Pași se întreprind, fără amînare, în această direcție. Astfel, Ministerul român de externe a fost împuternicit să declare nulă declarația din 28 februarie 1988, abuzivă și unilaterală, a vechiului regim, prin care se renunța la acordarea de către SUA a clauzei națiunii celei mai favorizate. Victoria revoluției a creat premisele declanșării unui amplu proces de democratizare a societății românești, inclusiv în domeniul legislației privind libertatea de deplasare. Subliniind, în declarația sa, acest fapt, Ministerul de externe relevă că România consideră ca fiind reunite, la ora actuală, toate condițiile pentru a se relua, cu S.U.A. desfășurarea schimburilor bilaterale cu acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate — pe baza acordului dintre cele două părți, încheiat în 1975, precum și a angajamentelor decurgînd din participarea ambelor state la Acordul pentru tarife și comerț GATT. Cu Estul european, relațiile erau marcate de mai multă vreme de tensiuni, iar procesele de înnoire declanșate au făcut ca ele să devină foarte încordate, în primul rînd cu Ungaria, cu Polonia (fostul tiran al României incita chiar la o intervenție de forță în această țară). Dar atmosfera era „încărcată" și în raporturile cu Bulgaria, Iugoslavia, Uniunea Sovietică.

Va fi necesar un efort amplu, susținut pentru depășirea situațiilor deliberat create de vechiul regim dictatorial. Disponibilitățile sînt prezente, și abordarea manifestată în convorbirile avute de oficialitățile române cu miniștrii de externe maghiar și sovietic are, considerăm, valențe mai largi, depășind sfera strictă a relațiilor româno-ungare și, respectiv, româno-sovietice. Este vorba de sublinierea, indiferent de nuanțele exprimării, a voinței comune de dezvoltare a raporturilor reciproce pe o bază sănătoasă și eficientă, de folos pentru ambele părți, pornind de la respectarea principiilor independenței, suveranității, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, încrederii reciproce, libertății de opțiune, integrității teritoriale.

Vasile Crișu

INTERVIUL NOSTRU

„O politică deschisă spre toate azimuturile"

Sergiu Celac

ministrul afacerilor externe al României

— În ce măsură schimbările profunde, radicale, pe plan național, își vor găsi reflectarea în schimbări profunde, radicale, în politica externă a României ? Care vor fi domeniile cele mai supuse necesității de schimbare ? Care vor fi, în acest sens, prioritățile de acțiune ?

— Dimensiunea și profunzimea schimbărilor cu caracter cu adevărat radical, despre care vorbiți, este dată și de noile concepte și direcții de acțiune formulate, încă din primele zile fierbinți ale revoluției, în programul Frontului de Salvare Națională, cristalizate, apoi, cu încă și mai mare claritate, în capitolul referitor la relațiile externe, conținut în discursul de Anul Nou al președintelui Consiliului Frontului, Ion Iliescu. Ministerul de externe, ca instituție a ramurii executive, subordonată guvernului, situată în afara confruntărilor politice și îndeplinind linia politică trasată de Front, este dator și trebuie să fie capabil și, profesional, competent de a îndeplini această sarcină. M-ați întrebat în ce domenii se vor simți schimbări radicale. Răspunsul meu poate părea prezumțios, dar este real : în toate. În ce privește orientarea și înfăptuirea practică a noii politici externe a României noi, m-ați întrebat și de priorități. Ei bine, toate domeniile, toate sferele de preocupare ale politicii externe sînt o prioritate, în măsura în care putem sluji și pe această cale, obiectivul esențial de stabilizare, de intrare în normal, de așezare a României noi — cu demnitate, cu calm, cu competență — în rîndul națiunilor civilizate.

— Așa cum rezultă din documentele oficiale prezentate și, în primul rînd, din Comunicatul către țară al Frontului, a reieșit, în mod clar, că una din prioritățile de politică externă va fi reintegrarea politică, economică, spirituală, culturală a României în Europa, și, în acest context, contribuția sa specifică la edificarea casei comune europene. Ceea ce înseamnă restabilirea vocației europene firești a României, repunerea în drepturi a vocației sale europene...

— România este o țară europeană. Este un datum al geografiei, un datum al istoriei, un datum al spiritualității. Acești factori combinați sînt concentrați în termenul folosit curent în politologie : situare geopolitică. Vom acționa realist și, pe măsura puterilor noastre, profesional competent. Nu este vorba numai de continuarea unor tradiții pozitive. Reînnodăm și ducem mai departe tot ce este bun, constructiv și potrivit nevoilor viitorului în tradițiile pe care le avem, dar nu sîntem sclavii acestor tradiții. Esențialul gîndirii noastre politice în domeniul specific al relațiilor externe este o nouă deschidere, o regîndire cu capul nostru, în contextul realităților de azi, în perspectiva realistă a evoluțiilor de mîine, a locului și rolului nostru în concertul națiunilor lumii. V-ați referit concret la Europa. Există diferite planuri, proiecte, diferite versiuni de planuri și proiecte cu privire la viitoarea construcție europeană. Le privim pe toate în același spirit deschis și realist. Este, după cum bine ați spus, casa noastră comună, a tuturor. Dorim ca noua Românie să-și aducă o contribuție demnă la clădirea unei case mai bune pentru toți.

— Care este viziunea dumneavoastră asupra necesității reintroducerii drepturilor omului în structura, în substanța însăși a politicii externe românești, în dinamica noilor relații pe care România înțelege să le dezvolte cu țările europene, cu toate țările lumii ?

— Se știe că unul dintre primele acte juridice proclamate de forul politic al acestei țări, de Frontul Salvării Naționale, a fost anularea oricăror opreliști și restricții abuzive, proclamate unilateral de vechiul regim, anume în acest domeniu al drepturilor omului. Nu este doar o afirmație, doar afirmarea unui principiu constituțional și juridic. Nu este vorba doar de aderarea la convenții și alte instrumente juridice internaționale, care reglementează acest aspect. Este voința și hotărîrea noii puteri politice din România de a promova, aș spune chiar în avans, o abordare nouă, civilizată, cu adevărat umanistă (termen discreditat de vechiul regim) în ansamblul preocupărilor noastre de politică internă și, deci — ca reflectare a acestora — externă.

— În ultima perioadă a vechiului regim, relațiile cu Occidentul erau, practic, rupte sau, în cel mai bun caz, înghețate. Relațiile cu țările Europei răsăritene sufereau balastul unor obstacole suplimentare, se aflau într-o continuă și accelerată deteriorare. Ce se va face pentru recuperarea Occidentului, ca să ne exprimăm așa, pentru îmbunătățirea și dezvoltarea pe baze noi a relațiilor cu Răsăritul, cu țările răsăritene ?

— Nu știu dacă o întrebare atît de lungă poate accepta un răspuns atît de scurt. După cum am avut prilejul să le spun și colegilor voștri francezi, probabil că noua deschidere pe care am început activ s-o înfăptuim în relațiile noastre externe se poate caracteriza cel mai bine printr-un termen intrat în limbajul curent al ziaristicii politice franceze : deschiderea noastră este **„tous azimuts"**.

R. Pascal
I. Madoșa

Cum am ajuns aici

Dacă, în toate celelalte țări est-europene, accesul la democrație se face prin porțile deschise sau întredeschise de înșiși foștii deținători ai puterii, între care unii se raliază, de voie, de nevoie, valului popular reformator, iar alții se ascund într-o așteptare spre uitare, puțini avînd cerbicia speranței într-o restaurație conservatoare, în România reduta puterii a fost nevoie să fie dinamitată printr-o explozie revoluționară care a decapitat un cap prea sus înălțat pentru a mai fi putut întrezări mișcarea țării altfel decît prin luneta pustii. Diferența e semnificativă și invită la cel puțin cîteva exerciții de memorie pentru a înțelege prezentul și a discerne cîte ceva din ce ne poate rezerva viitorul.

Țară cu o scurtă istorie democratică modernă, România a fost un teren propice de instalare postbelică a stalinismului, care a ucis în fașă și tendințele socialiste sau socializante ce păreau să se înfiripeze în societate mai ales prin activismul intelectual. Dintotdeauna puternic, sentimentul național — care, la români, a fost unicul carburant ce a întreținut dinamica unei vieți politice, căreia războiul îi răpise șansa de a-și consolida bazele instituționale — a fost înăbușit sub logica cizmei străine, iar stalinismul trebuia, aici, să fie, dacă se poate spune așa, cu atît mai totalitar, cu cît nu ocupa o țară dinainte ocupată, ci una care, singura din Europa răsăriteană, întorsese armele spre a se elibera dintr-un

România : revoluția a învins

Cehoslovacia : Piața Venceslav din nou în actualitate

Polonia : un vot pentru democrație

război în care intrase silită. Instituțiile democratice tradiționale au căzut, astfel, victime ale ocupației și deznaționalizării staliniste, iar socialismul a fost resimțit de popor ca sinonim cu ideologia puterii coercitive. În timp ce, în țările Europei centrale, R.D.G., Ungaria, Polonia, Cehoslovacia încercau să-și păstreze, fie și golite de conținut, forme de expresie civică democratică, iar biserica opunea o evidentă rezistență morală, în România, după violenta lichidare a sistemului pluripartit, stalinismul acaparase puterea cu viteza forței brutale propagate în vid. Nu mai exista spațiu de confruntare instituțională; o benefică inerție a dinamicii intelectuale a dăinuit scurt timp pentru a-i fi, apoi, confiscate valorile trecutului și lichidate cele ale prezentului. Drama națională se derula în tăcere, iar politica, cît se făcea, se făcea sub lozinci de împrumut. Sîngeros înăbușite, exploziile populare ale Berlinului din 1953, ale Varșoviei și Budapestei în 1956 n-au perturbat prea mult liniștea puterii instalate la București.

Pentru a ajunge, însă, pe culmile disperării, românilor le-a fost dat să suporte reinventarea stalinismului la ei acasă, cînd acesta părea apus la înseși orizonturile tragice de unde se născuse. În dezghețul hrușciovian, propaganda puterii de pe malurile Dîmboviței curgea tăcută sub aceleași sloiuri ideologice înghețate, pentru a pregăti o primăvară a stalinismului renăscut în culori naționale.

Condiția primordială era îndeplinită: rezultat al unei reale izbînde diplomatice, trupele sovietice părăsiseră România. Mai rămînea doar operațiunea „charme": în jocul cu propriul popor, pentru a i se fura speranța libertății în numele valorilor naționale regăsite; în jocul cu străinătatea, pentru a smulge, dacă nu un cec în alb, un sprijin plătit cu false promisiuni strategice.

Într-o epocă stresată de deturnări de avioane prin acte teroriste, la București se pregătea cea mai vastă și criminală deturnare a istoriei naționale din drumul ei firesc. Dictatura „conducătorului" își ascundea goliciunea de spirit și setea de putere sub faldurile tricolorului.

După numai trei ani de la accesul la putere, atunci, în dramaticul an 1968, apogeul

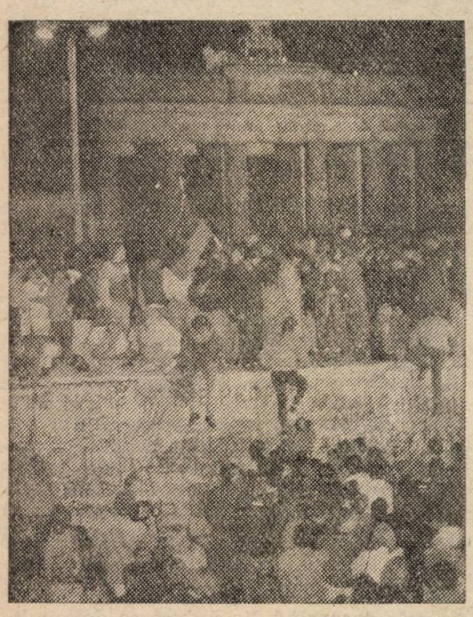

R.D.G.: străpungerea „zidului"

de speranțe, de-abia născute, a fost perfid utilizat spre înșelarea străinătății prin înșelarea sistematică a propriului popor. A trebuit să treacă, însă, un prea lung timp al durerii și pustietății de sine, pentru a se cristaliza, cu adevărat, conștiința că nu „socialismul cu chip uman" al „primăverii de la Praga" l-a apărat Ceaușescu, nu țara a apărat-o atunci, ci un regim care înflorea ca o buruiană în istoria românilor, sufocînd și bruma de libertate pe care nădăjduiau să o aibă. Iar restaurația „normalizării" cehoslovace s-a potrivit de minune cu „opera eroului" care-și menținea „pacea" în țară prin demolarea valorilor de orice fel, prin demolarea ultimelor vestigii ale instituțiilor reduse de mult la expresia lor arheologică, prin demolarea tradițiilor și — cu consecvența logicii absurdului în acțiune — a oricăror lăcașe în care memoria putea șopti ceva despre libertate; dictatorul aflat în concurență ridicolă cu eternitatea, satul românesc — acolo unde românii au știut dintotdeauna că s-a născut eternitatea — fusese înscris într-un program de asasinat, spre a dispărea sub ofensiva declanșată din ambiția de a-și „ctitori" siberiile ideologice ale propriului stalinism. Din pămînt sterp și minte bolnavă, o unică instituție putea să se hrănească spre a crește: cea a opresiunii — de la brutalitatea primară la rafinamentul percheziției metodice, circumvoluțiune cu circumvoluțiune, în numele interdicției de a deține arma libertății de a gîndi altfel.

Procesul era ineluctabil: stabilitate dictatorială — păcăleală naționalistă — păcăleală strategică — imobilism opresiv — izolare internațională — sfidare demagogică — cramponare ideologică — recurgere la terorismul armat. Sînt etapele retragerii într-un contra-sens istoric pe cît de obtuz pe atît de criminal. După ce condamnase România la excludere din Europa, regimul Ceaușescu se autoizolase în Europa răsăriteană; mirajul mariajului cu sărăcia lumii a treia nu îmbogățea decît imaginația dictatorului în căutarea de cauze pierdute dinainte. Rapiditatea pantei de cădere era asigurată de îndărătnicia drumului forțat împotriva a tot ce însemna reformă, fie ea oricît de edulcorată.

După decenii de rezistență pasivă, Polonia se angajase pe drumul reînnoirii morale și politice a societății sub impulsul mobilizator al forței muncitorești organizate în jurul Solidarității și al Bisericii catolice, ca simbol al entității și renașterii naționale; partidul comunist cîștiga un vot — și acesta contestat; democrația intra triumfătoare în parlament prin sufragiu unanim. Răspunsul dictaturii atotștiutoare de la București: erezie ideologică, incitare la intervenție din afară. Ungaria încerca să-și oblojească rănile din 1956 prin paliativul unor reforme moderate, strecurate tiptil de pe culoarele puterii spre a ajunge în stradă; totul a fost accelerat prin impetuozitatea politică specifică temperamentului național, adăugînd cîteva grade în plus termometrului est-european care ardea la flacăra libertății prea de mult închipuite și deloc trăite. Răspunsul Bucureștiului: hai să ridicăm zidul Berlinului pe Tisa pentru a uita că tot românul „plînsu-mi-s-a". Berlinul — renunțînd la metodica germană — își dinamita „Zidul" la ordinul unei puteri care, înainte de a dispărea, a avut curajul bunei cuviințe de a renunța la o „ctitorie" care ucisese atîția oameni și atîtea suflete. Bucureștiul începuse să nu mai aibă timp să răspundă. Bulgaria, după ce un regim gerontocrat își unsese încheieturile cu uleiul reformelor de împrumut, a descoperit peste noapte că mersul se învață pe propriile picioare. Bucureștiul își stingea luminile în mutenie iar supușii dictatorului își aprindeau televizoarele cu mira pusă pe Sofia.

În tot acest răstimp, Moscova, instalată în stare de excepție istorică, zîmbea încurajator cu soldații de dincolo de frontiere ascultînd visători de comanda „pe loc repaus" și mîngîiați pe frunte de alizeele stîrnite premeditat din Vest; demarată din atît de variate impulsuri de adîncime, mișcarea din țările Occidentului cel mai apropiat Moscovei rostogolea, în vîltoare, capetele deținătoare ale puterii, condamnate prin recursul precipitat la o avalanșă de capete legale de acuzare, în vreme ce, de la Kremlin, denunțarea „stagnării" de două decenii reaprindea, într-o țară cît două continente, patima revoluției reformatoare, răsturnînd știutul pentru a profesa necunoscutul. Propaganda Bucureștiului arunca spre Vest săgețile boante ale ideologiei, în speranța că va stimula vigilența tradițională a marelui vecin de la Est. Stalinismul era, pentru a doua oară, îngropat la Moscova. La București, subiectul rămînea, în continuare, tabù. Îndemnul de a merge înainte era taxat drept apel la întoarcerea înapoi, în virtutea ilogicii practicate, după care, la comandă, albul poate fi negru, și viceversa. Timpul mergea invers în „Palatul Primăverii" de la București. Nu, însă, și la Timișoara, nu, însă, în toată țara.

Istoria de prea îndurătoare cumințenie a acestui popor nu putea fi salvată decît prin curățenia morală a tinerilor cu și fără uniformă. Nici cea mai timidă umbră de iluminism reformator nu și-a găsit expresie în bunkerele puterii; în sălile congreselor, aplauzele răpăiau cu cadența mitralierelor, iar birocrația puterii acționa cu perfecțiunea unei mașini de strivit totul. Românilor nu le mai rămăsese decît șansa exploziei populare în stradă, pentru a-și exprima consensul împotriva tiraniei.

Ce a urmat se știe.

Acum, cînd revoluția a învins, cînd gustul revoluției a cuprins masele, care știu că nimeni nu va mai trage vreodată în ele, problema este aceea a trecerii României de la fosta stabilitate dictatorială la stabilitatea democratică modernă. Se poate vorbi de o dramă a lipsei de precedente. Poporul nu mai făcuse, nicicînd, o adevărată revoluție. Acum, a făcut-o. Poporul nu a avut răgazul, nicicînd, să-și desăvîrșească un autentic sistem democratic. Va trebui să o facă, pornind, însă, de la o realitate care, în multe privințe, se aseamănă cu haosul. Politic, dar, mai ales, economic. Gustul democrației a înflorit, deocamdată, pe buze. Va trebui, însă, mult mai mult pentru ca democrația să devină o formă firească de existență națională.

Modelele din afară sînt prea puțin adecvate spiritului și stării de lucruri românești. Așa cum specificul revoluției de la noi este unic, tot astfel va fi și drumul spre democrație.

Șansa e istorică. Ea nu trebuie irosită.

Radu Pascal

Să nu ne amăgim!

Importurile de 125 milioane dolari și locul României în economia mondială

Prin intermediul televiziunii, am putut urmări, zilele trecute, secvențe de la o ședință a Consiliului F.S.N. în cadrul căreia, între altele, guvernul a prezentat unele măsuri de revitalizare a importurilor pentru satisfacerea unor necesități economice urgente, îndeosebi ale populației : o suplimentare a importurilor în ruble și alocarea, în premieră, a unor resurse, în valoare de 125 milioane dolari, pentru importuri în valută liber convertibilă de produse altele decît combustibili și energie (îndeosebi produse de consum). În stilul său caracteristic, Mircea Dinescu a reacționat față de insuficiența acestor măsuri în raport cu nevoile populației.

Nu știu cîți dintre milioanele de telespectatori au sesizat dramatismul aspectelor de conținut ale problematicii luate în discuție.

Mircea Dinescu — unul dintre membrii Consiliului cu cea mai mare legitimitate morală — a ridicat, cu bună credință, o problemă de mare importanță, dar într-o totală necunoștință de cauză. El a vorbit de nevoi, fără a lua în considerare posibilitățile actuale ale economiei. Cu adevărat grav este, însă, faptul că specialiștii — despre care sper că există în cadrul Consiliului — nu au în preocupare să desluşească, în mod clar, celorlalți membri ai acestui for și întregii populații a țării, care sînt, de fapt, posibilitățile, care este situația reală a economiei românești. Mi se pare chiar, dimpotrivă, — și m-aș bucura să nu fie așa — că în cadrul Consiliului și-a făcut loc un fel de autoamăgire în ce privește situația economiei și posibilitățile ei. Nimeni nu poate pretinde reforme în actuala fază. Ele ar fi premature. Nu există, deocamdată, nici măcar o imagine cît de cît coerentă și cuprinzătoare asupra stărilor de fapt. Dar, în nici un caz, nu trebuie să ne amăgim sau să amăgim pe cineva, mai ales populația. Pînă nu se conturează exact unde ne aflăm, este înțelept să amînăm orice fel de măsuri economice.

Și iarăși m-aș bucura să mă înșel, dar cred că multe dintre măsurile adoptate de Consiliul F.S.N. depășesc realele posibilități actuale ale economiei românești. Ieftinirea abruptă a tarifelor la energie electrică și gaze naturale, rambursarea, într-un timp foarte scurt, a sumelor în contul participării cu părți sociale, ca și eventuala trecere la săptămîna de lucru de 5 zile (despre care nu s-a spus dacă se va face cu păstrarea sau reducerea retribuțiilor tarifare), sînt tot atîtea injecții suplimentare de bani pe o piață al cărei dezechilibru se manifestă într-o flagrantă neacoperire cu mărfuri. Pînă cînd preconizatele deplasări de resurse dinspre alocații pentru investiții faraonice înspre alocații pentru producerea de bunuri de consum să-și facă efectul, asemenea injecții suplimentare de bani nu pot decît grăbi declanșarea și mări amploarea fenomenului inflaționist. De ce să nu ne uităm în țări vecine, unde, datorită unei situații similare a economiei și pieței, procesul inflaționist a irumpt. De ce să stimulăm noi înșine un asemenea proces ?

Atunci, de ce astfel de măsuri ? Sper să nu fie ghidate de considerente electorale, ci doar de ideea de a dovedi că revoluția a adus și aduce ceva bun populației și pe plan material. Dispune, însă, economia de posibilități reale în acest sens ? Mă tem că

O moștenire grea : imense forțe umane și resurse financiare irosite în proiecte faraonice, vlăguitoare economic

nu. Măsurile populare sînt o capcană ce trebuie ocolită, pentru că actuala stare a economiei nu le poate susține. Luîndu-le, nu se obține altceva decît accentuarea dezechilibrelor și creșterea costului economic și social al corectării ulterioare a acestora. În plus, în rîndurile populației se creează impresii amăgitoare cu privire la posibilitățile existente și se stimulează revendicări care ar complica și mai mult situația. Nu ar fi mult mai bine să fie pus în lumină întregul adevăr, oricît de crud ar fi acesta?

Nu cred că ne mai putem permite jumătăți de măsură. De ce binevenitelor măsuri de „dezîncorsetare" administrativă și birocratică a economiei nu li se adaugă măsuri pe linia soluționării reale a celei mai grave probleme actuale a economiei românești, din care decurg multiple și dramatice dezechilibre și distorsiuni : deficitul energetic ? Este o problemă urgentă, care nu are neapărat legătură, cel puțin într-o primă fază, cu restructurarea, cu remodelarea structurilor economico-industriale. Orice specialist știe — și cred că primul ministru, legat atît de strîns de energetică, știe perfect acest lucru — că, în situația actuală, deficitul energetic nu poate fi înlăturat altfel decît printr-o degrevare a consumului de presiunea exercitată de cîțiva giganți industriali energofagi. Printr-o degrevare definitivă și nu prin măsuri de reducere temporară a activității, în genul celor luate. Înlăturarea acestui deficit pe o altă cale este iluzorie. Creșterea producției de energie este limitată atît de resursele interne, insuficiente și, în general, de slabă putere calorică și calitate, cît și de capacitatea scăzută de export a țării și, în primul rînd, a industriei (care să degaje mijloacele financiare pentru procurarea energiei din import). Și mai este o limitare : faptul că majoritatea giganților industriali, prin activitatea lor, afectează nu numai bilanțul energetic, ci și pe cel economico-financiar în sine. Consiliul F.S.N. ar trebui, cred, să discute deschis, în fața întregii țări, complexele și delicatele probleme economice și sociale decurgînd din reducerea deficitului energetic, respectiv cele legate de ocuparea

forței de muncă, în cazul dezafectării unor capacități de producție energofage și contraproductive.

Oare aceste probleme de neacoperire structurală a ocupării forței de muncă nu au apărut deja în situația sistării binevenite a unor investiții în proiecte faraonice? Ele au apărut, dar despre ele nu se vorbește. S-a spus că forțele și resursele antrenate în trecut la realizarea acestor proiecte vor fi folosite pentru refacerea distrugerilor produse în timpul luptelor pentru revoluție. Să fim serioși ! Personal nu văd cum toate excavatoarele și buldozerele, toți excavatoriștii și săpătorii de la tronsoanele așa-numitului Canal Dunăre-București vor participa la refacerea Bibliotecii Centrale Universitare .

Nu ar fi nimerit ca, pe baza mijloacelor financiare eliberate prin sistarea investițiilor în proiecte faraonice și prin oprirea parțială dar definitivă a producției în capacitățile din giganții energofagi, să se constituie un fond, să-i zicem, de restructurare a economiei naționale, ale cărui resurse să fie utilizate, pe de o parte, la susținerea, pe o perioadă, a celor afectați și, pe de altă parte, la crearea unor noi întreprinderi, potrivit necesităților cu adevărat reale, care să absoarbă, treptat, forța de muncă disponibilă ? Dacă nu vom discuta deschis aceste probleme, restructurarea este în pericol. Și nu va fi înfăptuită vreodată. Politica struțului nu folosește la nimic.

Amînările nu fac decît să prelungească și să adîncească „cercul vicios" în care ne aflăm de atîta amar de timp. Iar posibilitățile economice viitoare se îngustează și costurile sociale cresc.

Despre posibilitățile reale ale economiei românești în prezent vorbește însăși cifra de 125 milioane dolari ce a fost alocată pentru importuri (în special produse de consum) în valută liber convertibilă. Este o cifră submodică pentru o întreagă țară ! Ce reprezintă, în fond, aceasta ? 5 dolari pe locuitor. Ar fi poate util să consemnăm că, în medie, în țările vest-europene, importurile anuale similare pe locuitor, se situează în jurul a 500 dolari, în cadrul unor importuri anuale totale pe locuitor de aproape 3 000 de dolari. Dar, atenție, și exporturile pe locuitor ating o asemena cifră !

Posibilitățile mediocre de import ale României sînt determinate de capacitățile mai mult decît slabe de export. Binevenitele măsuri de suspendare a exporturilor alimentare și de reducere a celor de produse petroliere au subțiat, însă, încasările la export. Și, dacă de la export ar fi eliminate produsele pentru a căror fabricare se cheltuiesc, în lei, sume exagerate, nu știu ce ar mai rămîne pe lista livrărilor externe. Aceasta este grava situație. Nu trebuie să ne amăgim. Am ajuns în situația în care România are poate cele mai slabe performanțe în ce privește exportul pe locuitor și, prin consecință, importul pe locuitor din Europa.

Acesta este locul actual al României în economia mondială. Dacă ritmurile de dezvoltare cu care regimul dictatorial s-a lăudat atît ar fi fost reale, România nu s-ar fi aflat astăzi la remorca Europei. Pentru că, de fapt, am mers, cel puțin relativ, înapoi. În timp ce, în 1938, România avea — pentru a folosi o expresie a lui Caragiale — faliții ei în Europa, acum, nu cred să mai aibă vreunul.

Restructurarea comerțului exterior — ca parte integrantă a remodelării întregului ansamblu de structuri economico-industriale — condiționează în mod direct dobîndirea unui nou loc de către România în Europa și în economia mondială. Căci, ca țară mică, România are nevoie de o implicare largă și eficientă în economia mondială. Comerțul exterior pe locuitor atinge și trebuie să atingă valori mult superioare în cazul țărilor mici, decît în cel al țărilor mari.

Ne așteaptă sarcini copleșitoare. Cu ce, însă, să începem ? Desigur, cu reconectarea legăturilor întrerupte de vechea dictatură : redobîndirea accesului la clauza națiunii celei mai favorizate din partea S.U.A., reluarea negocierilor privind încheierea acordului cu Piața comună, reintegrarea efectivă în activitățile Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale, ale altor instituții economice internaționale.

Dar, poate, înainte de toate, este necesar să se pună o anumită ordine în sistemul de evaluare și statisticile comerțului exterior. Poate că nespecialiștii nu sesizează importanța. Dar în condițiile actuale — ale rupturii dintre prețurile interne și cele internaționale, ale practicării unor cursuri multiple pentru moneda națională (leul „oficial", leul „turistic" cu primă la cumpărarea valutei convertibile, leul „comercial" ca monedă de evidență, leul cu penalizare la vinderea valutei convertibile, leul „neoficial" de pe piața neagră) — este realmente imposibil să se descifreze măcar sensul economic și de eficiență al comerțului exterior. Culmea în situația existentă — și aceasta arată dimensiunile absurde ale deformărilor — este că eficiența exporturilor apare cu atît mai mică cu cît se referă la produse cu un grad mai înalt de prelucrare ! De fapt, nici o cifră nu are relevanță, de fapt nu se poate spune dacă o anume activitate de comerț exterior este rentabilă sau nu, dacă merită sau nu a fi desfășurată. Comerțul exterior este scindat în două segmente între care nu se poate face nici un fel de legătură valorică : pe de o parte, cel derulat în contrapartidă cu alte țări membre ale C.A.E.R., pe baza unor prețuri în slabă relație cu realitatea și a unei monede de calcul (rubla transferabilă) ea însăși fără semnificație ; pe de altă parte, cel derulat în valută liber convertibilă. Cifrele din aceste două segmente nu pot fi adunate ; și, dacă sînt, în mod forțat, n-au nici o semnificație. Nu se poate stabili, de fapt, o contribuție a exporturilor și, respectiv, importurilor în producția națională. Nu se poate urmări — și nici nu se urmărește — o evoluție separată a volumului și, respectiv, a prețurilor în comerțul exterior, care să scoată în evidență implicația schimbărilor condițiilor de preț și de curs de schimb valutar de pe piețele internaționale.

Împreună cu celelalte țări europene membre din C.A.E.R., România are de făcut față unei misiuni extraordinare. Relațiile dintre aceste țări trebuie regîndite și remodelate, căci cele actuale sînt vetuste, nu numai din punctul de vedere al structurii schimburilor, ci și din punctul de vedere al formelor de realizare a acestora. Și ca prim pas, o bază reală de calcul, evaluare și decontare — o valută liber convertibilă — trebuie să guverneze desfășurarea schimburilor. Căci altfel țările respective n-ar ști nici măcar ce trebuie întreprins în continuare pentru eficientizarea schimburilor reciproce. Schimburi de care fiecare dintre țările C.A.E.R. are nevoie, întrucît nici una din țările respective nu se poate dispensa de piețele pe care celelalte le oferă, bineînțeles, în cadrul și nu prin refuzul implicării largi în schimburile mondiale.

Ilie Șerbănescu

Măsurile populare : pot fi ele susținute de o economie sleită ?

Nu este stimulat, oare, un proces inflaționist, care, o dată declanșat, va fi greu de stăpînit ?

Să vorbim deschis despre șomaj! Politica struțului nu folosește la nimic.

Cerința constituirii unui fond de restructurare a economiei naționale.

În 1938, România avea „faliții" ei în Europa ; acum nu pare să mai existe vreunul.

Putem oare spune ce este eficient și ce nu în comerțul nostru exterior ?

Vor dispărea cozile ? În orice caz, nu curînd

Anchetă internațională
în exclusivitate pentru „Lumea azi"

EUROPA SALUTĂ REVOLUȚIA

Reamintim că ne-am adresat primilor miniștri și miniștrilor de externe ai țărilor semnatare ale Actului final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa cu rugămintea de a răspunde la două întrebări :

1. Cum apreciați evenimentele din România ?

2. Cum apreciați perspectivele relațiilor țării dumneavoastră cu România ?

Publicăm, în acest număr, alte răspunsuri primite la redacție.

Oskar Fisher

ministrul afacerilor externe al R.D.G.

1. R. D. Germană a urmărit, cu sentimente de intensă participare, manifestările spontane ale maselor populare pentru transformări profund democratice în România. Prezidiul Camerei Populare și guvernul R.D.G. au condamnat cu hotărîre, în declarațiile date, folosirea forței în conflictul intern. Concomitent, R.D.G. și-a manifestat atașamentul solidar cu Frontul Salvării Naționale și cu noul guvern format.

2. R.D.G. face parte din primele state care și-au declarat disponibilitatea de a colabora cu Consiliul Frontului Salvării Naționale și cu noul guvern al României.

Ambasadorul R.D.G. — chemat la Berlin pentru consultări — a revenit, cu prima ocazie posibilă, la București, avînd această misiune. Putem constata cu bucurie că noua colaborare a îmbrăcat deja forme concrete, chiar și în împrejurări atît de complicate. Sîntem convinși că relațiile se vor dezvolta, pe baze noi, în favoarea ambelor state și popoare. R.D.G. este ferm hotărîtă să sprijine, într-un spirit constructiv, dezvoltarea noilor relații, pentru ca ele să fie de un real folos popoarelor din ambele state.

Yildirim Akbulut

primul ministru al Republicii Turcia

1. Curajul exemplar și spiritul de sacrificiu pe care națiunea română le-a manifestat în timpul luptei, pentru a-și lua viitorul în propriile mîini, au stîrnit admirația întregii națiuni turce.

Ca o consecință firească a filozofiei sale politice, Turcia consideră, ca un fapt indiscutabil, că voința populară, dorințele și aspirațiile poporului trebuie să se impună în fiecare țară. Sînt convins că întreaga națiune română se va alătura, cu putere, noii administrații, fără altă vărsare de sînge, și va vindeca rănile cauzate de recentele evenimente tragice, că pacea și stabilitatea vor fi instaurate din nou în România.

2. Turcia a salutat trecerea puterii în mîinile poporului român, exprimîndu-și satisfacția printr-o declarație oficială făcută chiar în ziua de 22 decembrie 1989 și oferind, prompt, ajutorul său noii administrații române, prin declarația din 24 decembrie 1989.

Aș dori să relev că ultimele evenimente din România oferă noi perspective dezvoltării relațiilor prietenești dintre cele două țări ale noastre, care împărtășesc idealuri comune de libertate și democrație.

Îmi exprim încrederea că țările noastre, între care există strînse legături istorice și de prietenie, vor dezvolta, și pe mai departe, relațiile lor de cooperare, în slujba bunăstării și progresului popoarelor Turciei și României.

Mesut Yilmaz

ministrul de externe al Republicii Turcia

1. Întreaga națiune turcă a urmărit, cu sinceră admirație, curajul exemplar și spiritul de sacrificiu al poporului român, în lupta sa istorică pentru libertate și democrație.

Națiunea română a trecut prin evenimente tragice, dar, în același timp, hotărîtoare. Noi credem că poporul român a luat în mîinile sale puterea pentru a-și făuri propriul viitor, iar acest viitor va asigura prosperitatea în democrație pentru acest popor.

2. Deși nu avem granițe comune, Turcia a considerat întotdeauna România ca pe un vecin apropiat și, deci, este mai mult decît normal că am urmărit cu mare interes ultimele evenimente din România.

Chiar de la început, guvernul turc și-a manifestat solidaritatea cu noua administrație română și a recunoscut-o de urgență, ca interlocutor, prin declarația din

ROMÂNĂ

24 decembrie 1989, trimiţînd în România un ajutor umanitar constînd din medicamente, material medical şi sînge, pentru a alina suferinţele tragice ale naţiunii române.

Folosesc acest prilej pentru a-mi exprima convingerea că relaţiile de prietenie şi colaborare dintre cele două ţări ale noastre se vor dezvolta şi în viitor, pe baza valorilor comune împărtăşite de cele două naţiuni.

Mark Eyskens

ministrul afacerilor externe al Belgiei

1. Soarta poporului român a fost, în toţi aceşti ani, urmărită cu o atenţie aparte în Belgia, fără îndoială chiar mai mult decît în numeroase alte ţări.

Iniţiativele belgiene, unice în felul lor, întreprinse deja de mai mulţi ani, constituie un sprijin important pentru poporul român. Grija permanentă a Belgiei este ca aceste iniţiative să îşi atingă, de acum înainte, pe deplin scopul.

Eliberarea României de către poporul român, fără intervenţie străină, este o remarcabilă realizare. Urmărirea emisiunilor consacrate României de televiziunea belgiană, atît pe canalul francofon, cît şi pe cel neerlandez, a atins nivele record în timpul ultimelor săptămîni.

2. Legăturile de prietenie existente între cele două ţări ale noastre se vor putea, acum, în sfîrşit, dezvolta pe deplin şi vor putea înflori.

Prin intermediul ambasadei sale la Bucureşti, Belgia adresează cele mai bune urări României, în zorii unei ere noi.

Principiul dominoului?

Europa răsăriteană, dar şi cea vestică, Statele Unite şi restul lumii au avut tot timpul să remarce, apoi să se concentreze şi, pînă la urmă, să se stupefieze privind ce s-a întîmplat în ultimii ani în Uniunea Sovietică.

La început, Mihail Gorbaciov a părut un lider, ca oricare altul, intrat în scenă după ridicarea şi moartea cîtorva conducători bătrîni. Părea că nimic nu se va mişca la Moscova o dată cu instalarea sub reflectoare a acestui personaj, e drept mai tînăr decît ceilalţi, mai zîmbitor decît ceilalţi, mai relaxat decît ceilalţi. Toată lumea se înşela. Gorbaciov îşi pregătise, de mult, un morman de aşi în mînecă, îşi conturase, în cel mai strict secret, o strategie care avea să lase lumea cu gura căscată.

A început-o cu transparenţa (glasnost). Presa a scăpat de chingile sinistre care o obidise zeci de ani. Televiziunea şi radioul la fel. Opinia publică din Uniunea Sovietică a putut constata că polemica devine posibilă, ventilarea ideilor devine posibilă, răsturnarea tabù-urilor devine posibilă. Rezultatul ? Opinia publică s-a trezit din somn, a ieşit din crusta robotizării, a început să gîndească fără spaime, fără tracuri, fără reticenţe. A redevenit opinie publică. S-a născut, în felul acesta, fără indicaţii şi fără instalarea unei birocraţii a libertăţii, pluralismul.

În paralel, în acelaşi perimetru al fostului gulag continental, s-a dat drumul perestroicii, unui pachet de reforme vizînd aşezarea unui organism economic în comă pe masa de operaţie. Bolnavul trebuia deschis, analizat şi reparat. S-a dovedit că avea, simultan, mai multe maladii dezvoltate stihinic şi netratate inteligent de zeci de ani. Despre reforma economică, valoroasă indiscutabil, dar aplicată lent şi cu rezultate impalpabile, s-a comentat enorm şi util.

În timp ce transparenţa se finaliza, obiectiv şi subiectiv, declanşînd un bulgăre de zăpadă în precipitată dilatare, perestroica se lovea de suspiciuni, rezerve sau chiar adversităţi susţinute. Succesele veneau, însă, din altă parte. De afară. Retragerea din Afganistan, multiplicarea dialogurilor la nivel înalt cu Statele Unite, deschiderea spre lume, deschiderea unor surprinzătoare şi spectaculoase circuite ale negocierilor de dezarmare l-au transformat pe Gorbaciov într-un personaj de calibru mondial. Un personaj filat minuţios, disecat, radiografiat, supus celui mai grandios sistem de testare din istoria timpurilor moderne. A continuat să aibă inamici, a continuat să fie privit cu prudenţă, dar s-a instalat în topul mondial al simpatiei opiniei publice, care a trebuit să recunoască evidenţa, şi anume că Uniunea Sovietică de azi este altceva în raport cu Uniunea Sovietică din era precedentă.

Acolo, în Uniunea Sovietică, s-a declanşat o disidenţă deschisă, au proliferat grevele, a izbucnit o mişcare centrifugală a republicilor din nord-vest, vest şi sud, au izbucnit conflicte şi tensiuni sociale şi naţionale puternice. Există, însă, faceri fără dureri ?

„Efectul Gorbaciov" intra în arenă sub paiete pe plan internaţional şi sub vijelii pe plan intern. „Efectul Gorbaciov" a făcut ravagii, în plan emoţional şi tactic, în Occident şi ravagii strategice şi supraemoţionale în Europa răsăriteană.

Pînă de curînd, strînsă în cleştele Moscovei, ţinută în şah şi paralizată de şablonul sovietic, Europa răsăriteană trebuia să remarce, în cele din urmă, că la Moscova nu se mai bate cu pumnul în masă şi nu se mai dictează, cu o limbă de fier, ce trebuie să iubească şi să nu iubească europenii răsăriteni. Democraţia sovietică s-a dovedit cea mai contagioasă şi mai fericită boală continentală şi mondială din istoria modernă.

Pe rînd şi într-o diversitate de forme care a garantat severe migrene analiştilor şi politologilor, Polonia, Ungaria, R.D.G., Cehoslovacia şi Bulgaria s-au lăsat înfiorate de acest pariu al libertăţii.

Principiul dominoului, sec şi ireversibil, dărîma pe rînd mamuţii, aparent inexpugnabili, ai regimurilor totalitare care călcaseră, mai apăsat sau mai prudent, socialismul în picioare. Vedete îmbătrînite la putere şi-au dat demisia sau au fost, pur şi simplu, înlăturate, garnituri întregi ale puterii au fost măturate sau transferate, un întreg sistem european, rigid, păgubos, acru, s-a descompus în factori primi sau chiar mai rău.

Fiecare opinie publică din fiecare dintre aceste ţări a acţionat într-o manieră proprie, cu obiective, tactici şi strategii proprii, dar avînd acelaşi numitor comun : instaurarea democraţiei. Pluralismul, pluripartismul, iniţiativele libere, scutite de şabloane comandate şi dicteuri mai mult sau mai puţin disimulate, s-au instalat vertiginos, adesea dramatic, stupefiind restul lumii într-o cadenţă de apariţie care a zdruncinat ecologia politică a Europei răsăritene.

În tot acest timp, la Bucureşti, Ceauşescu lătra împotriva transparenţei, împotriva glasnostului, împotriva schimbărilor de orice fel, considerîndu-le o ciumă ultramodernă a conservatorismului din toate timpurile.

La Bucureşti, Ceauşescu spumega de furie şi boxa cu toate orizonturile, pentru că înţelegea nu principiul dominoului, ci faptul elementar că insula sa nu mai e păzită de nimeni. A fost păzită, dar de cîteva pîlcuri de gangsteri. Or, gangsterii, oricît de diabolici, nu au cum să blocheze roata istoriei care s-a învîrtit şi se va învîrti mereu. Cum spunea „şeful tuturor şefilor", bolborosind cu vocea aceea de cretin obidit de coroană, „nimeni nu va putea întoarce roata istoriei". A avut dreptate. Numai că în sens invers. Nimeni nu avea de gînd să o dea înapoi, ci înainte. Şi studenţii — după care i-a urmat poporul întreg — i-au arătat dictatorului cît de simplu este acest gest. Desigur „simplitatea" de la 22 decembrie plutește în sînge, într-o teribilă tragedie naţională. Dar revoluţia s-a împlinit.

Sosită ultima pe scara cronologică a reformelor şi răsturnărilor, România a declanşat propriul său efect. Îşi croieşte, acum, propria sa cale. Revoluţia nu s-a terminat. Ea continuă în forme de stabilitate, dar cu o intensitate palpabilă, urmărită de întreg mapamondul. Bornele acestei revoluţii se vor defini pe drum, direcţia ei se va limpezi pas cu pas, victoriile ei se vor legitima în aria unui firesc consens naţional.

România, aşadar, nu „a ieşit din Europa", şi Europa, uluită şi entuziasmată, a putut sesiza acest adevăr, acceptînd că „efectul românesc" potenţează, mai percutant decît s-ar fi crezut vreodată, principiul dominoului.

Radu Budeanu

Exilul şi problemele româneşti

Nu ştiu dacă în România cozile vor dispărea curînd. Ştiu, însă, că un nou produs face acum obiectul cozilor — presa ; ceea ce vorbeşte de la sine despre dimensiunea schimbărilor pe care le-a adus revoluţia. Antenele receptoarelor sînt reorientate, recuplate pentru a capta emisiunile române de radio şi TV.

Obligat de profesie, am continuat, printre picături, să privesc şi la „bulgari". Emisiunile au fost pline de relatări despre România, inclusiv transmisiuni directe ale televiziunii române. Am continuat să ascult Europa liberă, BBC şi Vocea Americii. Aceleaşi constatări, dar şi faptul că exilul se precipită. Nota dominantă : o solidaritate impresionantă cu revoluţia română. În plus, o luare în discuţie deschisă a problemelor complexe şi delicate care confruntă, în prezent, ţara : legitimitatea persoanelor din noile structuri ale puterii, adecvarea la cerinţe a măsurilor luate, soarta Partidului Comunist Român, a conducerii şi, respectiv, membrilor acestuia, asigurarea condiţiilor pentru desfăşurarea anunţatelor alegeri libere, reforma economică etc. Am auzit, în legătură cu toate acestea, aprecieri multiple ; laude, dar şi nemulţumiri, elogii, dar şi lecţii, manifestări de înţelegere, dar şi revendicări etc.

Problemele sînt, într-adevăr, delicate şi complexe. Şi dintre ele, poate, în primul rînd, cea a legitimităţii factorilor de răspundere în noile structuri de putere. Cei cu o deplină autoritate morală sînt, fără îndoială, tinerii — acei tineri care au înfăptuit revoluţia, acei din rîndurile cărora atît de mulţi şi-au dat viaţa. Pot fi, însă, doar ei factorii de răspundere în această ţară ? Desigur că nu.

Atunci, cine ? Să privim la rece lucrurile. Fosta dictatură a concentrat, într-o asemenea măsură, puterea încît a identificat cu sine partidul şi chiar ţara pe care pretindea că le reprezintă (căci ce altceva urmărea sloganul „Partidul, Ceauşescu, România"). O formă organizată de opoziţie nu s-a putut constitui. Şi, de fapt, n-a existat. Mai toţi au tăcut, s-au complăcut, din comoditate, din laşitate sau din simpla grijă faţă de familiile proprii. Opoziţie se manifesta, dar îndeosebi prin murmure, bancuri ; acestea nu creează, acum, legitimitate. În mod deschis doar puţini, foarte puţini au avut curajul unei opoziţii. Dintre ei, mulţi au fost făcuţi dispăruţi. Alţii au fost împinşi în exil. Puţini dintre protestatarii deschişi au refuzat exilul, rămînînd, spre lauda lor, aici. Unii au devenit disidenţi la confluenţa unor împrejurări specifice.

Oricum, disidenţi sînt puţini. Şi cei mai mulţi dintre ei sînt oameni de cultură, care îşi declină ei înşişi competenţe în remodelarea structurilor economice, dar chiar şi politice şi sociale. Atunci care ar putea fi alţii ? Este oare exagerat să ne gîndim că acei alţii nu i-ar putea nicidecum ocoli pe foştii membri de partid ? Fiecare al patrulea adult activ al ţării era membru de partid. Aceasta a fost situaţia! Apartenenţa la partid era obligatorie pentru orice funcţie de conducere sau coordonare — aproape indiferent de nivel — pe linie de stat, pe linie administrativă, în întreprinderi, instituţii etc. Ea era obligatorie chiar şi la nivelul de bază — adică pentru toţi — în anumite ocupaţii (dintre care, nu în ultimul rînd de semnalat, armata şi presa). Nu se putea dobîndi un titlu ştiinţific, un post universitar fără această apartenenţă. Nu cred să se greşească cu ceva spunînd că au putut-o ocoli doar unele cadre tehnice şi unii oameni de cultură. De altfel, disidenţii înşişi au fost aproape toţi membrii de partid.

Cîţi dintre membrii de partid nu şi-au declarat această apartenenţă pentru a-şi putea exercita meseria sau pentru a putea participa la un concurs profesional ? Şi cîţi nu murmurau sau criticau în ascuns ? Gabriel Liiceanu avea dreptate cînd afirma că, în fiecare din noi, sălăşluieşte atît o victimă, cît şi un complice.

La ce şi-a folosit fiecare apartenenţa, aceasta este o altă problemă ! Unii au utilizat-o pentru a accede spre putere, spre ierarhiile cu adevărat înalte, singurele care ajunseseră să mai ofere, într-adevăr, avantaje. Pentru cei mai mulţi, apartenenţa nu a însemnat nici un avantaj (doar cîteva şedinţe în plus), reprezentînd o condiţie a supravieţuirii profesionale şi chiar existenţiale. Unii s-au manifestat zgomotos, s-au bătut cu pumnii în piept. Ajunşi prin diferite posturi, şi le-au folosit pentru a face rău altora, pentru abuz de putere şi trafic de influenţă. Alţii au ales decenţa, încercările de a mai salva ceea ce mai era de salvat dintr-o viaţă economico-socială care se degrada mereu mai mult, cu relaţiile interumane cu tot, de a mai oferi o rază de lumină, cunoaştere şi speranţă unei populaţii crunt oprimate material, psihic şi spiritual.

Cine să aleagă, acum, bobul de neghină? În unele cazuri extreme — pe de o parte, clica dictatorială şi acoliţii ei cei mai apropiaţi iar, pe de altă parte, marea masă a foştilor membri de rînd ai partidului — lucrurile sînt, mi se pare, clare. Rămîn, însă, „ceilalţi". Ideal ar fi un exigent examen al fiecăruia dintre aceştia cu propria legitimitate. Este, însă, poate o pretenţie prea mare. Este greu de crezut că, peste noapte, vor începe să opereze, faţă de sine şi faţă de alţii, criteriile de valoare şi autoritate morală, după ce, ani de zile, acestea au stat la coada promovării sociale, iar competenţele au fost înăbuşite. Şi, într-o perioadă încă tulbure, nu poţi să nu te aştepţi că cei ce s-au bătut înainte cu pumnii în piept o vor face şi acum. În orice caz, în această perioadă, zgomotoşii devin suspecţi.

Dar legitimitatea exilului ? Cred că problema nu este mai puţin complexă decît în cazul nostru, al celor rămaşi aici. Desigur, întregul exil este binevenit înapoi în ţară dacă doreşte. Şi nu cred că putea exista un gest mai frumos decît hotărîrea luată de Consiliul F.S.N., încă din primele zile de după revoluţie, ca românii de pretutindeni să aibă posibilitatea de a se întoarce în ţară, beneficiind în mod egal de toate drepturile cu cei rămaşi aici. Dar este realmente imposibil de a discuta problema legitimităţii exilului luat ca un tot nediferenţiat. Unii au fost constrînşi la exil. Şi, numeroşi dintre ei, încă de mult. Dar contactul acestora din urmă cu ţara, cu realităţile, nevoile şi posibilităţile ei s-a pierdut în mod obiectiv. Alţii — cei mai mulţi de fapt — şi-au ales, ei singuri, exilul. Unii din considerente politice, alţii nemaiputînd suporta agresiunea psihologică a fostei dictaturi, iar alţii — poate cei mai numeroşi — din considerente strict economice. Şi trebuie să recunoaştem că exilul autoales nu putea fi decît o soluţie individuală şi nicidecum una naţională. Exilul românesc a avut o contribuţie remarcabilă în a menţine mereu trează atenţia lumii libere asupra realităţilor tragice din ţară, în a asigura informarea compatrioţilor din România asupra poziţiilor străinătăţii faţă de aceste realităţi, în a păstra comunicarea dintre înşişi românii din ţară, izolaţi între ei şi faţă de exterior de către dictatură. Mulţi dintre cei din exil s-au expus unor diverse pericole angajîndu-se în împlinirea unor asemenea misiuni. Dar mă gîndesc că, totuşi, nouă celor rămaşi aici ne-a fost parcă mai greu în frig, în întuneric, în lipsuri alimentare şi materiale de tot felul, într-o atmosferă de teamă, tensiune şi suspiciune. Şi dacă naţiunea română a existat şi există prin românii de pretutindeni, continuitatea ca ţară, în spaţiul ei natural, a fost păstrată de cei rămaşi aici. Şi din mizeria materială şi morală de aici a izbucnit revoluţia, înfăptuită, cu greu tribut de sînge, de sfînta inocenţă a tinerilor de pe plaiurile natale.

Sîntem noi, însă, cei rămaşi în ţară, îndrituiţi să punem astfel problema, să considerăm că, deşi „pătaţi", am avea o legitimitate mai mare decît a celor ce au părăsit-o ? Există şi un revers. Sînt, la rîndul lor, cei din urmă îndreptăţiţi să-şi treacă de partea lor o legitimitate superioară, numai pentru că, nefiind aici, au avut posibilitatea să se păstreze „nepătaţi" ?

Cine ar putea da răspunsuri potrivite unor asemenea întrebări ? Există, însă, oare, răspunsuri potrivite ? Cred, însă, că toţi ar trebui să ia aminte la aceste întrebări.

Ilie Şerbănescu

Scop și efect

O sumară privire retrospectivă în istoria diplomației românești pune în evidență faptul că, de la formarea statului național, în 1859, — cu excepția ultimului pătrar de veac — politica externă a României a fost stabilită în concordanță cu **interesele țării** la nivelul dezvoltării generale și pe baza **realităților timpului.**

Reprezentanți ai săi, precum Mihail Kogălniceanu ori Nicolae Titulescu — ca să menționez doar doi dintre cei mai iluștri —, au respins ideea că „diplomația este arta de a ascunde sau a masca adevărul și de a întrebuința culisele". Ei, și alții ca ei, au apărat, totdeauna, interesele României, au adaptat demersul diplomatic românesc la mișcarea politică europeană, s-au făcut ecoul vocației de pace a națiunii române, ceea ce a adus țării nu numai prestigiu în lume, dar și prieteniile și considerațiile ce-i permiteau să-și facă ascultat glasul.

Au venit, însă, cei 25 de ani de tristă amintire, cînd **principialitatea** și **realismul** politicii externe românești au fost înlocuite cu **diversiunea** și **conjunctura,** cînd, de fapt, orice acțiune în arena mondială se făcea după bunul plac al dictatorului. Nici nu se mai putea vorbi de o politică externă și de o diplomație românească, ci de „considerentele" tiranului, pe care diplomații noștri de profesie (puțini la număr), ori agenții lui plătiți (care invadaseră ministerul și reprezentanțele noastre externe) trebuiau să le prezinte în forumurile internaționale, să le promoveze în documente. Inconsecvența și deformarea, diversiunea și conjunctura fuseseră ridicate la rangul de principii. Exemplele sînt numeroase și grăitoare. În timp ce în lume se realizau pași efectivi spre destindere, dezarmare și înțelegere, el continua să susțină — cu evidentul scop de a deturna atenția poporului român, înfometat și înfrigurat — că situația internațională rămîne „complexă și gravă", iar noi eram obligați să scriem așa. În vreme ce procesul de înnoire în Europa răsăriteană devenea tot mai cuprinzător, el atribuia aceste prefaceri încercărilor „cercurilor reacționare", „agenturilor străine" de a reinstaura capitalismul. Pe cînd lupta pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului lua amploare în lume, România bloca, din dispoziția lui, adoptarea unor documente la Conferința de la Viena, ignora pe cele care le semnase la Helsinki și Madrid. În negocierile pentru dezarmare, diplomația română cînd respingea și critica, tot din ordinele lui, abordarea „pachet" a propunerilor avansate (dezarmarea în Cosmos, nucleară și convențională), cînd, la Paris, în primăvara anului trecut — din interese meschine numai de el știute — lega dezarmarea chimică de cea nucleară. Cînd războiul mondial, în condițiile înarmărilor nucleare, era prezentat ca imposibil de dus, datorită efectului său atotdistrugător, cînd, holocaustul nuclear, o spunea, continuă să amenințe omenirea, precum sabia lui Damocles.

Lipsite de orice fundament, asemenea „aprecieri" și „considerente" nu urmăreau altceva decît deturnarea atenției poporului român, care se zbătea în cruntă mizerie și spre care nu trebuia să pătrundă nici cel mai neînsemnat îndemn la revoltă.

Dacă acestea erau **scopurile** vizate de tiran, **efectele** unei asemenea politici, pentru țara noastră, au fost dintre cele mai nefaste. În primul rînd, a avut loc o **deteriorare** a raporturilor politice și economice ale României cu țările occidentale, dar, în același timp, și cu statele socialiste, mai ales cu cele în care se declanșaseră prefacerile înnoitoare. În al doilea rînd, se accentua **procesul de izolare** a țării noastre în arena mondială. Elocvente, în acest sens, sînt tot mai rarele și lipsitele de importanță contacte la nivel înalt. În fine, o tot mai **redusă reprezentare** a țării noastre în organismele și organizațiile internaționale.

Iată de ce credem că una din preocupările de seamă ale Consiliului Frontului Salvării Naționale trebuie s-o constituie și refacerea imaginii României în lume, pe care tiranul a deformat-o atît de mult.

Aurel Zamfirescu

ÎN OGLINDĂ

Șansa

Evenimentele s-au precipitat cu o asemenea repeziciune încît, acum, cînd încerc să gîndesc asupra lor, mă umplu de uimire ca în fața unei minuni. Euforia încă nu și-a stins cu totul strălucirea, dar întrebările și evaluările lucide pun stăpînire pe mine.

Foarte mulți au fost în primele rînduri și foarte mulți au căzut. Nu m-am numărat printre ei și le-aș întina sacrificiul arogîndu-mi acte nesăvîrșite. Am fost în rîndul al doilea, poate al treilea, strigînd la fel cu ceilalți, mărșăluind, pendulînd, un timp, între casă și stradă, apoi străbătînd baraje de luptă cu o inconștiență de care mă minunez acum, înflorită din euforia ce ne cuprinsese pe toți.

Ritmul evenimentelor a fost atît de accelerat încît, pe parcursul nici unei singure zile, în vremea în care trupurile tinere rezistau în piețele centrale, reverberațiile împotrivirii lor învăluiau orașul: mai întîi, o revoluție a telefoanelor, pentru că ne transmiteam unul altuia ce se întîmplă, numai așa mulțimea străzii îngroșîndu-se; apoi, o revoluție a balcoanelor, de unde se aruncau flori celor ce umpleau strada și înaintau alături de transportoare blindate, în dangătul clopotelor cîntînd a sărbătoare, cerînd portretul să-l calce în picioare, strigînd tuturor să li se alăture și să învingă frica încă existentă, încă otrăvindu-i pe foarte mulți cu neîncredere; apoi, o revoluție a televiziunii, cînd imaginile netrucate, necenzurate, apelurile la ajutor au convins că trezirea din somnul cel lung e reală. Din clipa aceea, cred, euforia s-a instalat atotputernică. Teama s-a risipit, șuierul gloanțelor n-a înspăimîntat pe nimeni, ferocitatea împotrivirii unui pumn de mercenari călea sufletele, îndîrjindu-le. Ni s-a părut tot timpul că evenimentele se petrec ca într-un război ce nu se sprijină numai pe arme și oameni, ci și pe credința în dreptatea unei cauze. Victoria nu putea urma decît definitivă.

Iar acum, cînd euforia luptei începe să se stingă, se nasc întrebările, multe capabile să stîrnească o altă euforie. Acum cred că trebuie să se instăpînească luciditatea. Poate greșesc, dar cred că nimic trainic n-a fost construit vreodată doar din euforie pură. Primejdiile cele mai mari abia urmează. Indivizi dintre cei aflați mai ieri în frunte, care se străduie și astăzi să-și clameze rolul lor în revoluție, vor exista probabil în continuare, un timp, ajutați de structurile sociale fără a căror menținere totul ar fi înghițit de haos și anarhie. Nerușinarea va fi, mai curînd sau mai tîrziu, dovedită.

Însă mai urgent socotesc rezistența la intoleranță. Nu trebuie să-i condamnăm pe cei rămași în balcoane, care au coborît în stradă tîrziu sau n-au coborît deloc. Frica pusese într-atît stăpînire pe noi, încît păianjenișul ei, armura ei rece nu puteau fi scuturate de toți peste noapte. Intoleranța nu trebuie înlocuită cu altă intoleranță, nu doar din rațiuni creștinești, lesne de acceptat, ci pentru că ar însemna să aruncăm germenele altui totalitarism pe pămîntul încă ud de sîngele celor ce s-au răzvrătit împotriva totalitarismului. Fiecare în felul său, mai puțin generația foarte tînără care s-a împotrivit armelor cu flori, a fost părtaș la instaurarea și menținerea dictaturii. Se poate, firește, vorbi de grade diferite de complicitate. Cei care s-au aflat aproape de tiran, care au asasinat, care au distrus economia și au golit vistieria statului, vor fi judecați și condamnați în funcție de măsura participării la instaurarea cancerului. Toți ceilalți își vor analiza singuri vina.

Din acest moment, începe partea cea mai grea a transformărilor din care să se nască o Românie cu adevărat reînnoită și liberă. Revoluția din stradă trebuie urmată de o revoluție interioară. Gîndul acesta nu-mi aparține, nici nu este nou, circulă de mai bine de o săptămînă, încît nici n-aș putea spune cine l-a lansat. Dar, repetîndu-l și crezînd în el, înseamnă că mi-l asum. Cred că orice om de bine cu el trebuie să înceapă decantarea culpei proprii. Prima treaptă o văd în eliminarea definitivă a fricii de a spune ce gîndim, care încă dă tîrcoale, care, înainte de orice, îmbracă forma acelui ambiguu și distrugător „să nu supăr pe cineva". Adevărul poate fi dur, dar nu trebuie să supere. Purificarea aceasta este, ea însăși, un proces dificil și îndelungat, dar absolut necesar pentru a obține acea deschidere către celălalt, capacitatea de a înțelege și accepta alt punct de vedere, de a discuta, de a dezbate orice decizie — fundamentul unei democrații pe care o dorim, dar pe care, înainte de toate, trebuie să o învățăm.

Obținerea libertății în sine, admirabil travaliu, deja nu mai este suficientă. Trebuie să construim cu această libertate ceva ce generații întregi nu știm cum arată, ceva ce, pentru generații întregi, a fost doar un vis. Eroismul sublim al sfîrșitului de decembrie va trebui urmat de un alt eroism, invizibil, fără de care șansa pe care o avem va fi ratată. Mulți nu vor avea curajul s-o facă; mulți alții se vor opri la jumătatea drumului; mulți alții vor socoti că nimic din toate acestea nu-i privește pe ei sau că, obținînd un avantaj imediat, lupta se încheie și victoria le aparține. Pînă la un punct, fiecare grup va putea aduce argumente asupra cărora nu vreau să gîndesc acum. Dar numărul celor capabili de eroismul interior va fi șansa noastră ca ființă națională. Greșesc cumva?

Stelian Țurlea

O țară care l-a dat pe Eminescu

nu putea să nu aibă și o asemenea revoluție!

Mihai Eminescu

La 140 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu — geniul tutelar al poporului român, al cărui centenar de la moarte, anul trecut, a fost confiscat în interes propriu de perechea dictatorială incultă — numeroase din ideile și judecățile lui politice, filosofice, sociale, economice etc. par mai actuale, mai pătrunzătoare și mai pline de miez ca oricînd.

Omagiindu-l și noi, aici, nu facem decît să dăm glas fireștilor sentimente nutrite pretutindeni pentru marele Eminescu. Cuvintele pe care le-am ales în frontispiciul acestei pagini au fost rostite, în aceste zile, în zilele fierbinți ale revoluției noastre, de scriitorul din R.S.S. Moldovenească, Ion Ungureanu.

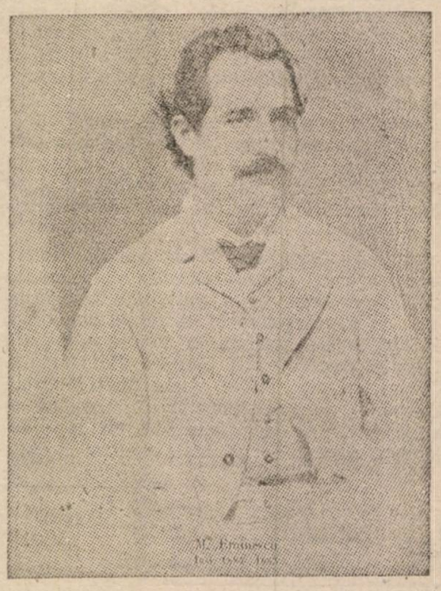

Să ni-l reamintim, în cele ce urmează, pe Eminescu din scrierile sale politice :

„Nu există în adevăr decît două forme ale tiraniei și ale decadenței unui stat omenesc : despotismul și demagogia. Și despotismul egalizează pe oameni, supuindu-i unuia singur, lăsînd să degenereze cele mai nobile facultăți ale lor, patimele bune și inteligența ; precum demagogia are același fatal efect prin indiferentismul care-l inspiră naturilor deschise și mari, văzînd în față-ne biruința constantă a mediocrității și a șiretlicului".

„Ne mai rămîne o singură clasă pozitivă, pe al cărei spate trăim cu toții — țăranul român. Să vedem acum, cum ne silim din răsputeri de a o nimici, și pe aceasta, cum am nimicit pe celelalte, și împreună cu ea statul și națiunea.

Să nu uităm un lucru — toată activitatea unei societăți omenești e mai mult ori mai puțin o activitate de lux —, numai una nu : producerea brută care reprezentează trebuințele fundamentale ale omului. Omul, în starea sa firească, are trebuințe de puține lucruri : mîncarea, locuința, îmbrăcămintea. Aceste pentru existența personală. De aceea o națiie trebuie să îngrijească de clasele, care produc obiectele ce corespund acestor trebuințe. Romanul care mînca limbi de privighetoare, se putea hrăni și cu pîne, dar fără aceasta nu putea ; el purta purpură, dar îi trebuia postav ; locuia în palat, dar îi trebuia casă. Oricît de modificate prin lux ar fi aceste trebuințe, ele sunt în fond aceleași.

Producătorul materiei brute pentru aceste trebuințe este țăranul. De acolo proverbul francez : Pauvre paysan, pauvre pays — pauvre pays, pauvre *roy*. Aceasta este într-o țară clasa cea mai pozitivă din toate, cea mai conservatoare în limbă, port, obiceiuri, purtătorul istoriei unui popor, națiia în înțelesul cel mai adevărat al cuvîntului.

Cum am tratat noi pe acești țărani ? Am clădit un aparat greoi și netrebnic pe spatele sale, aparat reprezentativ cum îl numim, și care nu-i decît pretextul de a crea din ce în ce mai multe posturi, plătite tot din punga lui direct sau indirect. Într-o țară, care n-are export industrial țăranul muncește pentru toți : sigur și necontestabil. Dantele de Bruxelles, galonul de pe chipiul generalului, condeiul de fier cu care scriem, chibritul cu care ne aprindem țigara, toate ne vin în schimbul grîului nostru și acest grîu îl produce numai țăranul ; grîul e productul muncei sale.

Cu cît mai mulți indivizi se sustrag dela producerea brută, cu atît mai mulți trăiesc pe sama aceleași sume de oameni. Ce este consecvența ? Este că acel om sau nu va mai fi în stare să ne susție, sau va trebui ca cu același timp și cu aceleași puteri să producă mai mult. Va trebui sau să peară, sau să se cultiveze și să lucreze cu mașina. Care-i cazul nostru ? El nu s-a cultivat. Țăranul nostru e același ca și înainte de cincizeci de ani, dar sarcina ce o poartă, e înzecită."

„Calitățile morale ale unui popor atîrnă — abstrăgînd de climă și de rasă — dela starea sa economică. Blîndețea caracteristică a poporului românesc dovedește că în trecut el a trăit economicește mulțumit, c-a avut ce-i trebuia.

Deci condiția civilizației statului este civilizația economică. A introduce formele unei civilizații străine, fără ca să existe corelativul ei economic, e curat muncă zădarnică."

„Iar libertatea adevărată și neatîrnarea economică sunt două noțiuni identice. Și cînd vorbim de neatîrnarea economică, înțelegem eliberarea continuă, prin cultură și prin împroprietărire a clasei celei mai numeroase și exclusiv productive, a clasei țăranilor."

„Nu există nici libertate, nici cultură fără muncă. Cine crede că prin profesarea unei serii de fraze a înlocuit munca, deci libertatea și cultura, acela se prenumără, fără s-o știe, între paraziții societății omenești, între aceia cari trăiesc pe pămînt spre blestemul, ruina și demoralizarea poporului lor."

„Munca este legea lumii moderne, care nu are loc pentru leneși."

„Nici ziare, nici legi, nici academii, nici o organizație asemănătoare cu cele mai înaintate, nu sunt în stare de-a înlocui munca, și o stare de lucruri ce nu se întemeiază pe ea, e o fantasmagorie, care va dura mai mult sau mai puțin, dar se va preface în fum la suflarea recei realități."